

SKUPŠČINSKI

DOLENJSKI LIST

za občine
ČRNOMELJ,
METLIKA, NOVO
MESTO, RIBNICA
IN TREBNJE

Št. 5, Leto XXIV.

CENA 50 DIN

9. marec 1987

VSEBINA

48. Dolgoročni plan občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 2000
49. Družbeni plan občine Metlika za obdobje 1986—1990.

**DOLGOROČNI PLAN OBČINE
METLIKA
ZA OBDOBJE OD LETA 1986 DO LETA
2000**

Na podlagi 136. člena zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Ur. list SRS, št. 1/80) ter 245. člena statuta občine Metlika je skupščina občine Metlika na skupni seji vseh zborov dne 24. 12. 1986 sprejela

SKLEP

o sprejetju dolgoročnega plana občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 2000

1.

Sprejme se dolgoročni plan občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 2000, ki v skladu s 142. členom zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije vsebuje temeljne dolgoročne usmeritve, ki zajemajo zlasti:

1. cilje dolgoročnega razvoja občine;
2. globalne okvire dolgoročnega razvoja;
3. usmeritve dolgoročnega razvoja;
- 3.1. gospodarski razvoj;
- 3.2. tehnološki razvoj, raziskovalno dejavnost, informacijski sistem ter finančne, tehnične in druge poslovne storitve;
- 3.3. socialni razvoj in razvoj družbenih dejavnosti;
- 3.4. davčno politiko in splošno porabo;
- 3.5. razvojne usmeritve v prostoru in varstvu okolja;
4. obvezna izhodišča za pripravo srednjeročnih planskih dokumentov;
5. osnovne okvire razvoja krajevnih skupnosti z vidika skladnega razvoja;
6. razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite;
7. osnove za medobčinsko sodelovanje.

2.

Kartografski del dolgoročnega plana je na vpogled in v hranjenju pri oddelku za družbenoekonomski razvoj občine Metlika in pri zavodu za družbeno planiranje Novo mesto.

3.

Skupščina občine Metlika pooblašča izvršni svet občine, da opravi dokončno redakcijo besedila in poskrbi za objavo dolgoročnega plana občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 2000 v posebni vezani izdaji.

4.

Ta sklep začne veljati z dnem sprejetja in se objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 30-2/84

Datum: 24. 12. 1986

Predsednik
skupščine občine Metlika
STANISLAV BAJUK, dipl. ing., l. r.

OBRAZLOŽITEV

o predlogu dolgoročnega plana občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 2000 in
družbenega plana občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 1990

Na podlagi izdelave analize preteklega srednjeročnega obdobja in analize možnosti družbenega razvoja za obdobje 1986—1990 in 1986—2000 smo ugotovili, da imamo neugodno strukturo industrijskih panog, neugodne organiza-

cijske oblike združenega dela gospodarstva, visoko stopnjo odpisane opreme, odvisnost gospodarstva od uvoza, neskladen razvoj posameznih gospodarskih področij (predvsem terciarnih dejavnosti) in slabo kadrovske strukturo zaposlenih. Ugotovili smo tudi, da imamo družbeni standard bolj razvit, kot nam dovoljujejo materialne možnosti gospodarstva, na področju urejanja prostora zaostajanje razvoja infrastrukture in nezadostno načrtovalsko usmerjanje vseh posegov.

V skladu s tem smo opredelili osnovna izhodišča za pripravo planskih dokumentov, in sicer:

- prestrukturiranje in oživitvev gospodarstva,
- zmanjševanje razkoraka med razvitostjo republike in občino Metlika.

V tej smeri so bile pripravljene tudi smernice za dolgoročni plan občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 2000 in pripravljen osnutek dolgoročnega plana občine Metlika 1986—2000 (sprejet na zborih skupščine 26. 9. 1986).

Rok za razpravo o osnutku dolgoročnega plana občine Metlika 1986—2000 je bil 31. 10. 1986, vendar v tem roku ni bilo dovolj odziva. Organizirane so bile javne obravnave v OZD in krajevnih skupnostih. V neformalno podaljšanem roku razprave do 1. decembra 1986 so bili iz določenih okolij (Beti, Obrtna zadruga, tozd Mercator in Belokranjski muzej) podani določeni predlogi ter pripombe, in sicer bistvene vsebinske pripombe glede vključevanja v vsejugoslovanski informacijski sistem JUPAK, določenejši razvoj energetike, kontinuirano financiranje kmetijstva ter zagotovitev prostorskih pogojev za nemoten razvoj industrije. Podana je bila tudi zahteva, da je potrebno planirati hitrejši razvoj občine, tako da bomo leta 2000 dosegli v občini Metlika povprečni republički družbeni proizvod na prebivalca, kakor tudi ustrezno kadrovske strukturo.

V tem smislu bo v končni redakciji korigiran ekonomsko-sociološki del osnutka dolgoročnega plana občine Metlika.

S strokovnim delom na pripravah dolgoročnega plana smo pričeli praktično v začetku leta 1985 in je bilo že v analizi dolgoročnih razvojnih možnosti in kasneje v smernicah opozorjeno na težave, s katerimi se bodo sestavljalci gradiva soočali pri pripravi predvsem prostorskih zasnov dolgoročnega plana občine. Šlo je za najrazličnejše evidence in druge analitične podatke, ki jih v razpoložljivem času ni bilo moč zadovoljivo ažurirati, kartografske podlage itd.

Na zastavljene cilje in usmeritve na področju urejanja prostora v javni razpravi ni bilo splošnih pripomb na predloženo gradivo in politiko, lahko bi celo trdili, da je bila dana splošna podpora k restriktivnejšim načelom urejanja in rabe prostora ter varstva okolja, predvsem v smislu varovanja dobrin splošnega pomena, in zasnovam dolgoročne razmeritve dejavnosti ter merilom in pogojem za uresničitev teh ciljev.

Poglavje o zasnovah razvoja v prostoru je z ozirom na prejšnje plansko obdobje dopolnjeno, predvsem s konkretiziranimi predlogi za uskladitev sprememb glede dolgoročne rabe zemljišč. V skladu z določili sprejetega dolgoročnega plana SR Slovenije smo morali vse zahtevke nosilcev planiranja uskladiti v procesu priprave dolgoročnega plana. Tu bi omenili samo zahtevek Beti Metlika glede nadaljnega prostorskega razvoja na površinah pod železniško postajo v Metliki ter metodološko drugačen pristop pri agromelioracijah, kjer velja princip zaokroženih kompleksov. Izvršni svet smatra, da so ti predlogi dovolj strokovno utemeljeni in jih daje v okviru vsebine posebnega podpoglavja v potrditev občinski skupščini. Naloga urbanističnega načrtovanja pa je, da razpoložljive površine v okviru priprave prostorskih izvedbenih aktov (PUP, ZU, VN, LN) smotrno opredeli za posamezne namene, bodisi za stanovanjsko ali drugo graditev in za druge ureditve v okviru funkcij naselij.

Kot je v tej kratki obrazložitvi povedano, je predlog plana vsebinsko dopolnjen, ravno tako grafične priloge in urbanistične zasnove Metlike, vključno s poglavjem o obveznih izhodiščih za pripravo srednjeročnega družbenega plana občine.

Naloga izvršnega sveta pa je, da v skladu s sprejetimi planskimi dokumenti pripravi usmeritve in ukrepe za realizacijo družbenega plana občine Metlika. Metlika, december 1986

IZVRŠNI SVET

Na podlagi 23. in 142. člena zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SRS (Uradni list SRS, št. 1/80), smernic za dolgoročni plan občine Metlika 1986—1995 (2000), na podlagi 238. člena statuta občine Metlika ter na podlagi odloka o obvezni pripravi dolgoročnega plana občine Metlika so zbori skupščine občine Metlika dne 24. 12. 1986 sprejeli

DOLGOROČNI PLAN OBČINE METLIKA ZA OBDOBJE 1986—2000

I. UVOD

Smisel in namen dolgoročnega planiranja je oblikovanje zavestnega vplivanja na prihodnost, da bi dosegli načrtovane cilje.

Cilj dolgoročnega razvoja je krepitev družbenega in materialnega položaja delovnih ljudi in občanov, ki mora temeljiti na delu, poglobljanju samoupravnih socialističnih odnosov, naslonitvi na lastne sile in lastno ustvarjalno akumulacijo ter prehod na višjo raven tehnološkega, znanstvenega in kulturnega razvoja. To bo zagotavljalo dinamično gospodarsko rast na kakovostnih osnovah. Kvalitativna razvojna preobrazba bo zato temeljila na celovitem usmerjanju medsebojno povezanega razvoja izobraževanja, tehnologije, organizacije, organizacije razvojno-raziskovalne dejavnosti in informacijskih sistemov.

Dolgoročni plan opredeljuje dolgoročni razvoj občine in določa temeljne usmeritve, ki zajemajo zlasti:

- skupne interese in cilje, ki so pomembni za dolgoročni razvoj občine;
- politiko planskega usmerjanja na področju dejavnosti, ki so skupnega pomena za skladnejši gospodarski, socialni in prostorski razvoj občine;
- izboljševanje kadrovske strukture ter dvig izobrazbene ravni;
- politiko demografskega razvoja in poselitve, ob upoštevanju naravnih in materialnih pogojev in možnosti;
- izboljševanje delovnih in življenjskih razmer delovnih ljudi in občanov;
- skladnejši razvoj območja občine;
- zasnovano prostorske organizacije dejavnosti, ki zajema zlasti soodvisnost in razvoj naselij, prometno omrežje, energetska omrežja, omrežja za oskrbo s pitno vodo in za odvajanje odpadnih voda in druga pomembnejša omrežja;
- zasnovano namenske rabe prostora, ki opredeljuje namen in obseg območij za posamezne dejavnosti, zlasti: poselitvena območja, kmetijska območja, območja gozdov, območja za pridobivanje rudnin in mineralnih surovin, predvidena območja industrijskih con, območja za rekreacijo na prostem, območja varstva vodnih virov, naravne in kulturne dediščine, nevarna in degradirana območja, ki jih je potrebno sanirati, in območja za druge pomembnejše dejavnosti;
- varstvo in izboljševanje človekovega okolja;
- krepitev obrambne sposobnosti, varnosti in samozaščite.

Pričujoči družbeni plan izhaja iz osnovnih značilnosti dosedanjega družbenoekonomskega in prostorskega razvoja, analiz razvojnih možnosti SR Slovenije in občine Metlika v obdobju 1986—1995/2000, sprejetih smernic za dolgoročni plan občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 1995, z nekaterimi elementi do leta 2000, načrta za uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije v občini Metlika in razvojnih usmeritev temeljnih nosilcev dolgoročnega planiranja v občini Metlika.

II. RAZVOJNA VPRAŠANJA NA PREHODU V NASLEDNJE DOLGOROČNO OBDOBJE

Občina Metlika sestavlja skupaj z občinami Črnomelj, Trebnje in Novo mesto tako imenovano dolensko regijo. Obsega 6,5% površine regije.

Občina Metlika je v zadnjih 20 letih bistveno spremenila svojo gospodarsko in socialno strukturo. Povprečna letna stopnja rasti družbenega proizvoda v obdobju 1961—1984 je bila 8,9%, pri čemer je opazna tendenca upadanja; v obdobju 1961—1981 je bila ta rast 11,9%, v obdobju 1971—1981 6,9%, v obdobju 1981—1984 pa je bila v upadanju. Podoben trend kažejo tudi stopnje rasti družbenega proizvoda na prebivalca. Povprečna stopnja rasti družbenega proizvoda na prebivalca v obdobju 1961—1984 je 8,3%. Delež družbenega proizvoda občine Metlika v celotnem družbenem proizvodu SR Slovenije je od leta 1968 do leta 1981 porasel od 0,28 na 0,39%, v regiji pa se je v enakem obdobju ta delež povečal od 7,4 na 8,8%.

Po stopnji razvitosti, merjeni z narodnim dohodkom na prebivalca, je bila občina Metlika leta 1982 med 60 slovenskimi občinami na 19. mestu, leta 1983 pa na 21. mestu. Med občinami dolenske regije je že nekaj let po narodnem dohodku na prebivalca na drugem mestu (za Novim mestom). Na podlagi ocene razvitosti slovenskih občin*, ki upošteva kriterije razvitosti proizvodnih sil, učinkite delovanja proizvodnih sil in razvitost družbenega standarda, pa se občina Metlika v obdobju po letu 1981 nahaja okrog 40. mesta (med 38. in 42.) in že sodi v skupino podpovprečno razvitih občin z elementi depresiranosti. Z razvojne stališča je bila v tem obdobju pomembna zelo hitra rast zaposlenosti. Iz občine s

53% kmečkega prebivalstva in le 23% zaposlenega prebivalstva je ob izredno dinamičnem zaposlovanju (povprečna letna stopnja v obdobju 1971/1981 je bila 3%) dosegla povprečno zaposlenost 41,4% (SRS 42%) oziroma 90,8% vsega aktivnega prebivalstva (SRS 84%). Tem spremembam pa niso sledile ustrezne spremembe v produktivnosti dela tih v izobrazbeni strukturi zaposlenih (delež zaposlenih z visoko in višjo izobrazbo je v občini pod mejno vrednostjo kazalcev v SRS).

V zadnjih štirih letih zaostaja občina Metlika za okoli 20% za republiškim povprečjem pri produktivnosti gospodarstva, stopnja rentabilnosti je nad slovenskim povprečjem ter se giblje okoli 0,4; ekonomičnost ima v zadnjih štirih letih negativno tendenco (kot v republiki); opremljenost s sredstvi v gospodarstvu občine Metlika ostaja na istem nivoju (kot v republiki), viden padec pa je v gradbeništvu.

S stališča dolgoročnega razvoja je pomembno, da ima občina Metlika v primerjavi s SRS nadpovprečno visok delež zaposlenih z ozkimi profili izobrazbe in bistveno nižji delež delavcev z visoko in višjo izobrazbo. To posredno tudi kaže na ekstenzivnost in neselektivnost pri usmerjanju razvoja v preteklem obdobju. V industriji kot glavnem nosilcu strukturnih sprememb prevladujejo delovne intenzivne dejavnosti (predvsem tekstilna industrija). Razvojno intenzivne in kapitalno intenzivne proizvodnje v občini niso zastopane. Zato prestrukturiranje gospodarstva v smislu spreminjanja dejavnosti ne bo možno, pač pa le v smislu sprememb v strukturi proizvodov. S tega vidika, ko je učinkovita uporaba proizvodnih sredstev, dela in znanja bistvenega pomena za nadaljnji razvoj, moramo v razvojni politiki občine dosledno opuščati ekstenzivno gospodarjenje ter se usmeriti v obstoječi gospodarski strukturi v programe, ki bodo temeljili na inventivnosti, inovativnosti, uvajanju sodobne tehnologije in postopoma spreminjali izobrazbeno strukturo zaposlenih.

Rast prebivalstva v občini Metlika je bila v zadnjih 20 letih približno enaka rasti prebivalstva v SRS (delež občine v prebivalstvu republike je bil leta 1961 0,43%, leta 1981 pa 0,42%) in za malenkost hitrejša kot rast prebivalstva v regiji (leta 1961 7,94% in leta 1981 8,0%). Občina kot celota ima od leta 1961 pozitivni migracijski saldo. Leta 1981 je v občini živelo 7.840 prebivalcev. Gostota prebivalcev na km² je znašala 72 prebivalcev (v SRS 93). Prebivalci živijo v 59 naseljih in so organizirani v 13 krajevnih skupnostih.

Preseljevanje prebivalstva je imelo za posledico močnejša notranja selitvena gibanja in deagraciacijo. Po eni strani je prišlo do močne koncentracije prebivalstva v dolini Kolpe, kjer na okoli 50% prostora občine živi 70% prebivalstva, na drugi strani pa so se razseljevala hribovska in kraška območja, kjer na približno 35% prostora občine živi manj kot 8% prebivalstva. Ti procesi se nadaljujejo in vzbujajo zaskrbljenost, saj se že prekomerno praznijo nekatera območja. Praktično gre za severni del občine, kar ustvarja probleme ter lahko oteži celo uveljavljanje našega obrambnega koncepta.

Urbanizacijska stopnja je v občini razmeroma nizka (39% mestnega prebivalstva, v SRS prek 45%). Če pa razen mestnega prebivalstva Metlika upoštevamo še urbanizirano naselje Gradac, se urbanizacijska stopnja dvigne na okoli 45%. Ocenjujemo, da bo leta 2000 znašala ta stopnja okoli 55%, to pomeni, da bo okoli 5.000 mestnih prebivalcev.

V poselitvi občine prevladuje veliko število majhnih naselij. Le mesto Metlika predstavlja izrazito poselitveno jedro. V njej živi okoli 40% vsega prebivalstva občine, 12,5% prebivalcev pa živi v naseljih z od 200 do 500 prebivalcev. V naseljih, velikosti do 200 prebivalcev, katerih je po številu okoli 90%, pa živi le 42% celotnega prebivalstva. Sedanji razvoj poselitve, posebno pa v zadnjem desetletju, izkazuje napredujočo koncentracijo prebivalstva in gospodarskih dejavnosti v razvojnih središčih Metlika, Gradac in Suhor. Uveljavlja se tudi težnja po disperzni poselitvi ob komunikacijskih koridorjih. Razvojne težnje bodo verjetno delovale v smeri nadaljnje urbane koncentracije oziroma širitve urbanih območij iz Metlike proti Rosalnicam in Križevski vasi ter v samostojne aglomeracije v naseljih Gradac, Suhor in Lokvica z okolico.

Industrija bo predvidoma težila za osredotočenjem v večjih naseljih z že zgrajeno komunalno in prometno infrastrukturo.

Obdelovalne kmetijske površine so se zaradi opuščanja obdelave na višjih predelih in tudi zaradi nenadzorovanih posegov (gradenj) na najprimernejših kmetijskih zemljiščih zmanjševale letno za približno 5 ha, kar je negativni pojav v celovitem gospodarskem in prostorskem vidiku razvoja. Zato je inventarizacija in valorizacija vseh naravnih virov potreben pogoj za boljše odločitve tako pri novih investicijah kot pri sanaciji obstoječega stanja.

*Vir: Regionalni aspekti razvoja SRS, IER, Ljubljana, marec 1985, tipkopis

III. CILJI DOLGOROČNEGA RAZVOJA V OBČINI METLIKA

1. Temeljni cilji in izhodišča

Izhajajoč iz osnovnih značilnosti dosedanjega družbenoekonomskega razvoja in urejanja prostora, analize razvojnih možnosti občine Metlika v obdobju 1986—1995/2000, sprejetih smernic za dolgoročni plan občine Metlika, načrta za uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije v občini Metlika in razvojnih usmeritev temeljnih nosilcev dolgoročnega planiranja opredeljujemo delavci, delovni ljudje in občani občine Metlika naslednje skupne interese in cilje dolgoročnega razvoja:

1.1. Temeljni dolgoročni cilj naše družbe je krepitev družbenega in materialnega položaja človeka, ki mora sloneti na delu in rezultatih živega in minulega dela, na zagotavljanju dinamične gospodarske rasti na kakovostnih osnovah ter na zagotavljanju stabilnega razvoja.

- 1.2. Zagotoviti moramo bogatejšo vsebino in kvaliteto družbenoekonomskega razvoja, zasnovano na višji ravni samoupravne družbene organiziranosti v celoti, na znatno večjem vplivu znanstvenega in tehnološkega napredka, razvoju domače znanosti in tehnologije, še večjem upoštevanju ekonomskih zakonitosti in kriterijev produktivnosti ter uspešnosti gospodarjenja.
- 1.3. Združeno delo v materialni proizvodnji in družbenih dejavnostih bomo organizirali tako, da se bodo nemoteno nadalje razvijali in poglobljali samoupravni družbenoekonomski odnosi kot temeljne smeri in vsebina procesa osvobajanja delovnega človeka.
- 1.4. Skladno s tem bomo pospeševali uvajanje sodobne tehnologije v proizvodnjo, znanosti in izobraževanja v prakso, razvijali boljše organizacijo dela in pospeševali uporabo in razvoj informatike.
- 1.5. Pospešen kakovostni razvoj proizvodnih sil bomo dosegli na podlagi opiranja na lastne sile, kvalitetnejšega gospodarjenja z družbenimi sredstvi, boljše izobrazbe obstoječih zmogljivosti, večje programske prilagodljivosti, boljše organiziranosti in dohodkovne povezanosti. Preobrazba bo temeljila na pospeševanju uporabe lastnega znanja, tehnologije in informatike.
- 1.6. Ob upoštevanju prednosti in omejitev posameznih območij, ki izhajajo iz njihovih naravnih resursov, demografskega potenciala in družbenega bogastva, bomo ob produktivnem zaposlovanju zagotavljali polno zaposlenost prebivalstva. V zaostrenih gospodarskih razmerah, kjer bodo možnosti zaposlovanja odvisne od učinkovitosti gospodarjenja, bomo produktivno zaposlenost zagotavljali tudi s preusmeritvami zaposlenih, skladno z merili razvitejših ekonomij.
- 1.7. Politiko policentričnega razvoja bomo nadaljevali tako, da bi preprečili tako težnje k preveliki koncentraciji kot preveliki razpršenosti proizvodnih ter oskrbnih zmogljivosti in zmogljivosti družbenih dejavnosti, zato bomo izboljševali prostorsko dostopnost do dobrin življenjskega standarda.
- 1.8. Razvoj splošne ljudske obrambe in samozaščite bomo dosegli z nenehnim povečevanjem učinkovitosti, mobilnosti in celovitosti obrambne in samozaščitne sposobnosti ter odpornosti družbe za preprečevanje vseh vrst družbeno škodljivih pojavov in delovanj. Ob tem bomo stalno krepili vlogo, pobude in zavestno pripravljenost delovnega človeka in občana, organiziranega v samoupravnih organizacijah, skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah. Načrtno bomo oblikovali vse vrste rezerv ter sproti in stalno usklajevali obrambno-samozaščitno dejavnost s celovitim družbenim razvojem.

2. Cilji gospodarskega razvoja

- Izhajajoč iz sprejetih smernic za dolgoročni plan občine Metlika ter upoštevajoč temeljne razvojne probleme, omejene naravne vire in energijo, zaostajanje za tehnološkim razvojem v svetu, kakor tudi potrebo po prilagajanju zunanjemu trgu, po napredku v znanju in tehnologiji, po uresničevanju dolgoročne politike gospodarske stabilizacije, po opuščanju nedonosnih vrst proizvodnje in pospešenem razvoju dejavnosti primarnega in terciarnega sektorja gospodarstva, si zastavljamo zlasti naslednje cilje dolgoročnega gospodarskega razvoja:
- boljša izbira razpoložljivih naravnih virov in obstoječih vgrajenih zmogljivosti ter aktiviranje vseh komparativnih prednosti občine;
  - varčevanje z energijo, materialnimi sredstvi in prostorom na vseh področjih in ravneh;
  - doseganje večje učinkovitosti gospodarjenja z družbenimi sredstvi, to je dviganje produktivnosti dela, ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja ter doseganje višje stopnje akumulativnosti in reproductivne sposobnosti;
  - zmanjševanje zaostanka v splošni ravni razvitosti lastnih razvojno-raziskovalnih zmogljivosti; maksimalno možno dviganje ravni tehnologije z uporabo domačega znanja in integracijo rezultatov domačih razvojno-raziskovalnih prizadevanj s svetovnimi dosežki; pospeševanje inventivne dejavnosti in izgrajevanje učinkovitega sistema materialnih in moralnih spodbud za inovacijsko dejavnost in dosežke;
  - postopno prestrukturiranje gospodarstva s spreminjanjem proizvodnih usmeritev in programov v takšno sestavo gospodarstva in proizvodnih dejavnosti, s katero bodo imele večje možnosti razvoja dejavnosti, proizvodnje in programi, ki so energetsko manj zahtevni, slonijo predvsem na domačih surovinah in lastnem znanju, so izvozno zanimivi in ne onesnažujejo okolja;
  - pospeševanje kmetijstva in intenziviranje kmetijske proizvodnje na osnovi pridobivanja novih obdelovalnih površin, izboljšanja kvalitete kmetijskih zemljišč in njihove čim boljše smotrne rabe z namenom doseganja čim višje stopnje samooskrbe občine s hrano;
  - povečevanje dohodkovnega in poslovno-tehničnega povezovanja med gospodarskimi subjekti vseh treh sektorjev dejavnosti ter poglobljanje sodelovanja v okviru jugoslovanskega gospodarstva.

3. Cilji socialnega razvoja

S spodbujanjem ustvarjalnosti ter z nujnim obsegom solidarnosti in vzajemnosti bomo zagotovili humanjšje odnose med ljudmi. Ohranjanje visoke stopnje zaposlenosti in s tem povezane socialne varnosti delavcev in delovnih ljudi je trajni cilj gospodarskega in socialnega razvoja. Polno in produktivno zaposlenost bomo zagotovili s takšnim usmerjanjem gospodarstva, da bo lahko mednarodno konkurenčno, in z racionalno organizacijo negospodarskih dejavnosti in uprave. Večje število delavcev bo potrebno organizirano prekvalificirati.

Vse večja zahtevnost pri usklajevanju in usmerjanju družbenih in proizvodnih procesov ter zahtevne naloge pri razvijanju in uporabi nove tehnologije in znanosti postavljajo v ospredje pomen nadaljnjega načrtovanega izobraževanja mladine za potrebe združenega dela in kontinuirano strokovno usposabljanje že zaposlenih delavcev. V večji meri moramo zadržati visoko strokovno kadre v

občini, kar bo mogoče z uvajanjem proizvodnih programov, ki so razvojno interesantni in spodbujajo inovativno delo.

Razvijali bomo kvaliteto zadovoljevanje človekovih osebnih, družbenih, materialnih, socialnih, bivalnih ter drugih potreb in interesov. Z vso ustvarjalno prizadevnostjo bomo poglobljali in uresničevali načela enakopravnosti in razvojne možnosti delovnih ljudi. Družbene dejavnosti omogočajo prebivalstvu zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb, istočasno pa pogojujejo razvoj ustvarjalnih sil družbe. Skladen razvoj družbenih dejavnosti, z nadaljnjim urejanjem realnih odnosov v svobodni menjavi dela, z ustreznim namensko delitvijo družbenega proizvoda, z regulacijo prispevkov itd.

Z namenom, da bi kvalitetneje vključevali raziskovalno delo in znanje v družbeno reprodukcijo, bomo uveljavili kadrovske selekcije in zagotovili primerne delovne razmere za raziskovalce, izboljšali opremo za raziskovalno delo, usmerili raziskovalne sile h ključnim razvojnim projektom ter povežali raziskovalne zmogljivosti. Zgradili bomo tudi učinkovitejši sistem materialnih in moralnih spodbud za inovacijske dosežke.

Družbeni sistem informiranja mora postati pomembnejši dejavnik zmanjševanja družbene režeje in oblikovalec novega načina mišljenja razvoja, in zato ga bo potrebno razvijati na podlagi sodobne tehnologije in opreme, kar bo treba upoštevati tudi v investicijskih programih. Uvajanje sodobnih informacijskih sistemov mora omogočiti vpogled v celoto odnosov in tokov družbene reprodukcije na ravni organizacij združenega dela in na širšem nivoju ter povečati učinkovitost gospodarjenja, dela strokovnih služb in uprave ter kakovost samoupravnega odločanja.

4. Cilji razvoja v prostoru

Usmerjanje dejavnosti v prostoru bo temeljilo predvsem na varstvu neobnovljivih naravnih virov, predvsem kvalitetnih kmetijskih zemljišč, območjem virov pitne vode ter varovalnih gozdov.

Pri zasnovi organizacije dejavnosti v prostoru bomo izhajali iz ciljev skladnega družbeno-gospodarskega razvoja občine:

- usklajen razvoj stanovanjskih, proizvodnih, oskrbnih in storitvenih dejavnosti;
- izboljšanje pogojev za delo in bivanje vseh prebivalcev občine; dobra dostopnost do delovnih mest, oskrbnih in storitvenih dejavnosti, rast bivalnega in komunalnega standarda, možnost kulturnega življenja in rekreacije, kvalitetno in zdravo okolje;
- ekonomsko upravičena raba in vestransko preverjena preobrazba zemljišč; zagotovitev prostorskih možnosti za razvoj naselij na slabih kmetijskih zemljiščih, za razvoj kmetijstva, gozdarstva, za pridobivanje rudnin in mineralnih surovin, za oskrbo s pitno vodo, proizvodnjo in distribucijo energije ter za razvoj infrastrukturnega omrežja;
- ohranitev poselitve v hribovitih območjih: razvoj kmetijstva in gozdarstva, ohranjanje kulture krajine, razvijanje obrambne sposobnosti;
- smotrna prometna in komunalna infrastruktura;
- zagotovitev kvalitetnega in zdravega okolja in ekološkega ravnotežja;
- ustreznejše oblikovanje in urejanje naselij ter krajine;
- krepitev obrambne sposobnosti in družbene samozaščite: ustrezna razmesitev prebivalcev in dejavnosti v prostoru, prometna povezanost naselij, oskrba z vodo in energijo, samooskrba s hrano.

Prednostnega pomena pri dolgoročni namenski rabi površin in urejanju prostora je zaščita virov pitne vode pred onesnaževanjem ter povečanje količin kvalitetne pitne vode skladno z dogovorom z občinama Črnomelj in Ozalji. Na področju rabe zemljišč za kmetijske in gozdarske namene bodo poglobljene naloge: varstvo kvalitetnih zemljišč, intenzifikacija proizvodnje, rajonizacija proizvodnje, melioracije itd.

Črpanje kamnitih agregatov se bo omejilo na urejene peskokepe in kamnolome, pri opredelitvi njihovih lokacij je prednostnega pomena varovanje vodnih virov in naravne dediščine.

Sanacija degradiranih območij mora biti obvezna za vse uporabnike.

Razvoj naselij bomo usmerjali na površine, ki bodo v ta namen določene v dolgoročnem planu. Kvalitetno in racionalno urejanje naselij bomo usmerjali s sistematično izdelavo prostorskih izvedbenih aktov.

Pravočasno pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč je osnovni pogoj za uresničevanje planiranega razvoja. Urejevalska pozornost mora biti posvečena tako naseljem, v katero bomo usmerjali intenzivni razvoj, kakor tudi naseljem, v katerih bo prevladovala le prenova in nadomestna gradnja. Vsem naseljem moramo zagotoviti vsaj minimalni komunalni standard: oskrbo z vodo, dovolj močno električno omrežje, telefon, prometno povezavo.

Ohranitev in varovanje dobrin splošnega pomena in okolja sta osnova za zdravo in humano življenje in nemoteno družbeno reprodukcijo. To terjata ustreznejše vrednotenje in izrabo naravnih danosti in ohranitev ekološkega ravnotežja in naravnih virov, s tem pa se odpravlja in preprečuje žarišča onesnaževanja in zavaruje krajinske značilnosti ter naravno in kulturno dediščino.

Okolje bomo izboljšali in varovali predvsem:

- z razvojem tehnologije za čiščenje onesnaženosti, ki nastaja v proizvodnih procesih;
- z izborom proizvodnih programov glede na občutljivost okolja;
- z načrtnim vlaganjem v čistilne naprave in izgradnjo kanalizacijskega omrežja;
- z organiziranim zbiranjem in ravnanjem z odpadki;
- s pravočasno presojo vplivov posameznih posegov v prostor z vidika ohranjanja ekološkega ravnotežja;
- z ustreznimi organizacijami prometa in drugih dejavnosti, ki povzročajo hrup in onesnaževanje zraka.

Naravno in kulturno dediščino bomo vključevali v celovito urejanje prostora.

Pri tem je ne bomo samo ohranjali in vzdrževali, temveč jo bomo povezovali z interesi celovitega družbenega razvoja (dvig splošne kulture, ohranjanje tradicij, turizem).

IV. GLOBALNI OKVIRI DOLGOROČNEGA RAZVOJA

1. Socialno demografski okvir

Na podlagi opravljenih analiz za pripravo dolgoročnih planskih dokumentov na ravni občine in republike in v skladu s smernicami za dolgoročni plan občine Metlika bo demografski razvoj občine temeljil na naravni rasti prebivalstva in pozitivnih selitvenih tokovih, ki pa bodo manjši, kot so bili v preteklem obdobju. Na podlagi strokovnih študij UI SRS, 1984, varianta disperzije, bo v občini leta 2000 živel 9035 prebivalcev. Povprečna letna stopnja rasti bo 0,8% ali povprečno okoli 65 prebivalcev na leto.

Povprečna letna stopnja zaposlovanja bo okoli 1%, kar pomeni, da se bo število zaposlenih povečalo na približno 4000. Rast zaposlovanja bo umirjena kljub načrtovani hitrejši rasti družbenega proizvoda. Polna zaposlenost prebivalstva bo poleg kapitalnih vlaganj in povečevanja znanja najpomembnejši element, na katerem bo temeljil gospodarski razvoj občine. Delež zaposlenih v primerjavi s stalnim prebivalstvom občine se bo dvignil od sedanjih 41,4 na 43,9%. Dnevna delovna migracija iz občine, ki znaša 473 delavcev, in dnevna delovna migracija v občino, ki znaša 928 delavcev, se bosta postopno zmanjševali. Pričakujemo še vedno pozitivni dnevi migracijski saldo, ki bo okrog 400 ali 10% zaposlenih v občini.

Spreminjali bomo strukturo zaposlenih po sektorjih dejavnosti. Sekundarne dejavnosti bodo imele v procesu urbanizacije vsaj še do leta 1990 veliko vlogo. Postopoma pa bo spričo avtomatizacije in rastoče produktivnosti v industriji ter s tem manjših potreb po delovni sili postal razvoj terciarnih in kvartarnih dejavnosti vedno pomembnejši. Število delavcev bo v gospodarstvu naraščalo v povprečju za 0,9% na leto, v drugih dejavnostih pa za 1,4%.

Opazna rast števila zaposlenih bo dosežena s tehnološkim intenziviranjem proizvodnih panog, razvojem turizma in drobnega gospodarstva, v informatiki, družbenih dejavnostih in izobraževanju, v zdravstvu in raziskovalnem delu.

Deagrarizacija bo v obdobju do leta 2000 bistveno nižja kot v preteklem obdobju. Za zagotovitev planiranega razvoja kmetijstva v občini potrebujemo približno 90 polnovrednih delovnih moči v zasebnem kmetijstvu. Zato se število kmečkega prebivalstva ne sme znižati pod 10% vseh prebivalcev. Spodbujati moramo mlade, da v večjem obsegu ostajajo v kmetijstvu tudi v oblikah mešanih gospodinjstev in s popoldanskim delom v kmetijstvu.

Kadrovska struktura zaposlenih se bo v naslednjem obdobju izboljševala hitreje, kot se je do sedaj. Tehnološke spremembe bodo v vseh panogah vplivale na opazno povečanje števila delavcev z visoko izobrazbo. Pričakujemo, da se bo odstotek delavcev z višjo in visoko izobrazbo povzpelo od sedanjih 2,8 na 5% (SRS 15%), petina zaposlenih bo imela srednjo štiriletno izobrazbo (SRS 25%), 33% triletno srednjo šolo (SRS 30%) in 40% manj kot triletno srednjo šolo (SRS 30%). Sprememba v strukturi zaposlenih pomeni, da bo potrebno do leta 2000 dodatno zaposliti okrog 260 delavcev z visoko in višjo izobrazbo. Priliv diplomantov z območja občine iz rednega izobraževanja ne bo mogel v celoti pokriti potreb po delavcih z visoko in višjo izobrazbo. Zato bo potrebno delavce vključiti v programe izpopolnjevanja iz dela in ob delu, v specializacijo in pridobivanje novih znanj.

Razporeditev novih delovnih mest v prostoru občine bomo usmerjali po kriteriju postopnega izravnavanja gostote prebivalcev z gostoto delovnih mest v posameznih delih občine. Temu bomo prilagajali strukturo zaposlenih v sektorjih dejavnosti, uporabnost prostora in con za graditev novih proizvodnih zmogljivosti, komunalno opremljenost, prometno dostopnost ter policentrično zasnovano preselitve in razvoja omrežja naselij v občini.

Pri strukturi delovnih mest bomo povečevali delež zaposlenih v terciarnih dejavnostih na račun deleža zaposlenih v sekundarnih dejavnostih. Postopoma moramo izboljšati sedanjo slabo izobrazbeno strukturo v delovnih organizacijah. S politiko zagotavljanja razvojnih in materialnih možnosti bomo v občini zadržali visoko kvalificirane kadre. V prihodnje moramo vsaj 30% generacije vključiti v izobraževanje na 6. in 7. stopnji strokovne zahtevnosti. Razvoj kadrov mora prehitovati tehnološki razvoj, zato moramo organizacijsko in kadrovske krepite v zgozno-izobraževalne institucije, zagotavljati potrebne programske usmeritve in vsakemu delavcu nuditi možnost za poklicni strokovni razvoj.

2. Okviru gospodarskega razvoja

Osnovne značilnosti sedanje stopnje razvoja gospodarstva občine Metlika so predvsem:

- enopanožno razvita industrija (tekstilno-konfeksijska) ima visok delež v družbenem proizvodu občine,
- nosilca razvoja doslej sta bila v veliki meri tekstilna industrija in kmetijstvo,
- preslabo razvit turizem glede na naravne danosti in prometni položaj občine.

V prihodnjem srednjeročnem obdobju se v družbenoekonomskem sistemu naše države pričakuje preusmeritev od sedanje potrošne strategije na strategijo ustvarjanja, ki temelji na bazi proizvodnih tvorcev: zemlje, dela, kapitala in ustvarjalnega znanja. Ob takšnih usmeritvah pa je v naši občini še posebej potrebno upoštevati dejstvo, da nima lastne surovinske osnove za obstoječo industrijsko proizvodnjo in da nima lastnih energetskih virov.

Usmeritev našega razvoja bo zato v tiste zvrsti tehnološko zahtevne in razvojne intenzivne proizvodnje, ki ne onesnažujejo naravnega okolja in so surovinsko in energetsko manj zahtevne, na drugi strani pa zahtevajo ljudi z višjo stopnjo izobrazbe, več raziskovalnega znanja in tudi višje razvit informacijski in komunikacijski sistem.

V industriji metliške občine podatki že kažejo na zastarelost opreme in njeno tehnološko zaostajanje. Značilna je visoka stopnja odpisanosti proizvodne opreme, njena zastarelost, nizka stopnja avtomatizacije, uvajanje numerično in računalniško krmiljenih strojev pa je šele v začetni fazi. Nujno je zahteva, da se dvigne tehnološki nivo v industriji, če želimo še naprej pospešeno in uspešno pridobivati zunanja tržišča za plasma naših izdelkov.

Tehnološki napredek mora v čim večji meri temeljiti na lastnem znanju, ki naj omogoči sprejemanje in obvladovanje uspešnih tehnoloških postopkov, ki zelo hitro nastajajo in se vpeljujejo v gospodarstvo razvitega sveta, s tem da se njihovo uvajanje prilagaja razvojnim pogojem in možnostim našega gospodarstva.

Industrija bo še naprej ostala vodilno gospodarsko področje v občini. Ugodne pogoje za razvoj pa imajo še kmetijstvo, drobno gospodarstvo, turizem in trgovina.

Rast družbenega proizvoda bo v naslednjem dolgoročnem obdobju dosti manj odvisna od rasti zaposlovanja kot v preteklosti, večji pa mora biti prispevek produktivnosti dela k prirasti družbenega proizvoda. Na ravni republike se planira, da bo v dolgoročnem obdobju do leta 2000 rasel družbeni proizvod povprečno po stopnji 3,6% letno. V naši občini načrtujemo, da bo povprečna rast družbenega proizvoda v celotnem dolgoročnem obdobju 4,0% na leto.

V prihodnje se bodo v večji meri uveljavljali kvalitativni dejavniki gospodarske vesti, kot so tehnični napredek, znanje in izobrazba. Predvideva se, da bo zaposlenost rastla po povprečni stopnji približno 1% letno (republika tudi planira takšno dinamiko rasti zaposlovanja). Prišlo pa bo do bistvenih premikov v strukturi zaposlenih. Zaradi tehničnega napredka se bo absorbilna delovna sila zaposlovala v terciarnem in kvartarnem sektorju. Število zaposlenih se bo večalo predvsem v servisnih panogah in dejavnostih, ki se ukvarjajo z razvojem, znanjem ter prenosom informacij. Kljub takšni opredelitvi pa bo sekundarni sektor tudi v naslednjem dolgoročnem obdobju še absorbiral pretežni delež delovne sile in ustvarjal najvišji delež družbenega proizvoda v občini.

Občina Metlika prehaja v naslednje dolgoročno obdobje s precej nižjo stopnjo produktivnosti, kot znaša slovensko povprečje, in sicer je zaostajala za 17% v letu 1981 in 25% v letu 1984 za slovenskim povprečjem. Po posameznih dejavnostih so značilna naslednja gibanja: v industriji produktivnost stagnira, v trgovini in pri finančnih in drugih poslovnih storitvah je malenkosten padec, v gradbeništvu precejšen, v kmetijstvu in prometu in zvezah pa porast.

Stopnja rentabilnosti, ki določa skupaj z opremljenostjo s sredstvi produktivnost, je nad slovenskim povprečjem ter se giblje okoli 0,4%, v republiki pa okoli 0,33. Letna stopnja produktivnosti bi morala biti 3,0%, da bi dosegli načrtovano 4% letno rast družbenega proizvoda. Pogoji za to so predvsem v boljši organiziranosti dela, s posebnim poudarkom na stimulativnem nagrajevanju po delu. Pogoj za doseganje takšne stopnje rasti produktivnosti je vsekakor tudi postopno prehajanje delovno intenzivnih industrijskih programov na tehnološko intenzivne.

Investicije bodo usmerjene predvsem v obnavljanje zastarele opreme, ki bi največ prispevala k povečanju produktivnosti. Sedanja stopnja odpisanosti opreme je naslednja: Beti 91%, Novoteks 93%, Komet 88%, KZ 60% in Pionir 75%.

Predvidena rast družbenega proizvoda je razvidna iz tabel. Planira se, da bo najbolj naraščal družbeni proizvod trgovine, gostinstva, obrti in storitev, in sicer po 7% povprečni letni stopnji.

TABELA št. 1: Projekcija rasti družbenega proizvoda po dejavnostih (v 000 din)

dejavnost	1984	1985	2000 povpr. let. st. rasti v%	struktura 1985 2000	
				1985	2000
industrija	2.364.519	4.079.450	6.203.634	2,8	67,2 56,7
kmetijstvo	500.000	600.000	1.437.935	6,0	9,9 13,2
gradbeništvo	209.988	271.897	365.938	2,0	4,5 3,3
promet in zveze	453.565	116.224	209.313	4,0	1,9 1,9
trgovina	330.944	425.360	1.173.582	7,0	7,0 10,7
gostinstvo	40.000	110.000	303.493	7,0	1,8 2,8
obrt in storitve	165.000	440.000	1.213.974	7,0	7,2 11,1
stan. kom. dejavnost	16.762	31.078	31.078	4,0	0,5 0,3
SKUPAJ	4.080.778	6.074.009	10.938.947	4,0	100,0 100,0

TABELA št. 2: Projekcija družbenega proizvoda po sektorjih (v 000 din)

sektor	1985	2000 strukt. v %	1985 · 2000	
			1985	2000
1. primarni	600.000	1.437.935	9,9	13,2
2. sekundarni	4.791.347	7.783.546	78,9	71,1
3. terciarni	682.662	1.717.466	11,2	15,7
SKUPAJ	6.074.009	10.938.947	100,0	100,0

TABELA št. 3: Projekcija delitve dohodka v združenem delu (v mio din)

ekonomska projekcija	1985	2000	povpr. letna	
	(ocena)		stop. rasti	struktura
			1985	2000
DOHODEK	3.795	6.835	4	100,0
dohodek za skupno porabo	853	1.536	4	22,5
dohodek za splošno porabo	64	86	2	1,7
dohodek za druge namene	232	341	2,6	6,1
ČISTI OD	1.256	2.074	3,4	33,1
skupna poraba v OZD	198	314	3,1	5,2
AKUMULACIJA	1.192	2.484	5	31,4
odvajanje dohodka	1.149	1.963	3,6	30,3
dohodek za OZD	2.646	4.872	4,1	69,7

3. Prostorski in ekološki okvir

Občina Metlika s površino 108 km² spada med najmanjše slovenske občine. Njen delež v prostoru Slovenije je le 0,5%. V geografskem pogledu obsega občina vzhodni del Bele krajine in zajema nižinski svet ob Kolpi ter del južnega pobočja Gorjancev. Skozi prostor občine vodi magistralna cesta Novo mesto—Karlovac in železniška proga Novo mesto—Črnomelj—Metlika—Karlovac. Posamezni predeli občine pa so povezani še z regionalnim in lokalnim cestnim omrežjem, ki pa je večinoma v slabem stanju.

Gozdovi pokrivajo okrog 4.000 ha ali 37% površine občine. Delež, kvaliteta gozdov in lesne zaloge so podpovprečne v primerjavi s sosednjimi občinami in z republiko. Tako občina Metlika sodi med lesno deficitarna območja v Sloveniji. Večina gozdov je tudi močno degradiranih. Ob primernem gospodarjenju z gozdovi je mogoče, gledano dolgoročno, delež gozdarstva v družbenem proizvodni povečati le na pobočjih Gorjancev.

Vse kmetijske zemlje je okrog 6.300 ha ali 58% površine občine. Obseg poljedelskih površin se krči. Povečujejo se travne površine in območje zaraščanja z gozdom. V občini so večja sklenjena ravninska območja primerna za intenzivno kmetijsko proizvodnjo v obkolpinskih delih občine. Glede na kvaliteto zemljišč (pedološka struktura, nagib terena) in upoštevajoč možne melioracije, obstaja možnost, da se večji del površin, kot sedaj, nameni za kmetijsko proizvodnjo. Naravne razmere narekujejo usmeritev kmetijstva v intenzivno živonorejo, pridelavo krme in poljščin, vinogradništva in sadjarstva ter tudi uvajanje oziroma aktiviranje površin za nove kulture.

Kmetijstvo ima v občini zelo široke možnosti, vendar bodo potrebna tudi obsežna vlaganja v izboljšanje zemljišč. Na približno 1.500 ha bodo potrebne hidromelioracije in agromelioracije, še obsežnejše pa bodo agrarne operacije za ponovno usposobitev zemljišč, ki so v zaraščanju, v obdelovalne namene.

V občini obstaja že del časa problem dolgoročne oskrbe s pitno vodo. Izdatnost izvirov Obrh, Jamniki in Rajakoviči je preskromna (max. 32 l/s).

S preusmeritvijo na črpanje tehnološke vode za potrebe industrije (Beti) in z rekonstrukcijo zajetij v Gorjancih v zadnjih letih so potrebe po pitni vodi začasno zadovoljive. Za dolgoročno preskrbo pa so potrebne naložbe v dodatne raziskave skupno z občinama Črnomelj in Ozalj.

Bogata kultura in naravna dediščina ter naravne razmere s krajinsko pestrostjo so temeljni pogoji za razvoj turizma v občini. Pri bodočem razvoju turizma bomo morali predvsem v večji meri izkoristiti reko Kolpo (rekreacija, vodni športi, ribolov). Za nadaljnji razvoj turizma je potrebna uskladitev razvojnih načrtov s sosednjo SR Hrvatsko in aktivno vzdrževanje naravnih in ustvarjenih vrednot ter čistega in zdravega okolja, obenem pa vlaganja v turistično infrastrukturo in kadre. Na območjih, ki se odlikujejo po naravnih kvalitetah in možnostih rekreacije v naravi, v zadnjih letih poteka gradnja počitniških hiš. Če želimo v čim večji meri ohraniti kvalitetno naravno okolje, bomo morali to gradnjo omejiti na manjše število zaokroženih območij, v krajinsko in ekološko občutljivih območjih pa jo ustaviti.

Ob upoštevanju teh prostorskih in ekoloških pogojev za razvoj bomo pri konceptu dolgoročnega razvoja v občini upoštevali naslednja izhodišča:

- Razvoj omrežja naselij v občini bodo tudi v bodoče v veliki meri pogojevale specifične geografsko-ekonomske danosti. Ravninski del občine, po katerem potekajo glavne prometnice, ima možnosti za nadaljnjo urbano rast, še posebej Metlike kot zaposlitvenega ter oskrbnega središča in Gradca. Možnosti poselitve in kmetijstva ter zaledje razpršenih naselij severnega hribovitega dela občine pogojujejo v tem prostoru razvoj lokalnih centrov D. Suhor, Radovica in Drašiči.
- Na obsežnem ekonomsko slabo razvitem območju podgorja Gorjancev se nobeno od naselij ni razvilo do take stopnje, da bi z oskrbnimi in storitvenimi funkcijami ter z zaposlitvenimi možnostmi pokrivalo potrebe širšega zaledja.
- Številni manjši centri (predvsem centri KS) v občini oskrbujejo zaledje do 500 prebivalcev predvsem z osnovno preskrbo. Njihov obstoj je potrebno spodbuditi na bolj odmaknjenih območjih.
- V naseljih, ki bodo tudi v bodoče imela pomembno ruralno funkcijo, bomo omejevali obseg novogradenj nekmečkih prebivalcev, tako zaradi nemotene razvoja kmečkih in polkmečkih gospodarstev kakor tudi zaradi varovanja kvalitetne kmetijske zemlje.
- V manjših, pretežno ruralnih naseljih na obrobni območjih moramo obdržati za delo sposobno prebivalstvo, zato moramo stimulirati obnovo kmečkih domov in zagotoviti osnovni komunalni standard.
- Lega ob glavnih prometnih vozliščih in komunalna opremljenost sta temeljna dejavnika za razvoj industrije, tako zaradi zmanjšanja transportnih stroškov kakor tudi zaradi dobre dostopnosti do delovnih mest. Za razvoj lokacijsko in zaposlitveno zahtevnejše industrije se v občini predvideva industrijska cona le v Metliki, vključno z Rosalnicami.

- Za tehnološko, transportno in kadrovsko manj zahtevne programe moramo zagotoviti primerne lokacije v manjših zaposlitvenih središčih, predvsem v Suhorju in Gradcu.
- V ostalih lokalnih središčih, predvsem pa na obrobni območjih, kjer je potrebno približati neagrarno zaposlitev polkmečkemu prebivalstvu, je upravičeno razvijati drobno obrt in delo za proizvodne organizacije na domu. Po namneski rabi površin, omejitvah in usmeritvah, ki jih pri tem upoštevamo, delimo občino na naslednja območja:
  - severni pas hribovja bo prednostno namenjen gozdarstvu in kmetijstvu; tu bomo tudi varovali vodne vire, namenska raba in urejanje prostora bo podrejeno tem dejavnostim;
  - ravninski deli občine so prednostno namenjeni razvoju kmetijstva; posebna pozornost na teh območjih velja varovanju kmetijske zemlje pred spremembo namembnosti oziroma pravočasni uskladitvi dolgoročnih razvojnih potreb naselij na teh območjih z interesi kmetijstva;
  - južni del občine je poleg razvoja kmetijstva namenjen še za industrijo in turizem (Kolpa).

V. USMERITVE DOLGOROČNEGA RAZVOJA NA TEMELJNIH RAZVOJNIH PODROČJIH

1. USMERITVE IN STRATEGIJA GOSPODARSKEGA RAZVOJA

Boljšo izrabo obstoječih zmogljivosti, naravnih virov in komparativnih prednosti občine, manjšo porabo sredstev in energije na enoto učinka, večjo učinkovitost gospodarjenja z družbenimi sredstvi in hitrejši družbenoekonomski razvoj občine bomo dosegli med drugim tudi z ustreznim spreminjanjem strukture gospodarskih področij, posameznih panog in vrst proizvodnje. Pričenja se dolgoročen proces nadomeščanja nekaterih obstoječih programov z drugimi. Pripomogel bo tudi k ugodnejši zaposlitveni strukturi, povečevanju izvoza in izboljšanju materialne osnove gospodarstva občine ter k njegovi večji akumulativnosti in reprodukcijski sposobnosti.

Gospodarski razvoj bomo usmerjali in uveljavljali v krepitve tistih gospodarskih dejavnosti, panog in programov, ki so dohodkovno zanimivejši, so sposobni uspešnega vključevanja v mednarodno delitev dela in v večji meri temeljijo na kvalitetnem delu in ustvarjalnosti. Tudi v prihodnje bo ostala poglobitveni nosilec gospodarskega razvoja v občini tekstilna industrija, poleg te bomo pospešeno razvijali kmetijstvo oziroma agroživilstvo, trgovino, gostinstvo in turizem ter obrt.

Proces prestrukturiranja in racionalizacije gospodarstva bo narekoval čedalje močnejše uveljavljanje drobnega gospodarstva. S tem bomo razbremenjevali industrijske, gradbeniške in druge kapacitete s tistimi proizvodi, polproizvodi, fazami dela ter storitvami, katerih proizvodnja oziroma izvajanje je v okviru obstoječega poslovnega procesa nerentabilno in zato dohodkovno nezanimivo.

Pri iskanju novih proizvodnih proizvodnih programov bomo izhajali predvsem iz tržnih potreb, pri čemer si bomo prizadevali stalno izboljševati in ohranjati enakomerno kvaliteto izdelkov ter pridobivati in utrjevati sloves izdelkov na domačem in zunanjem trgu.

Zaradi nizke akumulativne sposobnosti gospodarstva bo za povečevanje storilnosti dela in gospodarnosti poslovanja še vedno zelo pomembno izkoriščanje vseh rezerv z izpopolnjevanjem organizacije dela, večanjem izrabe proizvodnih in drugih zmogljivosti, urejenim oskrbovanjem proizvodnje, intenziviranjem dela in prihranki z racionalizacijami v proizvodnji in poslovanju.

Velik poudarek bomo dajali kakovosti investicijskih odločitev in njihovi čimprejšnji realizaciji. Naložbe v gospodarstvu, katerih delež v bruto investicijah se bo povečeval, bodo namenjene pretežno nenehni modernizaciji zmogljivosti in odpravljanju ozkih grl. Poleg tega bomo spodbujali in podpirali tudi naložbe v tehnološko zahtevne in razvojne intenzivne proizvodnje, ki bodo prispevale k splošnemu dvigu gospodarske ravni in k zmanjševanju primanjkljaja v zunanjetrgovinski bilanci.

Naša stalna skrb bo zmanjševanje zaostanka za tehnološkim razvojem v svetu. Z izpopolnjevanjem in doslednim izvajanjem ustrezne politike nagrajevanja bomo dosegli večjo motiviranost za kakovost dela in ugodnejše razmere za inovativna snovanja in tehnično-tehnološki napredek. Več sredstev kot doslej bomo vlagali v izobraževanje in razvojno raziskovalno delo. Spremljali bomo tehnološki razvoj v svetu in uvajali sodobne tehnologije, na nekaterih področjih pa uporabljali tudi rezultate lastnega znanja in znanstveno-raziskovalnega dela.

Vsi gospodarski subjekti v občini bodo, upoštevaje skupne interese in zakonitosti medsebojne odvisnosti na enotnem jugoslovanskem trgu, na različnih področjih spodbujali in okrepi sodelovanje izven meja občine in regije ter s tem prispevali k tesnejšemu povezovanju jugoslovanskega gospodarstva.

2. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO

Vrsta proizvodnje narekuje, da se gospodarstvo občine Metlika v veliki meri vključuje v mednarodno trgovinsko menjavo. Pri tem ne gre samo za izvoz zaradi premagovanja plačilno-bilancnih težav, temveč tudi za stalno vključevanje gospodarstva v sodoben tehnološki razvoj in stalno preverjanje lastnih dosežkov s svetovnimi merili znanja, tehnologije in organizacije dela.

Povečanje izvoza mora temeljiti na ekonomski motiviranosti gospodarstva za izvoz. Izvoz mora postati dolgoročno toliko donosen kot prodaja na domačem trgu. Ukrepi in instrumenti ekonomske politike bodo morali dolgoročno in trajno zagotavljati interes proizvajalcev za povečanje mednarodne menjave.

V obdobju 1986—2000 bomo izvoz blaga in storitev povečevali po povprečni letni stopnji rasti 8%.

Še naprej bo ostala industrija temeljni nosilec ekonomskih odnosov s tujino, vendar se bodo morale poleg industrije močneje usmeriti v izvoz tudi druge organizacije združenega dela. Vse pomembnejšo vlogo bo v izvozu morale zavzemati kmetijstvo.

Proučili bomo tudi možnost in pogoje za skupna vlaganja s tujimi poslovnimi partnerji, predvsem v izvozno usmerjene programe. Ta oblika bi posredno vplivala tudi na pospešen dvig nivoja domače tehnologije in oblik razvojno-raziskovalnega dela.

Boljši položaj gospodarstva v mednarodni delitvi dela bomo dosegli tudi z zmanjšanjem odvisnosti od uvoza in z večjo nadomestitvijo uvoza z domačimi surovinami. Uvoz bomo povečevali po okrog 7% povprečni letni stopnji, s tem da se bo delež uvoza opreme v strukturi celotnega uvoza izboljšal.

3. PRIMARNI SEKTOR

3.1. Naravne dobrine in rudarstvo

Na območju občine po doslej znanih podatkih ni pomembnejših nahajališč rudnih bogastev. Deloma se izkoriščajo le nahajališča različnih vrst kamnitih agregatov in okrasnega kamna (okolica Gradaca), ki jih bo potrebno v dolgoročnem razvoju občine intenzivirati.

V dolgoročnem planskem obdobju pa bi morali izvesti dodatne geološke raziskave za ugotovitev morebitnih potencialnih zalog drugih rudnin.

3.2. Kmetijstvo

V dosedanjih planskih dokumentih občine se je kmetijstvu dajalo premalo poudarka, četudi po svojem pomenu in fizičnem obsegu proizvodnje ter zemljiških površin predstavlja pomemben dejavnik pri planiranju razvoja gospodarstva in prostora. V občini je okoli 4.600 obdelovalnih površin, od tega je okoli 2.000 ha zelo primernih in primernih zemljišč za kmetijsko obdelavo. Občina ima večji obseg obdelovalnih površin na prebivalca kot republika, in sicer 0,58 ha (SR Slovenije 0,38 ha), obdelovalne površine pa so močno razdrobljene, saj znaša povprečna velikost parcele samo 0,17 ha.

Osnovne razvojne usmeritve kmetijstva v občini v dolgoročnem obdobju bodo:

- borba za ohranitev kvalitetnih kmetijskih zemljišč pred pozidavo in drugim spreminjanjem namembnosti,
- pridobivanje novih obdelovalnih površin in izboljšava rodnosti obstoječih zemljišč z agromelioracijami in hidromelioracijami,
- oblikovanje kmetij optimalne velikosti in boj proti prehajanju čistih kmetov v polkmete in v druge nekmetijske poklice,
- večja opremljenost s kmetijsko mehanizacijo in večja uporaba mineralnih gnojil,
- boljša izraba proizvodnih kapacitet,
- pospešeno vnašanje znanja v kmetijsko proizvodnjo.

Ker je pridobivanje hrane strateškega pomena, se bo interes za kmetijstvo v prihodnje še povečeval in bo postal pomembnejši dejavnik razvoja v občini Metlika. Predvideva se doseči okrog 6% povprečno letno rast dviga fizičnega obsega tržne proizvodnje v kmetijstvu občine.

Vse usmeritve dolgoročnega razvoja kmetijstva peljejo k osnovnemu cilju: doseči najvišjo možno stopnjo izkoriščenosti prostora za razvoj kmetijske in živilske proizvodnje in plasiranje suficitarnih proizvodov ne le na domača tržišča, temveč tudi v izvoz.

Te osrednje cilje dolgoročnega razvoja kmetijstva pa bo možno realizirati skozi naslednje naloge:

- Opredeliti se morajo možnosti povečanja obdelovalnih površin v družbeni lastnici ter v družbeno organizirani proizvodnji. To bo možno doseči le z nadomestitvijo kmetijskih površin, ki so izgubljene z urbanizacijo, izgradnjo infrastrukturnih objektov in z zaraščanjem, tako da bomo pospešeno izvajali prostorsko-ureditvene operacije. Takšno izboljšanje je možno doseči ali z melioracijami, hidromelioracijami in dodatnimi agromelioracijami, kakor tudi z ostalimi posegi v zemljišče.

Največje površine bomo izboljšali z agromelioracijami na okoli 200 ha in komasacijami v obkolpskem območju ter podnožju Gorjancev.

V naslednjem dolgoročnem obdobju se mora izpostaviti tudi nadzor nad neobdelanimi ali slabo obdelanimi kmetijskimi zemljišči, nad prevzemanjem zemljišč ostarelih gospodinjstev, kakor tudi tistih neobdelanih površin lastnikov zemljišč, ki niso kmetje, in še posebej nad izredno naglim drobljenjem kmetijskih zemljišč.

- Večja proizvodnja hrane bo dosežena z uvajanjem sodobne tehnologije, zlasti v rastlinski proizvodnji, in z varovanjem, usposabljanjem ter izboljševanjem kmetijskih zemljišč. Cenejše pridobivanje hrane bo doseženo s spreminjanjem agrarne strukture, s koncentracijo zemljiških in drugih zmogljivosti v okviru družbenega kmetijstva ter zmogljivosti, nastalih z združevanjem dela, sredstev in zemlje kmetov.

Sedanja starostna sestava kmečkega prebivalstva je slaba in pričakovati je nadaljnje postopno zniževanje števila kmečkih prebivalcev ter nadaljnjo, vendar bistveno manj intenzivno deagrarizacijo, kar naj bi sovpadalo z razvojem kmetijske proizvodnje z uvajanjem sodobne tehnologije.

Posledice hitre deagrarizacije bo nujno v daljše časovnem razmahu popraviti. Mlado kmečko prebivalstvo bomo stimulirali, da bo ostajalo na kmetijah, ali da se tisti, ki so že zaposleni v nekmetijskih dejavnostih, vračajo nazaj na kmetije.

- Pospeševali bomo oblikovanje večjih proizvodnih enot, in sicer kmečkih obratov v okviru proizvodnih skupnosti združenih kmetov in družbenih obratov. Na področju zasebnega sektorja kmetijstva bomo razvijali proizvodne in strojne skupnosti. Povečalo se bo število usmerjenih kmetij.

Družbeni kmetijski obrati v okviru KZ Metlika bodo imeli odlično vlogo pri prenosu znanja in tehnologije ter delitvi dela med družbenimi obrati in organiziranimi oblikami povezovanja s kmeti. Pospešitev proizvodnje bo morala

sloneti na organizirani proizvodnji za znani trg. S povezovanjem vseh nosilcev proizvodnje, predelave, trgovine in porabe bo možno uveljavljati usreznejšo delitev dela, večjo specializacijo in večjo racionalnost poslovanja. Intenzivno bomo razvijali raziskovalno delo v kmetijstvu, biološke inovacije in uvajali novejšo tehnologijo. Pri pospeševanju primarne kmetijske proizvodnje bo moralo sodelovati več strokovnjakov. Kmetijska pospeševalna služba se bo kadrovsko okrepila z dodatnimi specializacijami v okviru regijske pospeševalne službe.

Spodbujali bomo izobraževanje mladih kmetov na kmetijskih šolah usmerjenega izobraževanja za delo na družbenih posestvih, kooperacijo in vodenje usmerjenih kmetij.

Usmeritve razvoja po posameznih kmetijskih panogah bodo:

- Poljedelska proizvodnja, tudi zasebnega sektorja, bo usmerjena v večjo tržnost. Po svoji strukturi bo poljedelska proizvodnja usmerjena v pridelovanje krme za živino, povečala pa se bo tudi pridelava ostalih poljščin, ki bodo odkupljene kot tržni presežek za nadaljnjo predelavo, predvsem krompirja in pšenice. Pogodbena proizvodnja, ki se je uveljavila pri pridelovanju pšenice, bo pomemben faktor pri spodbujanju tržne proizvodnje tudi v zasebnem sektorju. Medtem ko bo celotni tržni presežek pšenice porabljen za kritje domačih potreb, pa se presežek krompirja že sedaj usmerja v izvoz.
- Dosedanja slabo razvita in premalo stimulirana proizvodnja vrtnin, ki ima naravne možnosti razvoja, bo v naslednjem srednjeročnem obdobju pridobila na pomenu. V tovrstno proizvodnjo naj bi se vključevale predvsem mešane kmetije, ki imajo sorazmerno majhne kmetijske površine in več delovne sile, ker je tu potreben še dokajšen delež ročnega dela.
- Obstajajo naravni ugodni pogoji za pridelovanje industrijskih rastlin, kot na primer tobaka in lanu. V tovrstno proizvodnjo se bodo prvenstveno vključevale mešane kmetije zaradi majhnih stroškov vlaganja in potrebnega ročnega obdelovanja.
- Vinogradniška proizvodnja ima v občini že močno tradicijo. Interes za to proizvodnjo je tudi zato, ker je v Metliki velika vinska klet, ki je močno spodbudila kooperantsko proizvodnjo grozdja za nadaljnjo predelavo. Površine vinogradov se v bodoče ne bodo bistveno spreminjale. Vinogradniško proizvodnjo bo treba omejiti na tiste površine, ki imajo naravne pogoje za pridelovanje visokokvalitetnih vin. Z modernimi agrotehničnimi ukrepi bo možno povečevati pridelek. Za kvalitetnejši izbor grozdja in zaradi postopnega izroevanja bodo potrebna nujna vlaganja v obnovi vinogradov, za kar je poskrbljeno z domačimi trsničnimi zmogljivostmi. S kvalitetnim izborom vin so si pridelovalci že izborili širši prodajni prostor. S povečanjem kapacitet v polnilnici in z ustreznimi zmogljivostmi skladišč gotovih izdelkov, vstekleničeno vino, je možno pričakovati plasma tega vina tudi v izvoz.
- Za sadjarstvo ima občina ugodne naravne pogoje. Nujna je obnova sadovnjakov, ki so sedaj predvsem v gričevnatem delu občine močno degradirani. Preiti je treba na plantažno pridelavo, ker omogoča višji donos in kvalitetno namizno sadje. Organizirati moramo tudi odkup sadja, ki je primerno za nadaljnjo industrijsko predelavo.
- Živinoreja ostaja ena najpomembnejših kmetijskih panog na območju občine tudi v prihodnje. Sedanje razmere med kravami molznicami in pitanci naj bi se ohranilo tudi v bodoče. Povečanje proizvodnje mleka je v prihodnjem obdobju zasnovano predvsem na povečanju mlečnosti krav, kar pa bo možno doseči le s kvalitetnejšo krmo. Rejo pitancev se bo spodbujalo le na podlagi doma pridelane krme. Predvsem je potrebno povečati stalež govedu v severnem in vzhodnem delu občine, kjer je imela včasih živinoreja pomembno tradicijo in je bila glavni vir dohodka kmetov, sedaj pa pašnike in travnike zarašča gozd.
- Reja prašičev je v občini dobro razvita v obliki tako imenovanih malih farm v kooperaciji. S prirejo 2.000 prašičev letno so pokrite občinske potrebe po svinjskem mesu.
- Za boljše izkoriščanje slabših travnatih površin na bolj strmih legah pod Gorjanci in na drugih višjih predelih, ki bodo sicer zaraščale, so dane možnosti za ovčerejo.
- V perutninski proizvodnji bomo zadostili le domačim potrebam. Razširjena je reja kokoši nesnic v kmečkih gospodinjstvih. Z intenziviranjem krmljenja se bo nesnost povečala. V družbenem sektorju deluje tudi manjša valilnica piščancev, ki lahko pokriva potrebe regije.
- Konjereja je kljub močnem upadanju obdržala tradicijo. Interes za rejo konj se povečuje, kar pospešuje tudi KZ s kreditiranjem rejcev plemenskih konj. Obstajajo ugodne možnosti za izvoz žrebet.

Kot strategijo za razvoj kmetijstva v dolgoročnem planskem obdobju si zastavljamo:

- povečati površine kmetijskih zemljišč v družbenem sektorju,
- uresničevati načelo »zemljo tistemu, ki jo obdeluje«, tako da se neobdelano in slabo obdelano zemljo tudi v zasebnem lastništvu prenese za določeno dobo na kmete, ki jo želijo in so jo sposobni obdelovati,
- krepi vse oblike združevanja dela in sredstev prek kmetijske zadruge,
- preprečevati drobljenje parcel in kmetij,
- strokovno spremljati in večati število usmerjenih in zaščitnih kmetij,
- širiti ustanavljanje živinorejskih in pašniških skupnosti,
- v hribovitšem svetu razvijati kmetijske panoge, za katere obstajajo naravni pogoji (npr. ovčereja),
- pospeševati spreminjanje realtivnih travniških površin v njivske,
- omogočiti kmetom možnost dopolnilnih dejavnosti (kmečki turizem, domača obrt),
- izdelati agrokarte v namen rajonizacije.

V naši občini je deloma razvita tudi živilsko-predelovalna industrija. Njen razvoj je pogojevala bogata surovinska baza. Tako v sestavu KZ Metlika delujeta:

- vinska klet za predelavo grozdja iz lastne in kooperantske proizvodnje; glede na potrebe in možnosti se bo njeno zmogljivost povečalo, in sicer skladišče vin na kapaciteto 360 vagonov in polnilnico z ustreznimi skladišči gotovih izdelkov,
  - klavnica, ki ima komunalno oskrbni značaj.
- Težišče teh zmogljivosti bo v povečanju proizvodnje za potrebe notranjega in zunanega tržišča. Preusmeritev bo predvsem glede stopnje predelave in z namenom tesnejše povezanosti s kmetijstvom regije. Obseg razvoja agroživilstva v občini mora preseči občinske meje na področju proizvodnje, predelave in distribucije.

3.3. Gozdarstvo

Na območju občine je 3943 ha gozdov, kar predstavlja 36% njene površine. Globalni podatki kažejo, da je gozdnih površin precej pod republiškim povprečjem in pod povprečjem v dolenski regiji. Kljub slabim rastiščnim pogojem pa nekatera območja izstopajo po obsegu, kvaliteti in pomenu gozdov. To so predvsem nizinski gozdovi okoli Gradaca, Dragomlje vasi in Bušinj vasi.

Z gozdovi gospodarji GG Novo mesto prek gozdnogospodarske enote v Metliki. Po oceni gozdnogospodarskih načrtov je v gospodarskih gozdovih občine 431.990 m³ lesa. Težni masi letno prirašča 14.542 m³. Povprečni rastiščni koeficient je 3,3, kar odraža izredno slabe rastiščne razmere in kaže na močno degradacijo gozdov. Slabo tretjino (31%) gozdov predstavljajo iglavci. Tudi lastniška struktura je neugodna, le 19,7% gozdov je v družbeni lasti. Gozdovi s poudarjeno varovalno funkcijo so v obkolpskem pasu pri Božakovem (7,8 ha), gozdovi s posebnim namenom pa na Gorjancih (23 ha).

Zaradi deficita v lesni proizvodnji bodo vsi ukrepi usmerjeni v krepitev gozdnih fondov, in zato bomo pri gospodarjenju z gozdovi upoštevali naslednje usmeritve:

- ohranjali in krepili bomo splošno koristne funkcije gozdov s takimi sistemi gospodarjenja, ki zagotavljajo trajnost gozdov,
- trajno bomo ohranjali lesno proizvodne funkcije gozdov in zagotavljali višjo stopnjo izkoriščenja rastiščnih potencialov,
- dodatno bomo vlagali v razširjeno gozdno biološko reprodukcijo (sajenje, gnojenje),
- rešili bomo vprašanje stelarjenja, kar je, po ocenah vzrok za degradacijo okoli 10% gozdne površine,
- rešili bomo problem prevelike razdrobljenosti gozdne posesti,
- uredili bomo omrežje gozdnih cest.

Načelo dobrega gospodarjenja z gozdovi po gozdnogospodarskih načrtih bo še bolj kot doslej podrejeno lastništvu. Zato je pogoj za tak razvoj združevanje v gozdeno gospodarstvo in povezovanje gospodarstva s predelovalci lesa. Na velikih zaokroženih površinah bo mogoče časovno in prostorsko uskladiti izkoriščanje in reprodukcijo gozdov in zagotoviti kontinuiteto izrabe in obnove. Večjo vlogo bo imel območni sis za gozdarstvo, tako da bodo za gozdove dejansko skrbeli poleg gozdnogospodarskih organizacij tudi vsi uporabniki gozdov.

Poleg navedenih ukrepov bomo gospodarnost in ekonomičnost gozdnega gospodarstva krepili predvsem:

- z izboljšanjem tehnične opremljenosti,
- z izboljšanjem kadrovske zasedbe, zlasti TOK,
- z uvajanjem oddelčnega večparcelnega gospodarjenja.

Na območju občine ni pričakovati pomembnejših premikov v smeri večjega zaposlovanja v gospodarstvu zaradi predvidevane stopnje mehanizacije gozdnogospodarskih opravil.

4. SEKUNDARNI SEKTOR

4.1. Industrija

Sekundarni sektor naj bi v dolgoročnem razvoju svoj delež v ustvarjalnem celotnem družbenem proizvodu občine nekoliko znižal, predvsem na račun primarnega in terciarnega sektorja.

Industrija bo ostajala še naprej najpomembnejša gospodarska dejavnost v občini po zaposlenosti, družbenem proizvodu, obsegu izvoza in naložbah. Njena osnovna naloga je usmeritev v intenzivno gospodarjenje, ki dolgoročno zagotavlja visok dohodek na zaposlenega in na vložena sredstva. Pogoj za to pa je posodabljanje njene strukture, kar pomeni:

- usmeritev v tehnološko in razvojno zahtevne programe,
- uporabo in izrabo najnovejših tehnoloških dosežkov,
- modernizacijo obstoječih zmogljivosti.

Posodobitev in bistveno izboljšanje kakovosti proizvodov je nujni pogoj za njeno intenzivno proizvodno usmeritev.

Pri planiranju dolgoročnega razvoja v organizacijah združenega dela bodo izhajali iz sedanjih možnosti razvoja, obenem pa upoštevali nove tehnološke dosežke v istovrstni in konkurenčni proizvodnji ter takšne kriterije in merila za prestrukturiranje, ki zahtevajo večji izvoz izdelkov na konvertibilno tržišče in obenem omogočajo racionalno nadomestitev programov in njihovih sestavnih delov iz uvoza.

Pomanjkanje surovinske baze in energije narekuje, da so investicije možne samo v tiste nove objekte in tehnološke sisteme, ki niso intenzivni uporabniki energije.

Za nadaljnji uspešni razvoj industrije je bistvenega pomena tudi racionalna raba surovin in repromaterialov v vseh proizvodnih fazah. Potrebno bo uvajanje tehnologij, ki zagotavljajo relativno zmanjševanje porabe energije, surovin in repromaterialov ter višjo stopnjo predelave ob višjih vrednostnih učinkih.

Takšno preoblikovanje gospodarstva pa temelji na obsežnih vlaganjih, kar zahteva predhodno krepitev akumulativne sposobnosti gospodarstva ter združevanje sredstev za prioritete naložbe.

Industrializacija je bila tisti najpomembnejši družbenoekonomski proces, ki je občino pripeljal iz gospodarske nerazvitosti v krog povprečno razvitih slovenskih občin. Ob zadostnem številu proste delovne sile se je sama po sebi najprej ponujala rešitev v gradnji obratov za delovno intenzivne industrijske panoge. Posledica tega je, da je industrija v metliški občini sedaj zelo enostransko razvita: absolutno premoč ima tekstilna industrija.

Tekstilna industrija si je v Metliki ustvarila tradicijo in ustrezno razvojno pozicijo. To je dosegla predvsem s fleksibilnostjo prilagajanja modnim zahtevam in dobro kakovostjo izdelkov. Metliška tekstilna industrija si je že pridobila svoj položaj tako v slovenskem kot jugoslovanskem prostoru, ki ga bo v naslednjem razvojnem obdobju morala ne samo obdržati, ampak ima vse možnosti, da ga še učvrsti. Za njen nadaljnji razvoj je bistvenega pomena doseganje visoke kvalitete proizvodov na osnovi uveljavljanja znanja, pri tem pa še posebej izstopa pomen fleksibilnosti in prilagajanja potrebam tržišča, večjega poudarka na oblikovanju, izvozom marketingu ter izboljšanju stroškovne strukture na osnovi višje produktivnosti.

Tekstilna industrija je prisiljena, da se v zelo kratkih rokih prilagaja potrebam svetovnega tržišča. Zato bo razvoj tekstilne industrije temeljil predvsem na novih prilagodljivih programih ob istočasni modernizaciji, posodabljanju in avtomatizaciji proizvodnih procesov.

Pri proizvodnji preje in tkanin je predvideno povečanje proizvodnje umetnih prej ter postopno uvajanje proizvodnje novih vrst preje iz specialnih vlaken, poliembra ter mešanic sintetičnih in naravnih vlaken. Proizvodnja končnih tekstilnih izdelkov bo temeljila na proizvodih vrhunske kvalitete in širokega modnega asortimana.

Vse sile bo v naslednjem dolgoročnem obdobju metliška tekstilna industrija zastavila v izboljšanje izvozne strukture. Razmerje med ustvarjenim dohodkom od čistega izvoza in od dodelavnih poslov se mora spremeniti v korist čistega izvoza, kar bo moč doseči z večjim uveljavljanjem lastne razvojno-raziskovalne in inventivne dejavnosti.

Širilo se bo tudi obliko oddajanja konfekcijskih del na dom.

Za obstoječi obrat IMV na Suhorju še ni dokončnega koncepta za njegov nadaljnji razvoj. To je značilen primer, kjer se narekuje prestrukturiranje, preusmeritev proizvodnega programa že v naslednjih nekaj letih. Preusmerjeni program pa bi moral po svoji tehnologiji omogočiti zaposlovanje predvsem moške delovne sile.

Proizvodnja kopalniške opreme in tozdu Novolesa v Metliki temelji na kemičnih surovinah. Z razširitvijo proizvodnega programa in povečanjem kapacitet bo omogočeno vključevanje tega proizvodnega programa tudi v izvoz.

Naložbe v industrijo bomo temeljito pretehtali s širšega strokovnega in družbenega vidika. Sloneti bodo morale v velikem deležu na lastni akumulaciji in interesnem združevanju sredstev kooperantov kot členov reproverige in tehnološke soodvisnosti.

Posebno je še pomembno, da ozdi s področja industrije vlagajo sredstva v lastno raziskovalno delo, kadre in inovativno delo.

V okviru občine in v povezavi z ozdi v širšem gospodarskem prostoru bomo posebej proučili možnosti in pogoje za nove vrste oziroma panoge industrijske proizvodnje, pri čemer bomo upoštevali načelo, da nove vrste proizvodnje ne bi smele vplivati na zniževanje kvalitete vode v Kolpi in ne povzročati ekoloških problemov.

4.2. Gradbeništvo

Gradbeništvo v občini Metlika beleži zadnja leta vse manjši delež v družbenem proizvodu, saj je prejšnji 10% delež zdrsnil na 6% v letu 1984. Delež gradbeništva v družbenem proizvodu se bo še zniževal, na dobre 3% na koncu dolgoročnega obdobja.

Tozđ Zaključna dela v gradbeništvu v okviru GIP Pionir Novo mesto bo zaradi splošnih razmer v gradbeništvu, premajhne prilagodljivosti proizvodnje, pre-slabe dohodkovne povezanosti znotraj gradbeništva in preskromnega tehnološkega razvoja iskal rešitev v industrializaciji in poslovno-tehničnem povezovanju gradbeništva z industrijo in montažo na bazi inženirig pristopa. V Gradacu, kjer je kamnoseška dejavnost, predvidevamo izgradnjo nove kamnoseške delavnice in delavnice za betonsko galanterijo na lokaciji južno od silosov blagovnih rezerv, ker so obstoječi prostori zastareli. Nadaljnji razvoj bo temeljil na uvajanju industrijskih principov proizvodnje in organizacije dela in s tem zmanjševanju deleža živega dela z izboljšanjem opremljenosti dela. Postopoma bodo uvajali modernejšo mehanizacijo in zmanjševali stopnjo zaposlovanja.

Poleg kamnoseštva bodo vključevali v program tudi betonsko galanterijo in plastiko.

Delež samostojnega osebnega dela v tej dejavnosti se bo nekoliko povečeval. Večji del nosilcev samostojnega osebnega dela se bo vključilo v organizirano dejavnost v okviru Obrtne zadrage Metlika.

5. TERCIARNI SEKTOR

5.1. Trgovina

Trgovina v občini prispeva približno 10% k ustvarjenemu družbenemu proizvodu občine. Ta delež je nižji, kot znaša republiško povprečje. Trgovina mora postati eden od nosilcev razvoja občine. Svojo ekonomsko moč bo krepila z boljšo organizacijo dela in kadrovanja, povečano poslovnostjo, tehnično opremljenostjo ter v sistemu dohodkovnega povezovanja. Trgovinski ozdi bodo krepili svojo povezanost s prvovrstnimi panogami in komplementarnimi terciarnimi dejavnostmi na področju skladiščenja, prevozov ter turističnih in gostinskih storitev, ter se čim bolj približali potrošnikom. V trgovini bomo postopno prilagodili delovni čas potrebam potrošnikov, zahtevam turizma in racionalnega poslovanja.

Razvoj trgovine za osnovno oskrbo prebivalstva bomo razvijali v kvalitetno preskrbo vsega prebivalstva, pri čemer bomo upoštevali, da se bodo zaradi varčevanja z energijo spremenila območja povpraševanja, tako da bodo osredotočena predvsem na ožji krog dostopnosti peš ali z javnim prevoznim sredstvom. Za mestno središče zato načrtujemo predvsem modernizacijo in specializacijo že obstoječih trgovin oziroma prostorov, nove kapacitete pa bomo zgradili izven mestnega središča skladno s prostorskimi izvedbenimi akti.

Širjenje trgovinske mreže v občini bo usmerjeno predvsem v:

- odpiranje novih kapacitet in izboljšanje obstoječih za dnevno oskrbo prebivalstva v krajevnih središčih, s tem da se prioriteto poveča asortiman blaga,
- gradnjo novih površin po programu izgradnje stanovanjske soseske Ob križišče v Metliki.

Širjenje in tudi odpiranje novih specializiranih trgovin v Metliki za občasne nakupe za potrebe širšega območja.

Skladno z razvojem poselitve bomo v dolgoročnem obdobju usmerjali razvoj lokalnih oskrbnih središč Gradac, Suhor, Radovica, na nižjem nivoju oskrbe pa tudi Podzemelj, Drašiči, Božakovo, Jugorje in Gabrovce. Do leta 2000 naj bi večje soseske in pomembnejša naselja imeli velikosti primeren preskrbovalni center. V manjših in odročnejših krajih, kjer trgovinske organizacije niso zainteresirane za odpiranje prodajal, pa bomo omogočili odpiranje manjših prodajal z zasebnim delom in sredstvi. Prodajalna površina na prebivalca bo v letu 2000 znašala blizu 0,80 m². Razlika v prodajnem prostoru na prebivalca se bo med posameznimi krajevnimi skupnostmi zmanjšala, kar bo pripomoglo k izenačevanju družbenega standarda občanov. Trgovine z neživilskim blagom bomo v mestnem središču in ob prometnih vpadnicah v Metliko usmerjali v blagovne hiše oziroma trgovine s kompleksno ponudbo. Ob tem bomo usklajevali specializacijo trgovine za potrebe širšega območja. Poseben poudarek bo na boljšem izkoriščanju že obstoječih zmogljivosti, sodobnejših oblikah prodaje in odpiranju manjših specializiranih trgovin, predvsem pa na povečanju asortimana blaga.

5.2. Turizem in gostinstvo

Delež turizma v ustvarjenem družbenem proizvodu občine predstavlja komaj 1,8%, pri čemer 50% DP ustvarja samostojno osebno delo. Občina sicer ima možnosti za razvoj tranzitnega, stacionarnega, kmečkega in rekreacijskega turizma. Delež turizma v ustvarjenem DP občine se bo povečal na 3%.

Prek območja občine potekajo magistralne ceste Ljubljana — Novo mesto — Karlovac in regionalni cesti meja SRH — Drašiči — Metlika — Črnomelj — Vinica ter Podzemelj — Griblje — Adlešiči — Vinica, in je zato potrebno to ugodnost za tranzitni in izletniški turizem izkoristiti tako, da se poveča turistična ponudba. Poleg ponudbe kompleksnih turističnih in gostinskih storitev je potrebno cesto opremiti še s spremljajočimi objekti, predvsem servisnimi dejavnostmi.

Bolj kot doslej je potrebno izkoristiti ugodne naravne pogoje, ki obstajajo za razvoj turizma v občini.

- večji izrček bo v bodoče dal tranzitni turizem, za kar ima občina velike možnosti, od okrepčevalnic ob prometnicah, večje blagovne ponudbe, nočitev itd. od raznih družabnih prireditiv;

- naravni potencial ob Kolpi je skoraj neizkoriščen, poudarek pa bo potrebno dati predvsem kvalitetnejši ponudbi, bistveni premik bo pomenila urejena izgradnja počitniškega naselja ob Kolpi, ki bo opremljeno s spremljajočimi oskrbnimi objekti;

- vinogradniška območja in gozdovi dajejo možnost za rekreacijske dejavnosti ter razvoj kmečkega turizma.

Na področju turizma bomo tudi povečali interes obiskovalcev za zgodovinsko in kulturno dediščino, ki jo ima občina: spomeniki iz ljudske revolucije, muzej, grad, staro mestno jedro Metlike in drugo. Po republiških planskih dokumentih šteje Metlika med naselja s poudarjeno kulturno funkcijo.

Ohranjali bomo tudi narodne običaje in s tem popestrili turistično ponudbo. Tipično belokranjsko turistično prireditev Vinska vigred bomo ohranjali kot tradicionalno in jo popestrili s kompleksnejšo ponudbo domačih pridelkov in izdelkov ter storitev.

Dolgoročni razvoj turizma v občini bo usmerjen v popolnejše zadovoljevanje tovrstnih potreb domačih in tujih gostov. Ponudbo bomo popestrili z večjim povezovanjem med posameznimi turističnimi območji, predvsem pa v okviru Bele krajine. Intenzivnejši razvoj te dejavnosti bo vplival na razvoj in zaposlovanje, saj bodo v celovito turistično ponudbo poleg turističnega gospodarstva vključene še druge dejavnosti, kot so kmetijstvo, industrija, trgovina, promet in zveze, drobno gospodarstvo, servisne dejavnosti in tudi družbene dejavnosti.

5.3. Drobno gospodarstvo in storitvena obrt

Drobno gospodarstvo je v občini Metlika sicer razvito, vendar ni usklajenih razmerij med posameznimi panogami znotraj drobnega gospodarstva, visok delež imajo avtoprevozništvu in proizvodne obrti, medtem ko primanjkuje kapacitet na področju storitvene obrti.

Delež drobnega gospodarstva oziroma obrti in storitev v družbenem proizvodu občine je v letu 1985 okoli 7%, po predvideni 7% letni stopnji rasti bo v letu 2000 dosegel 11%.

V občini je velik del obrti in storitev poslovno povezan v okviru obrtne zadrage Metlika, ki opravlja finančni in izvajalski inženiring ter pridobiva delo. Obrtna zadruga bo tudi v prihodnjem obdobju širila obseg in kvaliteto svojega poslovanja.

Ker je v občini v industriji pretežno zaposlena ženska delovna sila, gre na področju drobnega gospodarstva iskati možnosti predvsem za moško delovno silo. Naložbe bodo predvsem v zgraditev skupnih delavnic v bodoči obrtno-industrijski coni ob Cesti 15. brigade.

Dolgoročne usmeritve na področju drobnega gospodarstva so predvsem:

- podpiranje ustanavljanja delavnic za storitveno obrt,
- organiziranje malih proizvajalcev v deficitarnih panogah,
- povezovanje malih proizvajalcev z velikimi ozidi,
- oblikovanje novih ozdov ali pozdov na področju drobnega gospodarstva.

6. GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA

6.1. Vodno gospodarstvo

Na področju vodnega gospodarstva bomo prednostno izvajali naloge, s katerimi bomo zagotovili možnosti za dolgoročno kvalitetno oskrbo z vodo, zagotovili varnost pred poplavlami in drugim škodljivim delovanjem voda ter izboljšali primernost zemljišč za kmetijsko proizvodnjo.

Dolgoročne naloge bomo torej izvajali na področju:

- zavarovanja zalog pitne vode z zaščito obstoječih in proučevanjem možnosti za nova zajetja;
  - vzdrževanja vodnogospodarskih objektov in naprav v splošni rabi ter vzdrževanja in urejanja korit naravnih vodotokov za ohranitev in izboljšanje obstoječega stanja vodnega režima;
  - regulacij in gradenj zadrževalnikov za zmanjševanje obstoječega stanja vodnega režima in za zmanjševanje oziroma preprečevanje poplav;
  - preprečevanja onesnaževanja in čiščenja odpadnih voda.
- Med navedenimi nalogami bodo imele prednost naslednje:
- sanacija in zaščita vodnih virov Obrh, Jamniki in Rajakoviči in s tem zagotovitev kvalitetne pitne vode;
  - sanacija Krupe v sodelovanju z občino Črnomelj.

6.1.1. Varstvo vodnih virov

Hidrogeološke in poselitvene značilnosti območja občine (in Bele krajine v celoti) narekujejo dolgoročno zagotovitev zadostnih količin kvalitetne vode za vodooskrbo. Glede na to da je skupni minimalni pretok izvirov v občini Metlika 26 l/sek, kar predstavlja le 3,8% vodnih virov Bele krajine, ter da se izkorišča že 42,3% vodne količine, se mora občina vključevati v skupno reševanje vodooskrbe v Beli krajini. Na območju občine pa bomo z odloki varovali vse vodne vire (8) in pripravili programe z njihova varstvena območja. Prav tako bomo zagotavljali racionalno rabo vode, predvsem s širitvijo tehnoloških vodovodov iz Kolpe.

6.1.2. Varstvo pred škodljivim delovanjem voda ter melioracije

Za učinkovito zavarovanje škodljivih voda Kolpe bo potrebna uskladitev nameravanih posegov na medrepubliški ravni.

Zamočvirjena in poplavna zemljišča bomo usposobili za intenzivno kmetijsko proizvodnjo z izvajanjem hidrotehničnih melioracij. V prvi fazi bomo meliorirali območje v Mestnem logu (ha), v drugi fazi pa še ostala poplavna območja ob Kolpi od Gribelj do Rosalnic.

6.2. Promet in zveze

Za dolgoročni razvoj prometa in zvez načrtujemo predvsem tele prednostne usmeritve:

- oblikovanje optimalne strukture celovitega prometnega sistema ter njegove povezanosti v okviru Slovenije ter prometnim sistemom SR Hrvatske,
- izboljšanje kakovosti prometnega omrežja in storitev ter neposredno s tem znižanje deleža transportnih stroškov v ceni proizvodov,
- vključevanje v sistem integralnega transporta v okviru regije,
- oblikovanje racionalne prometne politike s poudarkom na javnem potniškem prometu,
- boljša povezanost vseh naselij v občini z občinskim centrom.

6.2.1. Železniški promet

Na področju železniškega prometa se bomo zavzemali:

- za rekonstrukcijo, ojačanja in posodobitev (elektrifikacijo) proge Ljubljana — Novo mesto — Črnomelj — Metlika — Karlovac kot alternativne smeri, pomembne s širšega jugoslovanskega vidika,
- za proučitev možnosti za gradnjo industrijskih tirov za potrebe proizvodnje v občini (če se bodo pokazale potrebe).

Poleg tega planira železniško gospodarstvo povečanje števila prevozov potnikov in obsega tovora ter vzpostavitev povezav med blagovno-transportnimi centri.

6.2.2. Cestni promet

Prek občine poteka os magistralne cestne povezave Novo mesto — Karlovac, ki pa ne ustreza standardom. Zato jo bo potrebno *modernizirati* (kar je predvideno tudi v dolgoročnem planu SR Slovenije do leta 2000, kjer je ta investicija opredeljena kot prioritarna naloga). Potek trase in priključki so deloma že usklajeni na ravni občine z urbanističnimi zasnovami Metlike. Podrobnejše tehnične preventivne bodo potrebne še na relaciji Trnovec — Vahta (planska naloga v obdobju po letu 1990).

V namen razvoja turizma bo za izboljšanje dostopnosti potrebno rekonstruirati regionalne ceste (predvsem Podzemelj — Griblje in Metlika — Drašiči) in pomembnejše lokalne ceste. S posodobitvijo lokalnih cest bomo izboljšali dostopnost naselij z javnimi prevoznimi sredstvi za tretjino (po stanju leta 1985 ima le 50% naselij avtobusno postajališče), še posebej na bolj oddaljenih območjih (KS Podzemelj in podgorjanske KS: Drašiči, Suhor).

6.2.3. PTT promet in zveze

Z izgradnjo RTV oddajnika na Trdinovem vrhu v začetku planskega obdobja 1986—1990 bodo sanirane razmere pri sprejemanju radijskega in TV programa na območju občine.

Poštno omrežje bo v občini ostalo nespremenjeno (pošte v Metliki, Gradacu in Suhorju). Tudi mreža TT vodov bo ostala nespremenjena. Povečalo se bo število priključkov od današnjih 700 v vozliščni telefonski centrali Metlika na okoli 2000, od tega v Metliki na okoli 1200. Ostali priključki bodo porazdeljeni po drugih naseljih v občini. S tem se bo delež oskrbljenosti naselij s telefonskimi priključki povečal od sedanjih 27 na 50%. Istočasno bomo dosegli okrog 22 telefonskih naročnikov na 100 prebivalcev.

Pošta v Gradacu bo predvidoma še nadalje ostala vezana na vozliščno telefonsko centralo v Črnomlju.

6.3. Energetika

Eden najpomembnejših dejavnikov dolgoročnega družbenoekonomskega razvoja občine je tudi nemotena oskrba z energijo in energetskimi surovinami. Občina Metlika nima lastnih energetskih virov, pač pa razpolaga le s skromnim hidroenergetskim potencialom in lesom za ogrevanje. Tako se oskrbuje z električno energijo v okviru enotnega energetskega sistema republike. Z energetskimi objekti in napravami za prenos energije je opremljena sicer dokaj enakomerno, vendar nezadostno. Iz tega razloga bodo pri prestrukturiranju gospodarstva imele prednost tiste dejavnosti in panoge, ki so energetsko manj zahtevne. Poleg povečevanja zmogljivosti energetske infrastrukture bomo reševali energetsko problematiko tudi tako, da bomo z energijo varčevali in jo na vseh področjih uporabljali racionalno.

Varčevanje z energijo vključuje tudi izpopolnjevanje tehnoloških postopkov s ciljem zmanjševanja njene porabe, izboljševanje nadzora nad delovanjem energetskih naprav, zmanjševanje izgub pri prenosu in porabi energije idr. Učinkovito varčevanje z energijo pa bo možno doseči le z ustrezno dolgoročno energetsko politiko in njenim doslednim izvajanjem, kakor tudi s seznanjanjem prebivalstva z načini varčne uporabe energije v gospodinjstvih.

Tudi v prihodnjem obdobju bo ostala električna energija ena najpomembnejših vrst energije. Njena poraba se bo povečevala predvidoma s 5 do 6% povprečno letno stopnjo rasti. Oskrba občine Metlika z električno energijo bo potekala v skladu z razvojem elektroenergetskega sistema SR Slovenije prek Elektro Ljubljana, tozdr Elektro Novo mesto. Trenutno se občina napaja v enem delu iz RTP Novo mesto, v drugem pa iz RTP Črnomelj. Zaradi pričakovanega porasta potreb po električni energiji je predvidena izgradnja RTP Metlika (110, 20 kW) s pripadajočim 110 kV daljnovodom od Osojnika do Metlike. Z gradnjo obeh objektov se bo predvidoma pričelo konec srednjeročnega obdobja 1986—1990, dokončalo pa šele po letu 1990.

Predvideni dolgoročni razvoj elektroenergetskega omrežja v občini vključuje še rekonstrukcijo in gradnjo okoli 17 km daljnovodov srednje napetosti ter obnovo in gradnjo okoli 30 transformatorskih postaj in 33 km nizkonapetostnega omrežja.

Za zagotovitev zanesljivejšega delovanja elektroenergetskega sistema v vseh razmerah bomo v občini proučili možnosti izrabe lastnih vodnih potencialov za izgradnjo manjših hidroelektrarn in pripadajočega omrežja.

Prizadevali si bomo za izgradnjo južnega kraka slovenskega plinovoda na relaciji Koper — Postojna — Ribnica — Kočevje — Novo mesto — Brežice, do leta 2000, in za izgradnjo odcepa za Belo krajino, kar bi predstavljalo dolgoročneje rešitev oskrbe območja občine z energijo.

Za toplotno energijo v občini sta trenutno najvažnejša vira mazut in kurilno olje (okoli 65%), okrog 25% zavzema trda goriva, preostalih blizu 10% pa odpade na električno energijo in plin. Postopno bomo nadomeščali naftne derivate z domačimi trdimi gorivi, zlasti premogom, ter z novimi (nekonvencionalnimi) viri energije (sonce, veter, geotermična energija), in s tem prispevali tudi k zmanjšanju onesnaženosti zraka. K slednjemu bo pripisoval tudi zmanjševanje števila kurišč in gradnja toplotne za potrebe mesta.

K čimbolj racionalni rabi energije bodo lahko pripomogli tudi izpopolnjeni tehnološki postopki, prav tako zmanjšanje izgub toplotne energije na čim manjšo mero. V ta namen bo potrebno ustrezno toplotno izolirati obstoječe stanovanjske in druge zgradbe ter za toplotno izolacijo objektov poskrbeti že v fazi projektiranja.

6.4. Stanovanjsko gospodarstvo

Osnovne razvojne usmeritve na področju stanovanjskega gospodarstva bodo naslednje:

- občan naj v čim večji meri sam v skladu s svojimi možnostmi skrbi za rešitev lastnega stanovanjskega problema,
- stanovanjska gradnja naj bo čimbolj racionalna in že načrtno tako prilagojena, da se varčuje z energijo, prostorom in materialnimi sredstvi,
- stanovanjske probleme naj se v večjem obsegu kot doslej rešuje tudi s prenovo stanovanjskih hiš,
- izboljša naj se funkcionalnost stanovanj in dvigne raven stanovanjske kulture,
- gibanje cen v stanovanjski graditvi naj se plansko usmerja in o njihovem oblikovanju širše samoupravno odloča,
- omogoča naj se večje samoupravno vključevanje bodočih stanovalcev že v odločanje pri posameznih fazah načrtovanja in graditve družbenih stanovanj,
- hitreje se mora reševati stanovanjske probleme mladih družin,
- že pri projektiranju stanovanjske graditve je treba omogočiti funkcionalna stanovanja tudi za starejše ljudi in težje gibljive osebe,
- zasedenost in korišćenje stanovanj naj bo čimbolj racionalno in socialno upravičeno,

- gradnjo naj se usmerja na komunalno opremljena stavbna zemljišča,
- stanarine morejo zagotavljati enostavno reprodukcijo, da ne bo prihajalo do dezinvestiranja stanovanjskega sklada.

V obdobju do leta 2000 moramo za zadovoljitev potreb (za rast prebivalstva in delno pokritje stanovanjskega primanjkljaja) zgraditi 645 stanovanj oziroma povprečno 43 stanovanj letno. S tem bomo dosegli v povprečju 362 stanovanj na 1000 prebivalcev. S prenovo stanovanjskega sklada pa bomo morali pridobiti še okoli 100 stanovanj.

Število potrebnih stanovanj in zemljišč za stanovanjsko gradnjo v obdobju 1986—2000:

obdobje	skupaj	indiv. gr. 50 preb/ha	delež	
			visoka zazid.družb. 160 preb./hagrad.	
1986 — 1990	200	120	80	40
1991 — 1995	215	135	80	37
1996 — 2000	230	150	80	35
1986 — 2000	645	405	240	37
št. oseb/stan.	3,4	3,7		2,9
št. preb.	2200	1500		700
potreb. zemljišča	35 ha	30 ha		5 ha

Za gradnjo stanovanj bomo v obdobju 1986—2000 zagotovili okrog 40 ha komunalno opremljenih zemljišč in poskrbeli za kontinuirano stanovanjsko gradnjo po letu 2000.

Vse pričakovane stanovanjske potrebe bomo usklajevali s poselitveno politiko, prostorsko razvojnimi in materialnimi možnostmi. Pri tem bomo upoštevali naslednje usmeritve:

6.4.1. Zasnova sistema poselitve:

- poselitev moramo usmerjati v strnjena naselja oziroma soseške, kar omogoča racionalnejšo komunalno, prometno in energetsko infrastrukturo ter boljšo oskrbo prebivalcev;
- z ustvarjanjem humanega bivalnega okolja v strnjeni zazidavi, predvsem v Metliki, bo postopno zmanjšalo interes za razpršeno enodružinsko gradnjo;
- organizirana individualna stanovanjska gradnja je ob Metliki smotrna tudi v ostalih vodilnih naseljih, kot sta Gradac in Suhor, kjer se bo z višjo gostoto stanovanjske gradnje lahko razvijala zadovoljiva oskrba in močnejše centralne dejavnosti;
- ohraniti je treba kulturno podobo krajev, ki jih ljudje zapuščajo, in preprečiti propadanje zapuščenih stanovanjskih objektov z možnostjo spremembe namembnosti teh objektov v sekundarna bivališča;
- vgradnja stanovanj v družbeni in etažni lastnini se bo do leta 2000 odvijala predvsem v Metliki, in sicer ob soseški »Ob križišču«, individualna stanovanjska gradnja pa zlasti v severnem delu Metlike; v Metliki bomo do leta 2000 zgradili 240 stanovanj v družbeni in etažni lastnini in 150 stanovanj v individualni stanovanjski gradnji;
- graditev stanovanj v zasebni lastnini bomo prednostno usmerjali v središča krajevnih skupnosti in v tista naselja, ki so deloma že opremljena s komunalno infrastrukturo in osnovnimi zmogljivostmi, pri tem bomo upoštevali naslednje usmeritve:
- v ruralnih naseljih naj gradijo občani, ki imajo tam kmetijo,
- v naseljih, kjer so delovna mesta, naj se s prostorsko dokumentacijo zagotovi potrebne površine za stanovanjsko gradnjo občanov, ki so v naselju zaposleni,
- ostale interesente naj se usmeri v gradnjo po zazidalnih načrtih.

6.4.2. Zadovoljevanje stanovanjskih potreb:

- dinamika novogradnje bo počasnejša kot v preteklem obdobju, večji bo poudelek na prenovi obstoječega stanovanjskega sklada; ocenjujemo, da bo potrebno obnoviti ali zamenjati okrog 230 stanovanj (10% obstoječega stanovanjskega sklada);
- razmerje med novimi stanovanji v blokovi in individualni gradnji bo predvidoma naslednje: 30% stanovanj v blokovi in 70% stanovanj v individualni gradnji;
- organizirano in pospešeno bomo sanirali zastareli stanovanjski fond ter kontinuirano skrbeli za vzdrževanje obstoječega stanovanjskega sklada;
- z ukrepi bomo zagotavljali racionalno zasedenost in uporabo družbenih stanovanj;
- na območju stanovanjske gradnje bomo sočasno zagotavljali tudi izgradnjo oskrbnih in drugih spremljajočih objektov centralnih dejavnosti.

6.4.3. Okvirna politika razvoja stanovanjskega gospodarstva:

- delež celotnih investicijskih sredstev za vlaganje v stanovanjsko gospodarstvo bo v dolgoročnem obdobju 1986—2000 občutneje nižji kot v srednjeročnem obdobju 1981—1985;
- občani naj v čim večji meri sami v skladu s svojimi možnostmi skrbi za rešitev lastnega stanovanjskega problema ob učinkoviti družbeni politiki vzajemnosti in solidarnosti;
- z ekonomskimi ukrepi bomo spodbujali tako uporabnike družbenih stanovanj kot lastnike zasebnih stanovanj, da bodo vlagali lastna sredstva v ohranitev obstoječega stanovanjskega sklada;
- v okviru republike bomo podpirali politiko postopnega prehoda na ekonomske stanarine;

- s prehodom na realno višje stanarine in ustrezno davčno politiko bomo prispevali k racionalnejši zasedenosti obstoječega stanovanjskega sklada;
- v organizacijskem smislu je treba v okviru družbeno usmerjene stanovanjske gradnje zagotoviti višjo raven dohodkovnih odnosov med uporabniki in izvajalci stanovanjske gradnje, ki bodo zagotovili racionalnejšo in cenejšo stanovanjsko gradnjo z večjim izkoriščanjem notranjih rezerv;
- individualne graditelje bomo organizirali v stanovanjske zadruge, kar odpira možnosti za racionalnejšo gradnjo enodružinskih hiš;
- s stanovanjsko politiko bomo vzpostavili pogoje za hitrejšo reševanje stanovanjskega problema mladih družin.

6.5. Komunalno gospodarstvo

Predvideni dolgoročni razvoj gospodarstva in družbenih dejavnosti v občini, predvideni razvoj poselitve, kakor tudi nujnost zvišanja komunalnega standarda občanov in enakomernejšega prostorskega razvoja, terjajo izboljšave tudi v komunalnem gospodarstvu.

Le-te bodo temeljile na:

- sistemskih rešitvah, ki bodo zagotavljale ustrežnejše združevanje sredstev za financiranje komunalnih dejavnosti za enostavno in razširjeno reprodukcijo
- programih izgradnje komunalnih objektov in naprav, katerih strokovne osnove bodo upoštevale optimalne rešitve z vidika energije, prostora in varstva okolja;
- doslednem uveljavljanju načela svobodne menjave dela;
- sanaciji in dograjevanju obstoječih sistemov;
- zvišanju kvalitete komunalnih proizvodov in storitev;
- informacijskem sistemu, ki bo omogočal kvalitetne proizvodne odnose in svobodno menjavo dela ter spremljanje in oblikovanje cen in programiranje stroškov v komunalnem gospodarstvu.

Na področju oskrbe s pitno vodo bodo naše prioritete naloge:

- sanacija vodnega črpališča na Obrhu in obnova zajetij Jamniki in Rajakoviči,
- nadaljnja sanacija vodovodnega omrežja,
- iskanje novih vodnih virov na območju občine,
- sanacija Krupe v sodelovanju z občino Črnomelj,
- proučevanje možnosti dodatne oskrbe s pitno vodo iz občine Ozalj,
- zaščita vseh vodnih virov.

Pri tem bomo prioriteto obravnavali območja in naselja, kjer še ni zadovoljivo rešena osnovna vodooskrba (KS Jugorje), oziroma sedanj način ne ustreza zdravstveno-sanitarnim zahtevam. Izgradnja novega omrežja bo potekala v skladu s programi stanovanjske gradnje in z gradnjo industrijskih in drugih gospodarskih objektov.

Na področju kanalizacije in čiščenja odpadnih voda bomo:

- urejali, sanirali in dograjevali kanalizacijsko omrežje na širšem območju Metlike,
- dogradili čistilno napravo v Metliki in povečali njene zmogljivosti,
- zgradili javno kanalizacijo in čistilno napravo za naselje Gradac ter za počitniška naselja pri Podzemlju in Želebeju,
- urejali naprave za predčiščenje tehnoloških odpadnih voda v industrijskih obratih.

Obstoječe sanitarno deponijo bomo premostili na novo lokacijo. Za zaščito talne vode in zraka bomo poleg odlagalnišča trdnih komunalnih odpadkov uredili tudi odlagalnišče za industrijske odpadke, ki niso primerni za recikliranje. Pri tem bomo sproti preverjali in dosledno izvajali zaščitne ukrepe za preprečevanje škodljivega vpliva na okolico.

V skladu s potrebami gospodarstva, družbenih dejavnosti in stanovanjske gradnje bomo dograjevali in modernizirali omrežje cest in ulic v mestu Metlika in lokalnih središčih. Doseženi standard vzdrževanja bomo ohranili z višjo stopnjo komunalne kulture, dobro organizacijo dela, mehanizacijo in vključevanjem dela in sredstev občanov pri vzdrževanju njihovega okolja.

Na področju pokopališke dejavnosti bomo obstoječa pokopališča ustrezno vzdrževali z mrljiškimi vežicami in jih po potrebi povečevali. Tudi tu bodo, podobno kot pri ostalih komunalnih dejavnostih, pomembno vlogo odigrale krajevne skupnosti.

Urejanje stavbnih zemljišč in njihovo komunalno opremljanje bomo izvajali v skladu s politiko stanovanjske in druge graditve in na osnovi programov sklada stavbnih zemljišč občine ter programov krajevnih skupnosti.

7. TEHNOLOŠKI RAZVOJ, RAZVOJNO-RAZISKOVALENA DEJAVNOST IN INFORMACIJSKI SISTEMI

Temeljni cilj dolgoročne politike na področju tehnološkega razvoja bo pridobivanje, asimiliranje in ustvarjanje novega znanja in njegovo uvajanje v prakso. Tehnološki napredek na podlagi razvijanja razvojno-raziskovalne in inovacijske dejavnosti bo gibal gospodarstva in družbenega razvoja občine, ki bo omogočilo prestrukturiranje gospodarstva in drugih dejavnosti na kvalitetnih osnovah.

Nove tehnologije bomo v dolgoročnem obdobju uvajali v obstoječo industrijsko strukturo, predvsem z avtomatizacijo, robotizacijo in kibernetiko proizvodnih procesov. Z uvajanjem informacijskih sistemov na osnovi mikroelektronike tudi v poslovanje tradicionalnih industrijskih panog (tekstilna in konfekcijska industrija) bodo te dejavnosti pridobile na konkurenčnosti. Ob

izkoriščanju vseh komparativnih prednosti, ki izhajajo iz obstoječe tradicije teh proizvodov, in ob višji tehnološki stopnji in s tem višji produktivnosti se bo povečala njihova konkurenčna sposobnost tudi na zunanem trgu.

Z vključevanjem mikroelektronike v proizvodne sisteme bomo dolgoročno omogočili:

- izboljšanje kvalitete in funkcionalnosti izdelkov z vgrajevanjem mikroelektronskih komponent,
- povečanje produktivnosti dela z uvajanjem mikroelektronsko krmiljenih strojev in naprav v tehnološke procese, oziroma dograjevanje obstoječih strojev in naprav z mikroelektronskimi krmilnimi komponentami.

Nova tehnologija v informatiki in komunikaciji v temeljih spreminja tehnologijo, organizacijo, metode upravljanja in komuniciranja. Razvoj družbenega sistema informiranja in v teh okvirih občinskega informacijskega sistema bo postal eden najpomembnejših dejavnikov, ki bo omogočil večjo učinkovitost odločanja.

8. SOCIALNI RAZVOJ IN RAZVOJ DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Razvite družbene dejavnosti so osnova za nemoteno delovanje cele vrste družbenih funkcij, kot so: ohranjanje zdravja in razvijanje delovne sposobnosti, prenos in ustvarjanje novega znanja, ohranjanje kulturnega spomina, socializacija ljudi, skrb za delovno nesposobno prebivalstvo, odpravljanje nesprejemljive socialne neenakosti ter pomoč ob brezposelnosti.

Način in kakovost zadovoljevanja človekovih nematerialnih potreb bosta odvisna od razvitosti samoupravnih odnosov, vrednostnih usmeritev družbe in posameznikov, od vloge in delovanja družbenih dejavnosti ter materialnih možnosti.

Zaradi izrednega pomena družbenih dejavnosti in zaradi dosedanjega zaostajanja teh dejavnosti v občini glede na regijo in republiko bomo v prihodnjem obdobju težili k čim kakovostnejšemu razvoju družbenih dejavnosti, ob tem pa upoštevali načeli vzajemnosti in solidarnosti.

Razvijali bomo predvsem cenejše, posameznikom bolj prilagojene in kakovostnejše oblike zadovoljevanja potreb, in sicer s pomočjo znanja, s spreminjanjem vrednostnih usmeritev, z večjo delovno in finančno udeležbo uporabnikov ter spodbujanjem in razvijanjem prostovoljnega dela.

Večjo učinkovitost oziroma boljše prilagojenost potrebam in željam ljudi bomo dosegli tudi s premenjenim načinom financiranja iz sredstev, združenih v samoupravnih interesnih skupnostih, in z doslednim izvajanjem načela svobodne menjave dela. Močnejše bodo podprti splošni programi tistih dejavnosti, ki pomenijo skupno dogovorjeno raven zadovoljevanja potreb, to so programi skupnega družbenega pomena. Za del programov, ki pa le zaokrožujejo potrebe posameznikov, pa bodo ti uporabniki združevali sredstva neposredno.

Načrtovana ohranitev dosežene ravni zadovoljevanja skupnih potreb, na nekaterih področjih pa tudi višja stopnja zadovoljevanja potreb, bo odvisna tudi od uresničevanja stabilizacijskih usmeritev ter prestrukturiranja družbenih dejavnosti. Zato bomo težili k programom storitev, ki bodo v skladu z dejanskimi razvojnimi potrebami združenega dela, razvijali cenejše — posamezniku bolj prilagojene in kakovostnejše oblike zadovoljevanje potreb, ter povečali neposredno menjavo dela in uvajali prostovoljno delo.

Hitreje bomo razvijali tiste programe, ki najbolj neposredno vplivajo na ustvarjalno, intelektualno in s tem tudi gospodarsko moč družbe ter na oblikovanje družbene zavesti. Zagotavljali bomo enotne izhodiščne pogoje za razvoj posameznika ter dogovorjeno raven socialne varnosti delovnih ljudi in občanov.

Na področju investicij bomo vodili racionalno in selektivno politiko v smislu njihove družbenekonomske upravičenosti. Izkoristili bomo vse obstoječe prostore in jih po potrebi uporabili tako, da bodo imeli večnamensko funkcijo. Poseben poudarek bomo dali revitalizaciji kulturnozgodovinskih spomenikov. Težili bomo za gospodarnejšim izkoriščanjem sredstev, opreme, prostorskih in kadrovske zmogljivosti, in na ta način ohranili v preteklosti doseženo raven družbenega standarda.

Pri razvoju družbenih dejavnosti bomo upoštevali tudi prostorsko dostopnost dobrin družbenega standarda občanom, zato bo večjo vlogo dobila krajevna skupnost, kjer se bodo srečevali različni socialni interesi.

8.1. Raziskovalna dejavnost

S pomočjo raziskovalne dejavnosti bomo ustvarili boljše pogoje za kakovostnejše vključevanje znanja v gospodarski in družbeni razvoj, poleg tega pa moramo ustvariti tako družbenoekonomsko okolje, ki bo zahtevalo več znanja in izsledke znanstveno-raziskovalnega dela.

Do leta 2000 bomo vlagali napore v pridobivanje, zaposlovanje in nadaljnje izobraževanje strokovnih, posebno razvojno-raziskovalnih kadrov, in občutneje okrepi sodelovanje delovnih organizacij v občini izven njenih meja.

Raziskovalno dejavnost v občini bomo neposredno povezovali s potrebami združenega dela, tako da bomo sredstva namenjali predvsem za aplikativne raziskave, še posebno v tekstilni industriji.

Občinska raziskovalna skupnost bo s sofinanciranjem spodbujala raziskovalno delo s področja prednostnih dejavnosti: pridobivanje hrane, varčevanje z energijo, nadomeščanje uvoženih reprovromaterialov z domačimi. Bolj bo skrbela tudi za popularizacijo raziskovalnega in inovativnega dela in spodbujala ozde pri uvajanju izboljšav v proizvodni proces.

8.2. Otroško varstvo

Vzgoja in varstvo predšolskih otrok bosta imeli tudi v bodočem obdobju nadomestljivo vlogo pri zagotavljanju približno enakih možnosti za celovit psihični in fizični razvoj vseh otrok ter pri razbremenjevanju staršev.

Vzgojno-varstvena organizacija bo z izpopolnjevanjem programskih zasnov, z boljšimi kadrovskimi zmogljivostmi, z večjo povezanostjo staršev z okoljem, s širjenjem vsebine in oblik ter z iskanjem sodobnejših metod dela opravljala funkcijo sredstva za vzgojo in varstvo otroka.

V prihodnjem obdobju moramo odpraviti precejšnje zastajanje razvitosti te dejavnosti v občini v primerjavi z republiko in regijo. Slaba razvitost otroškega varstva v občini se kaže predvsem v nizkem številu zajetih otrok v vzgojno-varstvene ustanove in nerazvitosti dopolnilnih oblik vzgojno-varstvene dejavnosti.

Stanje na področju otroškega varstva si bomo prizadevali izboljšati z organizacijo dopolnilnih oblik vzgoje in varstva predšolskih otrok, ki ne pomenijo dodatnih investicij (varstvene družine, prostovoljno delo), večjimi vlaganji v obstoječe kapacitete in z njihovo boljšo izkoriščenostjo ter z izgradnjo dodatnih vzgojno-varstvenih kapacitet.

Prizadevali si bomo za uveljavitev vsebinsko kakovostnih programov in iskali bomo take oblike vzgoje in varstva otrok, ki bodo bolj prilagojene spremenjenim razmeram življenja in dela ter omogočale več samoiniciativnosti, sodelovanja staršev in drugih delovnih ljudi ter občanov.

Prizadevali si bomo tudi, da bo VVO ostala odprto središče v svojem okolju. Upoštevati bo potrebno spremembe v delovnem času in življenju ljudi.

Vzgojno-varstvene organizacije bodo postopoma zmanjševale skupine otrok, uvajale v vzgojni proces nova strokovna spoznanja in sredstva, opremo in pripomočke ter urejale prostore za večnamensko uporabo.

V prihodnjem obdobju si bomo prizadevali znatno povečati število vključenih otrok v posebne oblike družbene vzgoje in varstva, in sicer do leta 1990 25%, do leta 2000 pa planiramo 50% zajetje vseh predšolskih otrok.

Problem vzgoje in varstva otrok do tretjega leta starosti bomo reševali predvsem s postopnim podaljševanjem porodniškega dopusta, z organiziranjem varstvenih družin in z razvijanjem posebnih drugih oblik varstva otrok (oblikovanje vzgojno-varstvenih enot v KS).

V prihodnjem obdobju bomo posebno pozornost namenili otrokom, ki niso vključeni v VVO in zanje organizirali različne vzgojne programe.

Zaradi enakih možnosti vključevanja otrok v osnovno šolo bomo še nadalje organizirali pripravo na šolo (mala šola), ki bo prilagojena starosti ter umskim in fizičnim sposobnostim otrok.

Otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju bomo vključevali v dejavnosti VVO, lažje motene otroke bomo vključevali v redne oddelke, vendar z manjšim številom otrok v skupini. Dodatno pomoč, posebno za tiste otroke, ki ne bodo vključeni v VVO, pa bomo nudili z mobilno strokovno službo.

Dolgoročno bomo še naprej solidarnostno zagotavljali in se trudili za kvalitetno vzgojo predšolskih otrok Romov.

Posebno skrb bomo posvečali izobraževanju kadrov, ki delajo na področju otroškega varstva. S povečanjem števila ustreznih delavcev si bomo prizadevali zadostiti normativom na tem področju.

Pri obstoječem vrtcu v Metliki bomo do leta 2000 uredili dodatne funkcionalne prostore. Ob planiranem 50% zajetju otrok v letu 2000 (približno 415 otrok v starosti od 1 do 6 let) pa je potrebno rezervirati površino za izgradnjo kapacitet za približno 150 do 200 otrok.

8.3. Vzgoja in izobraževanje

V prihodnjem obdobju bosta imeli vzgoja in izobraževanje večji pomen kot dejavnika kvalitete človeškega življenja, samouresničevanja in socializacije mladega človeka ter tudi kot faktor za produktivnosti dela. Skladno s tem bomo razvijali bolj prožen izobraževalni sistem, da se bo prilagajal hitremu tehnološko-tehnološkemu razvoju, dosežkom znanosti in dolgoročnim družbenim potrebam, ter bo ob tem dovolj razvejan, da bo omogočal zadovoljevanje najrazličnejših interesov in potreb mladega človeka. Razvijali bomo oblike sistema izobraževanja odraslih oziroma sistem permanentnega izobraževanja kot sredstva nenehnega obnavljanja in izpopolnjevanja pridobljenega znanja, ki ga bodo zahtevale nove tehnologije ter višja kulturna raven.

V prihodnosti bomo počasi spreminjali način organiziranosti pouka v osnovni šoli, in sicer tako, da se bomo približali organizaciji celodnevne šole, glede vsebine pa bomo težili k vsebinsko povezani celoti vzgojnih, izobraževalnih, ustvarjalnih in rekreativnih dejavnosti.

V občini Metlika bo potrebno uvajanju celodnevne šole posvetiti prav posebno pozornost, ker so bili do sedaj na tem področju doseženi izredno skromni rezultati. Tako je bilo ob koncu šolskega leta 1984/85 v 3 osnovnih šolah v občini 943 učencev, COŠ pa je obiskovalo le 55 otrok (5,8%). Celodnevni pouk bomo poskušali uvesti v vseh šolah, predvsem pa v prvih štirih razredih, v višjih razredih pa si bomo prizadevali doseči kar največjo raznovrstnost in pouk bolj prilagoditi sposobnostim in interesom učencev ter tako spodbujati njihovo ustvarjalnost in samoiniciativnost.

Projekcija prebivalstva predvideva, da se bo število otrok, starih od 7 do 14 let, počasi povečevalo in da bo v letu 2000 1.149 otrok, ki bodo obiskovali osnovno šolo, delež te skupine glede na celotno prebivalstvo pa se bo gibal med 11,7 v letu 1981 in 12,8% v letu 2000.

TABELA: Število otrok, starih od 7 do 14 let, v občini Metlika v obdobju 1981 — 2000

	1981	1985	1986	1990	1991	1995	1996	2000
št. otrok od 7 do 14 let	921	986	1.015	1.035	1.048	1.144	1.153	1.143
delež (v %) glede na celotno preb.	11,7	12,2	12,4	12,3	12,4	13,2	13,2	12,8

Vir: Projekcija prebivalstva do leta 2000, varianta XV., Urbanistični inštitut SRS, Ljubljana

Ena izmed najpomembnejših usmeritev na področju osnovnega šolstva do leta 2000 bo nedvomno prehod na enozimski pouk.

Zaradi izboljševanja kvalitete in uveljebitve enozimskega pouka bo potrebno do leta 2000 zagotoviti primerne prostore (učilnice in druge funkcionalne prostore) ter športno-rekreativne površine. Skladno s tem planiramo naložbe pri osnovni šoli Metlika v dograditev — prostorov (5 učilnic in funkcionalnih prostorov ter igrišč). Uredili bomo tudi prostore ter nabavili opremo za glasbeno šolo.

Razvoj gospodarstva na višjih tehnoloških osnovah, pa tudi želja po kvalitetnejšem življenju bodo zahtevale tudi kvalitetni in kvantitetni porast srednješolske in visokošolske vzgoje. V obdobju do leta 2000 si bomo zato prizadevali zvišati delež vpisanih v srednje šole, saj je bil le-ta dosedaj izredni nizek, in se postopoma približevali cilju, da se bo celotna generacija vpisala v 1. letnik srednjega šolstva in okvirno tretjina v 1. letnik visokega šolstva. Prizadevali si bomo tudi, da bodo smeri študija ustrezale potrebam občine. V Metliki bomo še nadalje razvijali center usmerjenega izobraževanja v okviru Beti za tekstilno in konfekcijsko smer za potrebe celotne dolenjske regije in tudi drugih občin; do leta 2000 bomo za potrebe delovanja tega centra pridobili dodatne prostore.

8.4. Kultura

Z boljšo dostopnostjo do vseh vrst kulturnih dobrin in z načrtno kulturno politiko bomo ponudbo kulturnih dobrin bolj približali občanom. K temu bo pripomoglo tudi večje izmenjevanje ustvarjalnih dosežkov v občini in izven nje, večje število gostovanj ter tesnejša povezava kulturne ustvarjalnosti z načinom življenja.

Z namenom, da bi dosegli med občani čimbolj enake možnosti za kulturno udejstvovanje, bomo s širitvijo programske ponudbe zadovoljili potrebe vseh slojev, starostnih in izobrazbenih struktur. Podpirali bomo predvsem tiste oblike kulturnega delovanja, ki pomenijo duhovno širitev človeka, s kvalitetnim izborom kulturne ponudbe pa bomo še posebej uveljavili tudi izobraževalno funkcijo kulture. Skrbeli bomo za medsebojno spoznanje različnih kultur, posebno skrb pa bo namenjena osveščanju mladih generacij.

Za uresničevanje navedenih ciljev bomo do leta 2000 posvetili večjo skrb zaposlovanju kadrov za delo v kulturnih dejavnostih, poskrbeli za boljšo izkoriščenost objektov v več namenov, pridobili še dodatne prostore, ki bodo namenjeni kulturi, in uredili status organizacij, ki delujejo na področju kulture.

Posodobili in razvijali bomo knjižničarsko mrežo. Prizadevali si moramo, da bo matična knjižnica v Metliki lahko razvila vse svoje funkcije: splošno izobraževanje, informiranje, razširjanje znanstvenih spoznanj, kulturno vzgojo in zadovoljevanje kulturnih potreb občanov. Do leta 2000 si bomo prizadevali doseči približno 3 knjige temeljne knjižne zaloge na prebivalca, to je približno 27.000 knjig, ter letni odkup 1 knjige na 5 prebivalcev, kar pomeni letno 1.600 knjig. Zagotovili bomo 400 do 450 m² površine za knjižnično dejavnost.

Spodbujali bomo razvoj ljubiteljske kulture, saj le-ta pomeni aktivno izrabo prostega časa in kulturni dvig posameznika. V ta namen bomo zagotavljali materialna sredstva, v delo na tem področju pa vključili strokovno usposobljene kulturne animatorje v krajevnih skupnostih in večjih ozidih.

S pomočjo ljubiteljske dejavnosti bomo odpravljali neenakomerno razvito kulturno dejavnost v občini. Skrbeli bomo za razvoj najrazličnejših vrst kulturne dejavnosti, spodbujali programsko in organizacijsko povezovanje med društvi v občini in izven nje.

V prihodnosti moramo v občini okrepiti dejavnost organiziranja in posredovanja kulturnih dobrin, kot so umetniške in druge prireditve, predvajanje in posojanje filmov idr., in v ta namen zagotoviti ustrezen prostor.

Skrb za ohranitev naravne in kulturne dediščine bo v večji meri postala skupna naloga vseh občanov, organizacij združenega dela, društev in samoupravnih interesnih skupnosti. Ker skrb za naravno in kulturno dediščino pomeni tudi skrb za nacionalni kulturni spomin, bomo v prihodnje v večji meri skrbeli za osveščanje občanov glede pomembnosti teh spomenikov, za njihovo vzdrževanje in obnovo pa bomo v prihodnosti namenili več sredstev.

8.5. Zdravstvo

Osnovni cilj razvoja zdravstva v občini je boljše, dostopnejše in cenejše zdravstveno varstvo ter postopno izenačevanje obsega in kvalitete zdravstvenega varstva prebivalcev občine.

Razvijali bomo programe za izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva in zmanjševanje razlike med Metliko in podeželskim prostorom in soci-ekonomskimi skupinami. Programi se bodo nanašali predvsem na obvladovanje najresnejših

kronično-degenerativnih obolenj, ki prevladujejo med vzroki splošne umrljivosti prebivalstva, invalidnosti delavcev ter začasne in trajne nesposobnosti za delo.

- Skladno s tem bomo uresničevali naslednje cilje:
- vključevanje prebivalstva v zaščitne dejavnosti za krepitev zdravja, preprečevanje boleznih in njihovih posledic, spreminjanje navad prebivalstva pri prehranjevanju, izrabi prostega časa,
  - poleg programov, ki jih zdravstvo že uresničuje, uveljavljanje preventivnih ukrepov in zgodnje odkrivanje obolenosti pri rizičnih skupinah prebivalstva,
  - krepitev higiensko-epidemiološke dejavnosti in sanitarno-higienskega nadzora,
  - uveljavljanje aktivnejše vloge zdravstvenih organizacij in skupnosti pri prizadevanju za varovanje okolja.

Razen preventivnih in samozaščitnih dejavnosti, ki so nujne tudi iz ekonomskega stališča, v obdobju do leta 2000 ne predvidevamo širitve pravic in zdravstvenih zmogljivosti. Pospešeno bomo razvijali osnovno zdravstveno dejavnost, pri čemer bi morali zagotoviti prednost predvsem splošni medicini, medicini dela, zdravljenju in negi na domu, preventivnemu zobozdravstvu in psihiatriji.

Z razvojem osnovne zdravstvene dejavnosti v občini, s prenašanjem del storitev na specialistično ambulantno dejavnost in z intenzivnejšim zdravljenjem bolnikov na domu si bomo pri bolnišničnem zdravljenju prizadevali ohraniti sedanje stopnjo hospitalizacije, saj je bila le-ta že dosedaj relativno nizka. Zmanjševali bomo ležalno dobo v bolnišnicah ter za posthospitalno dobo za pomoč na domu nadalje krepili patronažno službo, uvajali različne alternativne oblike in razvijali prostovoljne aktivnosti. Razvoj naštetih oblik bo nujen tudi zaradi visokega deleža ostarelih prebivalcev v občini.

Zaposlovanje zdravstvenih delavcev bo v prvih letih dolgoročnega planskega obdobja naraslo skladno s stopnjo rasti prebivalstva, nekoliko hitreje pa le na deficitarnih področjih. V osnovni zdravstveni dejavnosti se bomo trudili, da bomo do leta 2000 dosegli cilj, ki je opredeljen v dolgoročni usmeritvi zdravstvenega varstva Slovenije: to je 1 zdravnik na 1000 prebivalcev.

Zaradi omejenih materialnih možnosti bomo v prihodnosti dali prednost obnovi in posodobitvi opreme v zdravstvenem domu in lekarni ter izboljšanju ekonomskega položaja teh dveh organizacij, šele nato pa naj bi začeli širiti dejavnost. Ohranjanje oziroma izboljševanje zdravstvenega varstva prebivalcev občine pa bo zagotovljeno tudi s sofinanciranjem investicij, ki so medobčinskega pomena.

8.6. Socialno skrbstvo

Spremembe v načinu življenja, načini socializacije, izraba prostega časa idr. močno vplivajo na medsebojne človeške odnose ter na psihofizično stanje družine. Negativne vplive povečuje tudi trganje primarnih vezi v sodobnih družbah, ki pa jih družbene institucije s svojo dejavnostjo ne morejo enakovredno nadomestiti.

Taki vplivi se bodo v bodoče še nadaljevali in stopnjevali, krepijo pa jih tudi posledice upadanja življenjskega standarda.

Prebivalstvo občine Metlika je sorazmerno zelo staro, saj je bilo v letu 1981 kar 14% ljudi, starih nad 65. let.

Zaradi tega bo imelo učinkovito delovanje socialnega skrbstva v prihodnosti še posebno pomembno vlogo, potrebe po vseh vrstah pomoči pa bodo narasle.

Skrbeli bomo, da bo družbeno-ekonomski položaj občanov povezan predvsem z njihovim delovnim prispevkom. Izenačevali bomo možnosti ljudi za reševanje njihovega delovnega in življenjskega položaja.

Ker občini Metlika in Črnomelj planirata do leta 1990 ustanoviti medobčinski center za socialno delo, bo potrebno v prihodnosti veliko pozornost posvetiti nadaljnjemu zaposlovanju delavcev in njihovemu strokovnemu usposabljanju, saj se bo tu opravljala večina svetovalnega dela in naloge, povezane z zagotavljanjem minimalne socialne varnosti različnih kategorij prebivalcev.

V socialnem delu bo bolj poudarjena preventivna oblika dela, ki pomeni zgodnejše odkrivanje in preprečevanje motenj in težav. Razvijali bomo do sedaj preveč zastopljene, a koristne in predvsem cenejše oblike prostovoljnega dela. Prostovoljne dejavnosti bodo v krajevnih skupnostih spodbujali in organizirali družbene organizacije in društva, usklajevali pa jih bodo strokovni delavci centra za socialno delo.

Otroci in mladostniki ter odrasli z motnjami v telesnem in duševnem razvoju bodo še naprej skrb socialnega skrbstva. Zagotovili bomo, da bodo razvrščene opravljale za to usposobljene institucije in na podlagi njihovih strokovnih ugotovitev otrokom in mladostnikom z motnjami v telesnem in duševnem razvoju nudili najustreznejšo družbeno pomoč.

Na področju varstva invalidov moramo zagotoviti predvsem usposabljanje in zaposlitev vsem tistim invalidom, ki jim to omogočajo preostale delovne sposobnosti. Uresničevali bomo načelo, naj si tudi invalidi v čim večji meri zagotavljajo svojo socialno varnost predvsem s produktivnim delom, šele nato pa s pomočjo družbene skupnosti. Podpirali bomo ustanavljanje delavnic pod posebnimi družbenimi pogoji, obenem pa bomo take občane v večji meri vključevali v delo pod strokovnim vodstvom v organizaciji združenega dela in krajevni skupnosti.

Odraslim invalidnim osebam, ki bodo ostajale v družinskem varstvu ali za bodo vključene v tuje družine, bomo zagotavljali predvsem redno strokovno pomoč pri ohranjanju in razvijanju preostalih sposobnosti. S pomočjo strokovnih služb in prostovoljnimi delavci bomo zanje organizirali različne socialne programe.

Najtežje prizadetim bomo zagotavljali zavodske oblike varstva. V socialnem zavodu Dom počitka Metlika bo tudi v prihodnosti zagotovljen prostor za približno 5% občanov, starih nad 65 let. Dejavnost zavoda bomo prilagajali potrebam domačega varstva teže bolnih starostnikov. Ob tem pa bomo krepili predvsem druge oblike pomoči in dela na domu. Osnovno izhodišče delo-

vanja bo čim dlje obdržati starostnika v njihovem okolju, ki ga je navajen, pri tem pa mu nuditi možnosti za različne, njemu prilagojene interesne dejavnosti.

V prihodnosti se bomo tako kot doslej soočali z vrsto družbeno negativnih pojavov. Novejše raziskave napovedujejo rahel porast alkoholizma, narkomanije, nekaterih oblik nasilništva, posebnih vrst kriminalitete itd. Da bi zmanjšali oziroma zavirali te družbene negativne pojave, bomo poleg preventivnega delovanja in strokovnega dela v večji meri skrbeli za zdrav razvoj in odnose v družini, saj je vpliv družine kot primarnega socializatorja kar najbolj odločilnega pomena za psihosocialno stanje posameznika.

Socialno skrbstvo bo še naprej skrbelo za materialno in socialno ogrožene posameznike, ki zaradi objektivnih ali subjektivnih vzrokov nimajo potrebnih sredstev za preživetje, in sicer tako, da jim bodo z denarimi in funkcionalnimi pomočmi zagotovili vsaj minimalno socialno varnost.

Bolj sistematično kot doslej bomo reševali socialno problematiko Romov. V ta namen bo potrebno sodelovanje med sisi otroškega varstva, izobraževanja, zaposlovanja, za razreševanje bivalne problematike pa bo potrebno vključiti še sklad stavbnih zemljišč in samoupravno stanovanjsko skupnost.

8.7. Telesna kultura

Pomen telesne kulture in v tem okviru rekreacije se bo zaradi nadaljnega tehnološkega razvoja in z njim prihajajočih sprememb v načinu življenja še naprej povečeval.

Izrazite se bo pokazala potreba po telesni kulturi kot obliki aktivne izrabe prostega časa ter po utrjevanju fizične kondicije in zdravja ljudi. V prihodnosti bo potrebno uveljaviti in razvijati nove oblike telesnokulturnega udejstvovanja, organizacijo teh dejavnosti pa bolj prilagoditi novim potrebam in odločitvam ljudi. Osnovni cilj programov v prihodnosti bo pridobivanje in ohranjanje telesnokulturnih navad, ki bodo pripomogle k boljšemu zdravstvenemu stanju prebivalstva.

Prioritetno bomo razvijali množične telesnokulturne in rekreacijske zvrsti.

Pretežni del telesnokulturnih aktivnosti se bo tudi v naslednjih letih odvijal v organiziranih oblikah.

Prizadevali si bomo, da bomo v organizirane oblike telesnokulturne aktivnosti do leta 2000 vključili čim večje število prebivalcev občine. V tem obdobju moramo zato doseči, da bodo v preteklih letih precej pasivne telesnokulturne organizacije* zares postale glavne nosilke organizirane dejavnosti z različnimi organizacijskimi prijemi. S pomočjo amaterskih in profesionalnih animatorjev telesne kulture moramo izboljšati sedanje zaskrbujoče stanje na področju telesnokulturnih aktivnosti v ozdih in KS. Ker bo odločen poudarek v naslednjem obdobju veljal telesnokulturni aktivnosti vseh otrok in mladine, si bomo prizadevali, da bo čimveč otrok in mladine zajete v redno in kvalitetno vsakodnevno telesnokulturno aktivnost že v VVO in nadaljnjem procesu šolanja.

Različne oblike telesne kulture bomo tudi bolj povezovali z drugimi dejavnostmi, predvsem z zdravstvom, socialnim skrbstvom in turizmom.

V obdobju do leta 2000 bomo izgrajevali tudi telesnokulturno infrastrukturo. Dejstvo je, da je občina v tem pogledu močno nerazvita in da zaostaja za regijo in še bolj za republiko. Do leta 2000 bo potrebno vlagati sredstva, da se bo občina približala želenim 4,3 do 4,5 m² telesnokulturnih površin na prebivalca.

*glej: Statistični podatki po občinah SR Slovenije, telesna vzgoja, šport in športna rekreacija 1974 — 1978, Zavod SRS za statistiko, Ljubljana

9. RAZVOJNE USMERITVE V PROSTORU IN VARSTVO OKOLJA

9.1. Strategije urejanja prostora in organizacija dejavnosti v prostoru

Pri urejanju prostora bomo upoštevali naslednja temeljna načela:

- varovanje dobrin splošnega pomena, zlasti plodne zemlje, vodnih virov, lesno-predelovalnih gozdov, naravne dediščine, ter ohranjanje čistost reke Kolpe kot naravnega vira, pomembnega tudi za razvoj gospodarskih dejavnosti;
- nadaljnji razvoj policentričnega urbanega razvoja občine s poudarkom na obstoječem sistemu centralnih naselij.

Za uresničevanje dolgoročnega cilja po oblikovanju skladnega policentričnega razvoja občine Metlika bomo v omrežju centralnih naselij glede na oskrbnostoritvene dejavnosti prednostno razvijali naselja po naslednjih kategorijah:

- **središče občinskega pomena:**
  - Metlika, ki bo zaposlitveni in oskrbni center za območje celotne občine in deloma tudi za širše območje;
- **lokalno-oskrbna središča:**
  - Gradac, Suhor in Radovica, ki bodo pokrivala potrebe prebivalstva v okoliških naseljih do skupno največ 1000 prebivalcev; to bodo naselja z vzgojno-varstveno oziroma izobraževalno ustanovo, večjo trgovino, večnamenskimi družbenimi prostori in storitvenimi in obrtnimi dejavnostmi;
- **naselja z minimalno oskrbo:**
  - Podzemelj, Drašiči, Božakovo, Jugorje in Grabrovec, ki bodo pokrivala osnovno preskrbo prebivalstva (manjšo trgovino, večnamenski prostor).

Glede na proizvodne dejavnosti delimo naselja na:

- **središče z večjimi industrijskimi obrati:**
- Metlika (vključno z Rosalnicami) s skupno nad 2000 zaposlenimi v industriji, pri čemer so 2 do 3 industrijski obrati z nad 500 zaposlenimi;
- **naselje z monostrukturno dejavnostjo:**
- Gradac in Suhor z enim industrijskim obratom z nad 50 zaposlenimi;
- **naselja s posebnimi funkcijami:**
- Želebej; zaradi naravnih razmer bo v tem naselju močno poudarjena turistično-rekreacijska funkcija.

Pri usmerjanju razvoja naselij bomo dosegli kvaliteten premik v proces urbanizacije.

Skladen in načrten razvoj naselij, njihovo urejanje in graditev bomo zagotavljali predvsem s:

- smotno uporabo obstoječih stavbnih zemljišč,
- prenavljanjem in izboljšanjem obstoječega stavbnega fonda,
- dolgoročnimi programi za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč,
- usklajenim razvojem terciarnih in kvartarnih dejavnosti,
- urbanistično oblikovalskim urejanjem, ohranitvijo in izboljšanjem značilnega oblikovanega izraza posameznih naselij,
- dvigom komunalnega standarda,
- izboljšanjem prometnih povezav v naseljih in med naselji,
- učinkovitimi telekomunikacijskimi zvezami.

Najzahtevnejše usklajevanje, reševanje in dosledno izvajanje urbanistične, zemljiške, investicijske in komunalne politike bo zahtevalo osrednje urbanizirano območje v Metliki z okolico.

Da bi dosegli zastavljene cilje, bomo morali na območju Metlike in vseh vodilnih naselij zaokrožiti nekatere pričete pozidave in zlasti pospešiti preново objektov.

Načrtovanje in urejanje posameznih naselij bomo izvajali ob upoštevanju njihove vloge v omrežju naselij. Zagotovili pa bomo zlasti:

- komunalno-higiensko izboljšanje naselij,
- gradbeno-tehnično izboljšanje in zavarovanje obstoječih zgradb,
- postopno usklajeno preobrazbo v rabi tal,
- izboljšanje infrastrukturnih povezav vseh vrst.

Za skladnejši razvoj poselitve je nujen pogoj dolgoročna-zemljiška politika oziroma družbena kontrola nad prometom z zemljišči. Bolj načrtno bomo uveljavljali prednostno pravico družbenopolitične skupnosti in načrtno pridobivali zemljišča, ki bodo določena za poselitev v dolgoročnem planu. Z družbeno lastnino zemljišč bomo zavarovali vsa območja pred stihijskim razvojem in še posebej pred neusmerjeno individualno stanovanjsko gradnjo.

V urbanističnem načrtovanju in oblikovanju naselij se bo v prihodnje potrebno zavzemati za večfunkcionalno zazidavo z izrazitejšimi izraznimi vrednotami.

V prihodnjem razvoju urejanja Metlike in vseh drugih naselij bomo posvečali več pozornosti povezavi značilnih prostorskih izhodiščnih motivov krajske podobe, kot so: razporeditev prostorskih dominant, silhete mesta in naselij, povezava značilnih in tipičnih prostorov, kakršnih so ulice, trgi, osrednji vaški prostor, kraj posebnega pomena, kulturni spomeniki in »zrnatost« grajenih struktur. Med varstvom naravne in kulturne dediščine ter spomenikov in snovalci urbanistične zasnove naselij in arhitekture naselij mora zato obstajati tesno sodelovanje.

V naseljih, kjer ima kmetijska funkcija tudi dolgoročne razvojne perspektive, moramo vse prostorske posege prednostno podrežati kmetijski dejavnosti in izboljšanju bivalnih razmer domačega prebivalstva, predvsem razvoju—kmetijskih gospodarstev. Gradbeni razvoj teh naselij bomo praviloma prilagajali obstoječim mejam naselij, pri načrtovanju pa dajali večji poudarek celoviti in parcialni prenovi celotnih ali delov naselij, sanacijskim programom, omogočali celovito zasnovano nadomestno gradnjo, zagotovili osnovno prometno in komunalno opremljenost.

Pri razvoju dejavnosti v prostoru bomo morali upoštevati obstoj in razvoj kmetijstva ter gozdarstva kot osnovne funkcije tega prostora. Samo na osnovi razvitega kmetijstva in gozdarstva bo mogoče razvijati tudi dopolnilne dejavnosti, kot so turizem, drobno gospodarstvo idr.

— Posamezna naselja, ki se praznijo, bi lahko »nadomestile« le dobro opremljene in razvite kmetije ali kmetijski obrati z arondiranim ali komasiranim zemljiščem. Te kmetije ali obrati naj bi gospodarili z razpoložljivim zemljiščem in opravljali osnovno kmetijsko funkcijo. Pozornost pa bi morali tudi v teh primerih posvetiti dobri infrastrukturni povezavnosti z lokalnimi (oskrbnimi) in središči višje stopnje. To razvojno usmeritev bi bilo potrebno uveljaviti predvsem v naseljih, ki izumirajo, zavedajoč se dejstva, da bi tudi taka usmeritev zahtevala načrtni pristop in širšo družbeno pomoč.

— Poleg prostorske urejevalskih morajo biti spodbujalni ukrepi za razvoj hribovitih območij zlasti kreditne in davčne olajšave za vlaganja v razvoj kmetijstva, turizma, drobnega gospodarstva ter organizacije dela na domu kot dodatnega vira dohodka kmečkih gospodarstev.

Problem sekundarnih bivališč v občini Metlika bomo reševali skladno z razvojem poselitve in razvojem turizma. To pomeni:

- obravnavati sekundarna bivališča kot posebno stanovanjsko gradnjo z vsemi prostorskimi in funkcionalnimi zahtevami in pogoji,
- varovati turistično razvojno zanimiva območja pred tovrstnimi posegi, oziroma v določenih primerih te usmerjati v posebne zazidljive cone naselij s turistično rekreacijskim značajem,
- na celotnem območju občine načeloma preprečevati odpiranje novih zazidljivih območij za počitniške objekte, oziroma dopustiti le smiselno dopolnjevanje obstoječih območij »počitniške« rabe, prenovno ter adaptacijo obstoječih objektov v sklopu naselij ali objektov domačij,

— pooprstiti moramo nadzor inšpekcijskih služb.

Razvoj turizma in rekreacije v občini Metlika terja pri obravnavi gradnje sekundarnih bivališč in razvoja poselitve ohranjanje kvalitetne kulture krajine, vključno z ohranjanjem in preoblikovanjem starega in novega vaškega stavbarstva ter varstvo okolja nasplo.

Vsekakor pa bo morala nadaljnja gradnja sekundarnih bivališč temeljiti na kompleksni in podrobni proučitvi obstoječih območij ter na ugotavljanju dolgoročnih interesov v širšem prostoru, skladno s potrebami po stanovanjski gradnji.

9.2. Raba in preobrazba prostora

Glede na obstoječe podatke je 3.924 ha ali 36,2% gozdnih površin in 6.311 ha ali 58,2% kmetijskih zemljišč. Za planirani dolgoročni razvoj poselitve ocenjujemo, da se bo površina naselij, ki znaša okrog 600 ha (5,5% površine občine) povečala na največ 650 ha, to je za okoli 50 ha dodatnih površin za grajene strukture ali na 5,9% celotne površine občine. To pa hkrati pomeni, da moramo do leta 2000 usposobiti vsaj toliko dodatnih površin za intenzivno kmetovanje.

Do leta 2000 se bo spremenilo medsebojno razmerje med posameznimi vrstami rabe zemljišča. Očitno je, da bo površina pod gozdovi (vključno s sedaj zaraščajočimi se površinami) dosegla (ali presegla) 50% celotne površine občine in da se bo površina kmetijskih zemljišč tako zmanjšala na manj kot 2/5 površine občine. Spremembe bodo najmočnejše v kraškem delu in na hribovitem območju Gorjancev oziroma na obrobni delih občine, kjer utegne biti opuščeni ponekod tudi prek 20% sedaj obstoječih kmetijskih površin. V nižinskem delu ob Kolpi in SV od Metlike bodo izvedene melioracije, s čemer bi bilo mogoče zagotoviti dodatnih približno 2.000 ha obdelovalnih površin.

Za zagotovitev smotnejše namenske rabe in preobrazbe prostora bomo upoštevali naslednje usmeritve:

- Pri urejanju in pridobivanju stavbnih zemljišč mora biti temeljno vodilo racionalna raba površin znotraj obstoječih naselij s poudarkom na prenovi stavbnega fonda in kompleksnih območjih. Vsi zapolnitveni posegi morajo biti predhodno preverjeni z ustrežno izvedbeno dokumentacijo, da si ne bi zaradi kratkoročnih rešitev zapirali dolgoročnejših smeri razvoja naselij in posameznih območij.
- Površine, ki bodo namenjene za dolgoročni razvoj naselij, morajo biti praviloma manj kvalitetne kmetijske in gozdne površine, razen v izjemnih primerih, ko resnično ni alternativnih rešitev.

Bilanca posegov v dolgoročnem razvoju je razvidna iz tabele.

TABELA št. 4: Bilanca predvidenih posegov v obdobju 1986—2000 v ha

naselje	stanov.proizv. površine	ser. dejavnosti	centralne dejavnos.	rekreac. površ. kmetijstvo	površ. za skupaj	
Metlika	50,5	27,4	6,8	11,6	8,4	104,7
Gradac	4,2	4,4				8,6
ostala naselja	47,3	17,6		16,5		81,4
skupaj	102,0	49,4	6,8	28,1	8,4	194,7

Pomembnejši posegi na kmetijska zemljišča bodo povzročeni:

- z novo traso magistralne ceste Novo mesto — Metlika — Karlovac,
- z visokonapetostnim daljnovodom RTP Metlika — Črnomelj,
- s širitvijo industrijske cone Metlika — Rosalnice,
- z gradnjo cone za proizvodno-servisne dejavnosti v Metliki,
- z ureditvijo turističnega naselja Želebej ob Kolpi.

Manjši posegi na kvalitetno kmetijsko zemljo bodo nastali z rekonstrukcijami prometnega in infrastrukturnega omrežja. Te posega bomo uskladjili v okviru srednjeročnih družbenih planov.

Skupna naloga nosilcev razvoja kmetijstva in gozdarstva je opredelitev območij zaraščanja in dolgoročne namenske rabe teh območij ter usklajitev bilance površin. Zapuščanje kmetijske zemlje v hribovitih in kraških območjih oziroma zaraščanje z gozdovi je potrebno preprečevati s stimulativnimi ukrepi za ohranitev poselitve in nadaljnega razvoja kmetijskih gospodarstev na teh območjih.

Površine, ki so dolgoročno predvidene za razvoj naselij in drugo rabo, se do spremembe namembnosti obravnavajo kot kmetijska oziroma gozdna zemljišča, s tem da niso dopustna vlaganja na ta območja. Sprememba namembnosti bo dokončno opredeljena v srednjeročnih planih.

Strategija rabe zemljišč bo usmerjena v racionalno koriščenje površin v že obstoječih naseljih z ustrežno prenovno objektov in izrabo še obstoječih nepozidanih zemljišč znotraj pretežno zazidanih območij, zlasti pa v usmerjanje novograden, predvsem na zemljišča, ki so za sodobno kmetijsko proizvodnjo manj primerna, tudi če bo komunalno opremljanje ponekod dražje.

Da bi dosegli zastavljene cilje, bomo na območju Metlike in ostalih vodilnih naselij morali zaokrožiti nekatere pričete pozidave in zlasti pospešiti prenovno objektov. To bomo zagotavljali predvsem s:

- smotno uporabo obstoječih stavbnih zemljišč,
- dolgoročnimi programi za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč,
- usklajenim razvojem terciarnih in kvartarnih dejavnosti,
- dobro dostopnostjo do delovnih mest,
- prenavljanjem in izboljševanjem obstoječega stavbnega fonda.

Načrtovanje in urejanje posameznih naselij bomo izvajali ob upoštevanju njihove vloge v omrežju naselij. Zagotovili pa bomo zlasti:

- komunalno-higiensko izboljšanje naselij,
- gradbeno-tehnično izboljšanje in zavarovanje obstoječih zgradb,
- ohranitev in izboljšanje njihovega značilnega oblikovnega izraza,
- postopno usklajeno preobrazbo v rabi tal.

Za skladnejši razvoj poselitve je nujen pogoj dolgoročna zemljiška politika oziroma družbena kontrola nad prometom z zemljišči. Bolj načrtno bomo uveljavljali prednostno pravico družbenopolitične skupnosti in načrtno pridobivali zemljišča, ki bodo določena za poselitve v dolgoročnem planu. Z družbeno lastnino zemljišč bomo zavarovali vsa območja pred stihijским razvojem in še posebej pred neusmerjeno individualno stanovanjsko gradnjo. V okviru te usmeritve bomo izvedli podružbljanje stavbnih zemljišč predvsem na širšem območju Metlike. Nova stanovanjska območja bo potrebno oblikovati tako, da bodo imela takšne prednosti, da bo manj težnja po individualni razpršeni stanovanjski gradnji. To pa bomo lahko razreševali le v okviru družbeno usmerjene stanovanjske gradnje z bolj enakomerno obremenitvijo graditeljev s stroški komunalnega urejanja kot doslej. Tudi s pospešeno prenovo Metlike in vaških območij bomo zmanjševali pritisk na novogradnje in tako obseg novih posegov v nepozidani naravni prostor zmanjševali na minimum.

Pri oblikovanju krajinskega prostora in naselij bomo posvetili veliko več pozornosti kot doslej povezavi značilnih prostorskih izhodiščnih motivov krajinske podobe, kakršni so: razporeditev prostorskih dominant, silhuete naselij, povezava značilnih in tipičnih prostorov, kakršni so ulice, trgi, osrednji vaški prostor, kraji posebnega pomena, kulturni spomeniki in »zrnatost« grajenih struktur.

9.3. Varstvo in izboljšanje okolja

V občini Metlika stopnja onesnaženosti voda in zraka še ni dosegla kritičnih razsežnosti. Ta ugotovitev pa nas ne odvezuje skrbi za varstvo okolja, ker večji del občine pripada ekološko izrazito občutljivemu kraškemu svetu. Zato bomo vodili takšno gospodarsko in prostorsko politiko, ki ne bo poslabševala stanja v okolju. To bo zagotovljeno z razvojem sodobnih energetsko in surovinsko varčnih, čistih tehnologij. Naložbe v takšne tehnologije bomo obravnavali kot prednostne, zato bomo vse naložbe presojali tudi z vidika vpliva na okolje. Urbanistične dokumentacije in investicijske programe tako za nove investicije kot rekonstrukcije bomo izpopolnili s tehničnimi dosežki za preprečevanje škodljivih vplivov na okolje.

Na področju varstva zraka bomo zmanjšali emisije SO₂ od 210 t* na 147 t* oziroma od 10 kg SO₂ na prebivalca na 16 kg. To bo možno doseči z uporabo čistejših goriv in z izgradnjo naprav za čiščenje dimnih plinov. Pomembna naloga bo tudi priprava in izvajanje programa urejanja prometnega režima z izgradnjo obvoznice, širjenjem zaprtih con in urejanjem javnega prevoza potnikov in blaga.

Na področju kvalitete voda bo zaradi posebnega pomena reke Kolpe in zaradi kraške hidrografije ter razpršene poselitve z neurejenim odvajanjem odpadnih voda naša prednostna naloga izvajanje sistematičnega odvajanja in čiščenja odpadnih voda. Zato bomo:

- pospešeno dogradili potrebne javne čistilne naprave z osnovnim kanalizacijskim sistemom ter zagotavljali njihovo trajno obratovanje,
- izgradili industrijske čistilne naprave v večjih industrijskih obratih,
- zaščitili območje izvirov pitne vode ter izvajali režime varovanja v teh območjih,
- skrbeli za varno ravnanje z odpadki vseh vrst in preprečevali njihovo nekontrolirano odlaganje v prostoru.

Na področju ravnanja z odpadki bomo prešli na višji tehnološki nivo ravnanja s komunalnimi in industrijskimi odpadki, pri čemer bomo dograjevali tudi sistem pogojno neuporabnih industrijskih odpadkov z reciklažo. V okviru regije bomo reševali problematiko ravnanja in odlaganja nevarnih odpadkov. Preprečevali bomo vsakršno divje odlaganje odpadkov v prostoru ter obstoječe divja odlagališča ustrezno sanirali.

Za varstvo pred prekomernim hrupom bomo že v fazi načrtovanja, izgradnje ali obnove industrijskih obratov dosledno izvajali določila zakonskih predpisov (lokacije, dopustni nivoji hrupa itd.), tako da bomo vire s prekomernim hrupom sanirali na samem izvoru hrupa ali pa le-te protihrupno izolirali od ostalega okolja.

*ocena republiške službe za varstvo zraka, oktober 1985

9.4. Varstvo naravne in kulturne dediščine

Naravno in kulturno dediščino bomo smiselno vključevali v urejanje prostora in iskali možnosti za poglobitev stikov med interesi družbenega razvoja ter potrebo po njeni ohranitvi in vzdrževanju.

Konkretne naloge in usmeritve pri ohranjanju, izboljšanju in varovanju naravne in kulturne dediščine bodo:

- sprotno ažuriranje topografske evidence naravne in kulturne dediščine in njeno ovrednotenje,
- registracija naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov,
- valorizacija dediščine in vključevanje le-te v vsak načrtni urbanistični poseg,
- izdelava konkretnih konservatorskih programov za posamezne objekte dediščine in njenih sklepov kot pogoj aktivnega varstva,
- opredelitev območij, ki bodo razglašena za posebej varovana območja,
- preprečiti onesnaževanje voda,
- ureditev smetišč,
- preprečevati nepotrebne regulacije potokov,
- varovati in nasajati žive meje v sistemu monokultur,
- preprečevati zaraščanje kulturne krajine,
- urediti primerne vrtno arhitekture in druge tipe oblikovane narave,
- urbanistično načrtovanje naj upošteva primerno vključevanje in sožitje zgrajene dediščine v prostoru,
- ohranjati prostorske kvalitete in značilnosti, ki so pomembne za identiteto naselja,

- ohraniti historične zazidalne linije, parcelacijo, in ustrezno izrabiti historični stavbni fond,
- ohraniti fragmente kvalitetnih urbanističnih ureditev iz preteklosti,
- ohranjati tipičnost nekaterih vaških naselij kot sooblikujočih dejavnikov kulture krajine,
- ohranjati sestavine kulture krajine,
- ureditveni programi morajo vključevati raziskavo in predstavitev arheološke dediščine,
- izboljšati moramo odnos javnosti do naravne in kulturne dediščine z vzgojnim in informativnim delovanjem.

Z namenom, da zavarujemo naravno in kulturno dediščino, bomo že v letu 1986 sprejeli odlok o varstvu naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov v občini Metlika, s čemer bomo trajno zagotovili posebno družbeno skrb nad objekti, ki imajo posebno kulturno, znanstveno, zgodovinsko, estetsko, krajinsko oblikovno in ekološko vrednost. Med temi območji bomo posebno pozornost posvetili dolini reke Kolpe, vinorodnim območjem v vzhodnem delu občine (krajinski park Drašiči) in zgodovinskemu jedru Metlike.

9.5. Načini urejanja prostora

Za ureditvena območja prostorsko in funkcionalno med seboj povezanih mest, naselij mestnega značaja in drugih razvojnih središč določa zakon o urejanju prostora izdelavo urbanističnih zasnov naselij.

Za območje izven ureditvenih območij razvojno pomembnih naselij, kjer je izražen poseben družbeni interes zaradi krajinskih in drugih vrednot ali predvidevanj večjih posegov itd., določa zakon o urejanju prostora izdelavo krajinskih zasnov.

Urbanistične in krajinske zasnove so sestavni del dolgoročnih planov. Dolgoročni prostorski razvoj se bo v posameznih pomembnejših območjih občine usmerjal z naslednjimi planskimi akti:

Z urbanističnimi zasnovi bomo urejali osrednje urbanizirano območje v občini Metlika. Kasneje, v drugem obdobju pa še lokalna središča, kot sta Suhor in Radovica.

Vsa ostala območja v občini bomo urejali na podlagi porostorsko ureditvenih pogojev.

V okviru samoupravnega družbenega planiranja mora urbanistično načrtovanje postati učinkovito sredstvo za uresničevanje predvsem tistih družbenih ciljev, ki so povezani z razvojem naselij, organizacijo dejavnosti v prostoru in namensko rabo tal. Zato bomo realizirali tudi naslednje naloge:

- dopolnili oziroma uskladili obstoječo prostorsko izvedbeno dokumentacijo z zakonom o urejanju prostora in o urejanju naselij in drugih posegov v prostor ter z novimi spoznanji o razvoju v prostoru,
- pripravili občinske predpise na podlagi prostorske zakonodaje,
- pravočasno izdelali zazidalne in ureditvene načrte za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč za družbeno gradnjo in usmerjali gradbene pobude občanov,
- pripravili ureditvene načrte za vse pomembnejše posege v prostor,
- do sprejema vseh naštetih aktov se uporabijo doslej sprejeti planski in izvedbeni dokumenti, razen v primerih, ko so določbe v nasprotju z usmeritvami iz tega dolgoročnega plana.

9.5.1. Urbanistična zasnova mesta Metlike

I. Ureditveno območje - mesta Metlike se s prostorskega vidika rešuje z ureditveno zasnovo naselja.

- Na območju UNZ Metlika se nahaja le manjša površina lesno proizvodnega gozda, ki se ureja skladno z gozdnogospodarskimi načini ter zakonom o gozdovih. Ostale gozdne površine se urejajo v sklopu UNZ Metlika.
- Kmetijske površine v območju UNZ - so razvrščene v 1. in 2. območje kmetijskih zemljišč in se urejajo v skladu z določili zakona o kmetijskih zemljiščih in drugih predpisih, ki izhajajo iz tega zakona.

Razvrstitev kmetijskih zemljišč je povzeta iz srednjeročnega družbenega plana občine za obdobje 1981 — 1985, ki je bil usklajen z zakonom o varovanju kmetijskih zemljišč.

Na I. območju kmetijskih zemljišč ni dovoljeno in ni predvidena gradnja, z izjemo objektov, namenjenih kmetijski rabi.

II. Mesto Metlika je po popisu prebivalstva v letu 1981 štelo 3.297 prebivalcev, naselje Svržaki 52, Čurile 76 in Rosalnice 228 prebivalcev.

Za potrebe urbanističnega urejanja mesta Metlika je z oziroma na težko določljivost gibanja števila prebivalstva upoštevana srednja vrednost te rasti. Le-ta nam kaže za leto 2010 porast prebivalstva na število blizu 4500. V skladu s tem je predviden tudi obseg poselitvenih in drugih površin.

a) V skladu UNZ Metlika (brez naselij Svržaki, Čurile in Rosalnice) so predvidene glede na pretežno dejavnost naslednje površine:

- stanovanja s spremljajočimi objekti (pretežno stanovanjske površine):
- nizka gostota (do 70 preb./ha) 97,29 ha
- srednja in visoka gostota (nad 70 preb./ha) 9,73 ha
- pretežno centralne dejavnosti:
- trgovina, gostinstvo, javne službe 11,46 ha
- šolstvo, kultura, zdravstvo 4,05 ha
- mestno zgodovinsko jedro 14,27 ha
- športne naprave in urejene rekreac. površine 8,33 ha

- proizvodne in komunalne dejavnosti:
- industrija in gradbeništvo 23,78 ha
- komunalne dejavnosti in energetika 3,63 ha
- obrtno-servisne dejavnosti 13,03 ha
- kmetijski objekti in naprave 15,32 ha
- kmetijske obdelovalne površine 129,70 ha

— osnovno prometno omrežje:	
ceste	48,27 ha
železnice	3,32 ha
— vodne in zelene površine:	
funkcionalno zelenje, pokopališče	4,34 ha
vodne površine z brežinami	10,16 ha

b) **Mestno zgodovinsko jedro** je omejeno na osnovi predloga zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine in obsega površine v trikotju med potokom Obrh, cesto v Drašiče in cesto Breg revolucije. Območje bo tudi v prihodnosti prevzemalo številne mestne centralne funkcije tercialnega in kvartarnega sektorja.

Osnovni kriterij za njegovo urejanje je vidik varstva in revitalizacije, ki mora poleg urbanistično ambientalnih vrednosti v največji meri upoštevati prirodne omejitve. Možnosti za vodenje osebnega motornega prometa v in skozi staro mestno jedro je treba čim bolj omejiti, zagotoviti pa dobro peš povezavo z novimi središči in stanovanjskimi območji.

Staro mestno jedro je namenjeno v največji meri specializiranim trgovskim, gostinskim in servisnim dejavnostim ter družbenim funkcijam.

Stanovanjske zmogljivosti bo potrebno z rekonstrukcijami ohraniti ter jim zagotoviti ustrezne bivalne pogoje. Dejavnosti, ki ne sodijo v to jedro (skladišča ipd.), bo postopno treba preseliti na druge površine, sproščene površine pa prekvalificirati v centralne dejavnosti.

c) Stanovanjske površine

Bodoče poselitvene površine z nizko gostoto (do 70 preb/ha) so predvidene vzhodno od obstoječe magistralne ceste Novo mesto — Metlika na območju Bočke ter severno in južno od ceste proti Drašičem kot zaključevanje obstoječe pozidave, ti dve površini predstavljata okoli 38 ha zemljišč, s čemer zadovoljimo dolgoročno potrebam za stanovanjsko gradnjo v nizki gostoti.

Stanovanjske površine visoke gostote so predvidene z ZN ob križišču in bodo predvidoma pokrite vse dolgoročne potrebe po zazidavi višje gostote.

Pri planiranju stanovanjske zidave je potrebno ob novih poselitvenih kompleksih izkristiliti tudi vse še obstoječe proste površine v že pretežno pozidanem okolju.

d) Centralne dejavnosti

Poleg starega mestnega jedra, ki že sedaj prevzema vrsto centralnih dejavnosti, je predvidena širitev le-teh tudi ob obstoječi obvoznici ob križišču. Ob rasti mesta in pomanjkanju ustreznih lokacij v starem mestnem jedru se bo ob tem vozliščnem mestu, ki je ugodno dostopno s strani mesta, kadar tudi v regionalnem smislu, začel razvijati dodatni center mesta Metlika.

Medtem ko gre zastopati stališče, da v starem jedru ostajajo predvsem upravne dejavnosti, drobna trgovina, se bodo v novem centru pojavljale predvsem dejavnosti, kot so gostinstvo, trgovina na drobno in debelo ter javne službe, ki po svoji naravi zahtevajo boljši dostopov regionalnem smislu.

e) Proizvodne površine komunalne in servisne dejavnosti se bodo razvijale na južnem obrobju mestne agromelioracije.

Obrtna servisna dejavnost se bo razvijala jugozahodno od ceste XV. brigade, na osnovi že izdelanega zazidalnega načrta.

Širitev tovarne Novoteks je predvidena zahodno od obstoječe lokacije, za tovarno Beti pa med železniško progo in predvideno obvoznico, saj je na obstoječem prostoru širitev zelo omejena. Večja površina za proizvodnjo je locirana tudi med mestom Metlika in Rosalnicami.

Ob križišču Ceste bratstva in enotnosti ter Ceste XV. brigade je predvidena tudi površina za širitev objektov vinske kleti.

Ustrezne površine se locirajo tudi za potrebe bodoče toplarne ter RTP.

f) Promet

Dolgoročno bo na razvoj mestne aglomeracije vplivala izgradnja magistralne ceste Novo mesto — Karlovac, ki jo zaradi elementov, ki jih mora vsebovati, ni mogoče trasirati na obstoječi trasi. Le-ta bo pomaknjena zahodno od mesta in se bo navezovala na regionalno cesto Črnomelj — Metlika — Drašiči.

Za razbremenitev cest znotraj starega mestnega jedra so predvidene obvozne ceste, ki so hkrati lahko tudi napajalne ceste za stanovanjske in proizvodne cone, perspektivno pa tudi bolj jasna izpeljava regionalne ceste Drašiči — Metlika — Črnomelj, prek potoka Obrh in Vejerja.

V železniškem omrežju se ne predvideva novih tras za železnico, temveč le rekonstrukcija obstoječe proge.

Načini urbanističnega urejanja

Celotno ureditveno območje Metlike se ureja na osnovi s tem aktom predpisanih prostorskih izvedbenih aktov. Vsebinska in vrsta teh aktov je opredeljena z zakonom o urejanju naselij in drugih posegov v prostor. Prostorski izvedbeni akt je izdelan za območje, ki je omenjeno kot ureditveno območje dela mesta Metlika v taki obliki in vsebini, ki omogoča izdajo lokacijskega dovoljenja ter nedvoumno tolmačenje njegove vsebine v primerih kasnejših potreb.

V ureditvenem območju Metlike se predvidevajo naslednji izvedbeni akti:

- prostorski ureditveni pogoji,
- zazidalni načrti,
- ureditveni načrti,
- lokacijski načrti.

9.5.2. Krajske zasnove območij

V občini Metlika si bomo prizadevali za takšno urejanje krajine, ki bo usklajeno z raznolikostjo krajskih sistemov kot zaokroženih naravnih in antropogenih socioekoloških planskih celot.

Za izvajanje načel kompleksnega razvoja kulture krajine, nemotenega kulturnega, družbenega in gospodarskega razvoja ter rabe zemljišč bomo zagotavljali varstvo naravnih in kulturnih značilnosti z ustreznimi prostorskimi izvedbenimi akti.

Ker sta agrarna proizvodnja z vinogradništvom ter pričakovane turistično-rekreacijske usmeritve poglavitni generatorji podeželskega pejzaža na obronkih Žumberka in ob Kolpi, bomo pri načrtovanju prostorskega razvoja v odprtem prostoru posvečali posebno skrb ekološko skladnim oblikam intenziviranja agrarne in vinogradniške dejavnosti, vezane na turistično izrabo, ki bo še nadalje ohranjala in nadgrajevala dosedanje značilnosti kulture krajskega prostora. Pri posegih bomo dajali prednost sodobnim rešitvam, ki ne bodo pogojene z visokimi investicijskimi vlaganji in ekološkim rizikom. Težili bomo k celoviti rekonstrukciji podeželja, tako k preobrazbi obdelovalnih površin in sistemov kot tudi k revitalizaciji ruralnih naselij. Pri tem bomo izhajali iz vaških naselij in njihovih funkcionalnih zemljišč kot osnovnih planskih enot. Predmet urejanja in rekonstrukcij bodo vaška gospodarstva kot ekološko, produkcijske in socialno zaokrožene enote, v katerih veže prebivalce solidarnost ob skupnem urejanju vaške infrastrukture.

Stanovanjsko pozidavo skupaj z gradnjo infrastrukturnih objektov bomo širili le na tiste površine, ki so kmetijsko in krajsko-ekološko manj kvalitetne. Nove oblike bomo uskladili z obliko naselij, obenem pa bomo ohranjali stavbno dediščino. S primerno zemljiško politiko in urejenimi odnosi na področju prodaje zemljišč bomo preprečili stihijno gradnjo predvsem počitniških objektov, ki se nenadzorovano širijo na neustreznih zemljiščih.

Pri usmerjanju razvoja v obeh krajskih sistemih bomo aktivno varovali njihove krajske značilnosti ter naravno in kulturno dediščino.

VI. OBVEZNA IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO SREDNJEROČNIH PLANSKIH AKTOV

Samoupravne organizacije in skupnosti ter občina Metlika so pri pripravi in sprejemanju svojih srednjeročnih planskih aktov dolžne upoštevati naslednja obvezna izhodišča. Obvezna izhodišča, ki jih določa dolgoročni plan SR Slovenije za obdobje od leta 1986 do leta 2000, so:

- območja najboljših kmetijskih zemljišč, kakor so opredeljena na karti predloga dolgoročnega plana SR Slovenije št. 13, upoštevaje spremembe namembnosti teh zemljišč, opredeljene v tem planu,
- območja pomembnejših varovalnih gozdov, kakor so opredeljena na karti predloga dolgoročnega plana SR Slovenije št. 14,
- območja pomembnejših ožjih in najožjih varstvenih pasov zajetih podzemnih voda, območja pomembnejših podtalnic in glavne smeri napajanja z večjimi regionalnimi vodovodi, kakor je opredeljeno v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 12,
- območja pomembnejših rezerv rudnin in mineralnih surovin, kakor je opredeljeno v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 19,
- območja narodnih in krajskih parkov ter varstvena območja pomembnejših spomenikov kulturne dediščine, kakor so opredeljena v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije, karta št. 16 in 17,
- območja sanacije kakovosti zraka, kakor so opredeljena v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 24,
- območja prednostne sanacije potokevodov, ki so opredeljeni v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 18,
- zasnova funkcij Metlike v omrežju naselij SR Slovenije, kakor so opredeljene v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije,
- zasnova omrežja magistralnih cest, kakor je opredeljeno v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije, karta št. 7,
- zasnova omrežja magistralnih in glavnih prog, kakor je opredeljeno v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 6,
- zasnova omrežja magistralnega plinovoda, kakor je opredeljeno v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 5,
- zasnova elektroenergetskega omrežja (lokacija termoelektrarne-toplarne, hidroelektrarn, potekov prenosnega omrežja 110 kV, 220kV in 400 kV), kakor jo opredeljuje predlog dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 4.

VII. OSNOVNI OKVIRI RAZVOJA KRAJEVNIH SKUPNOSTI Z VIDIKA SKLADNEGA RAZVOJA

V politiki razvoja krajevnih skupnosti bo še nadalje posebna skrb namenjena zmanjševanju razlik v stopnji razvitosti ter izenačevanju delovnih in življenjskih razmer stanovalcev v manj razvitih (v občini je to KS Podzemelj kot del obkoljskega območja), še zlasti pa v hribovitih in gričevnatih območjih pod Gorjanci.

Zadovoljevanje potreb delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnostih bomo bolj kot doslej usklajevali in financirali v okviru samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje.

Povečali bomo medsebojno povezanost organov krajevni skupnosti z delegacijami in ozdi ter zagotavljali povečanje vpliva delovnih ljudi in občanov na načrtovanje, odločanje in izvajanje razvojnih načrtov v krajevni skupnosti.

Pri infrastrukturnem opremljanju krajevni skupnosti bodo prednostne naloge: vzdrževanje in modernizacija cestnih povezav, izgradnja telefonskega omrežja, gradnja vodovodov, avtobusnih postajališč, upoštevaje specifične potrebe posameznih krajevni skupnosti.

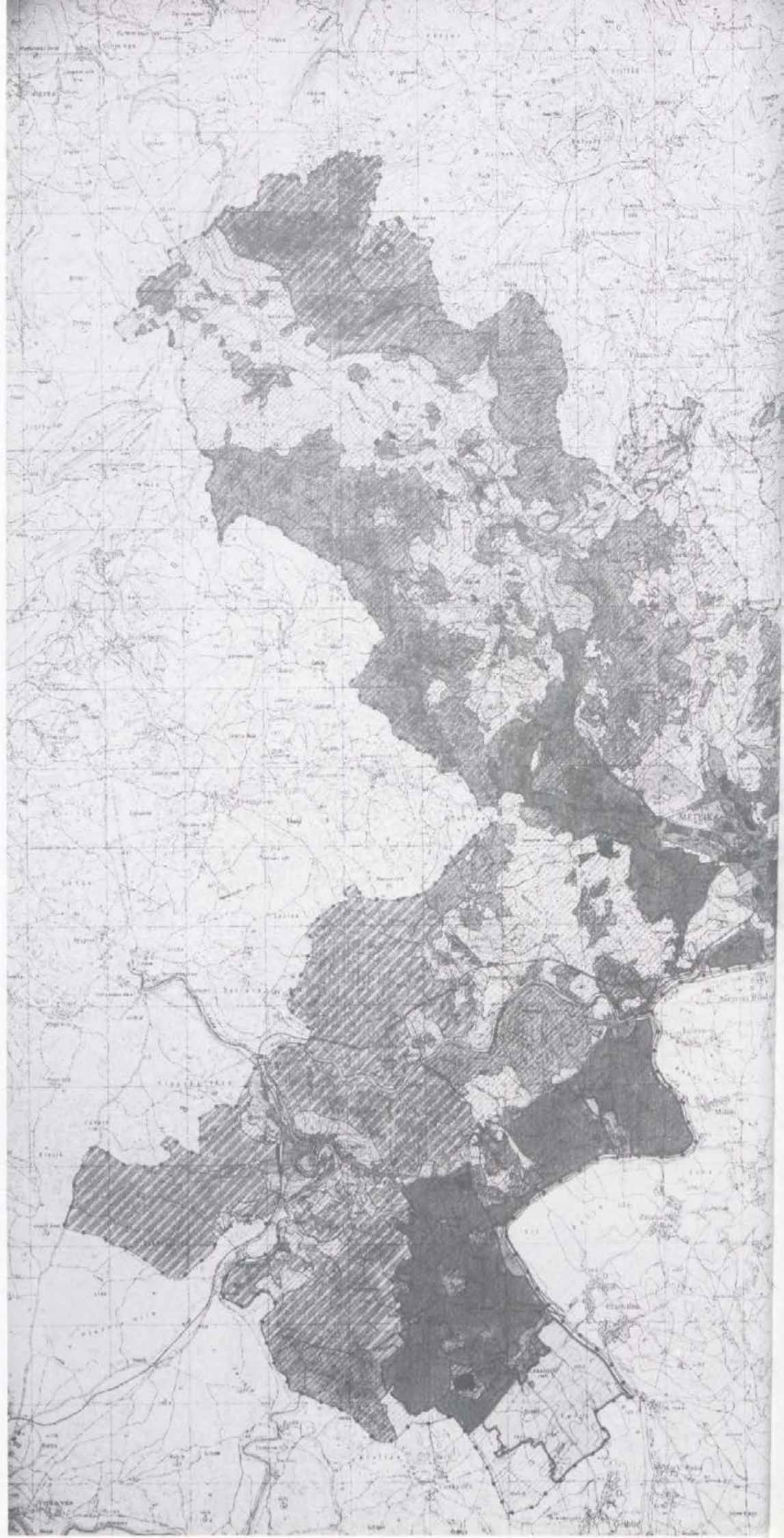

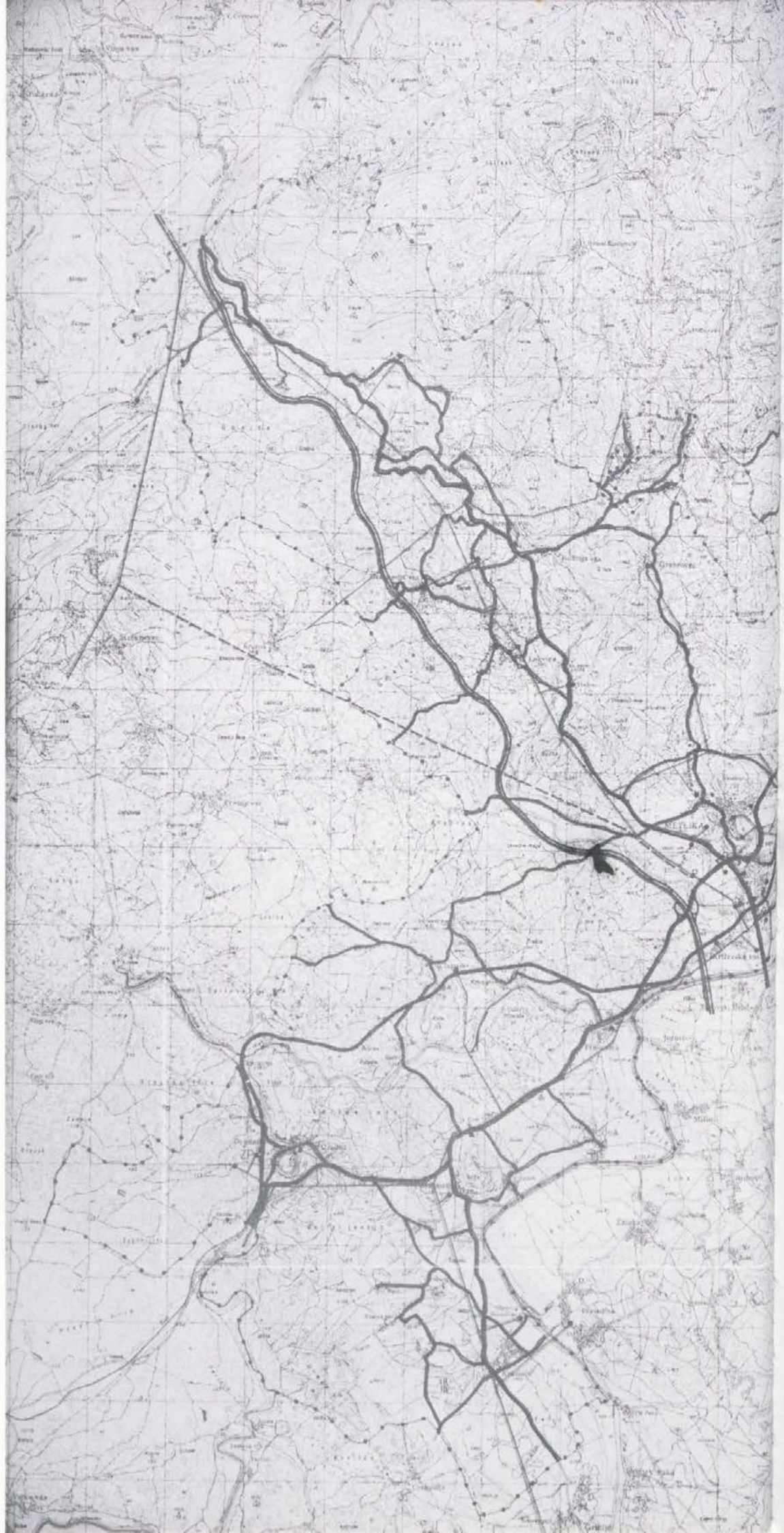

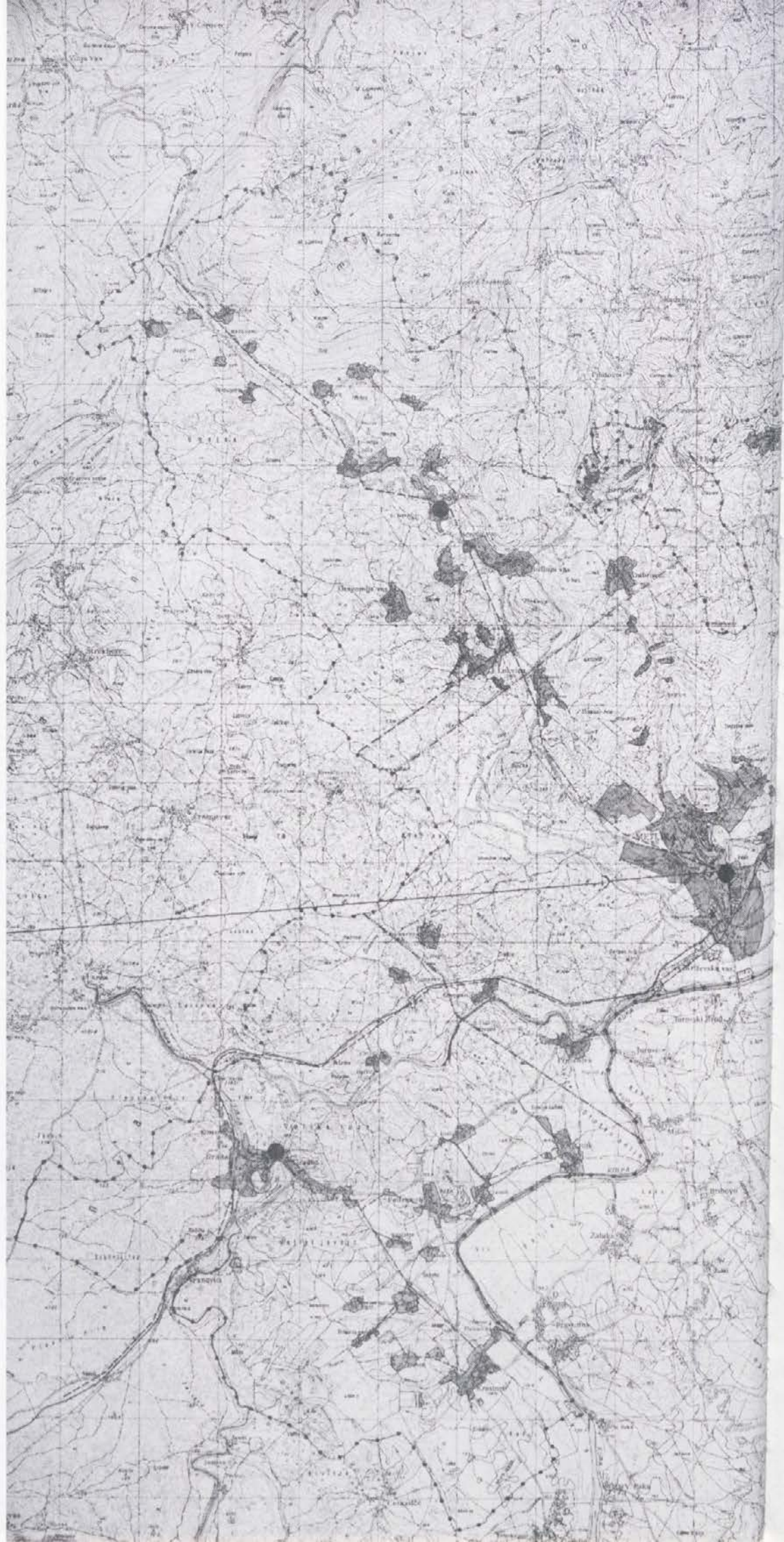

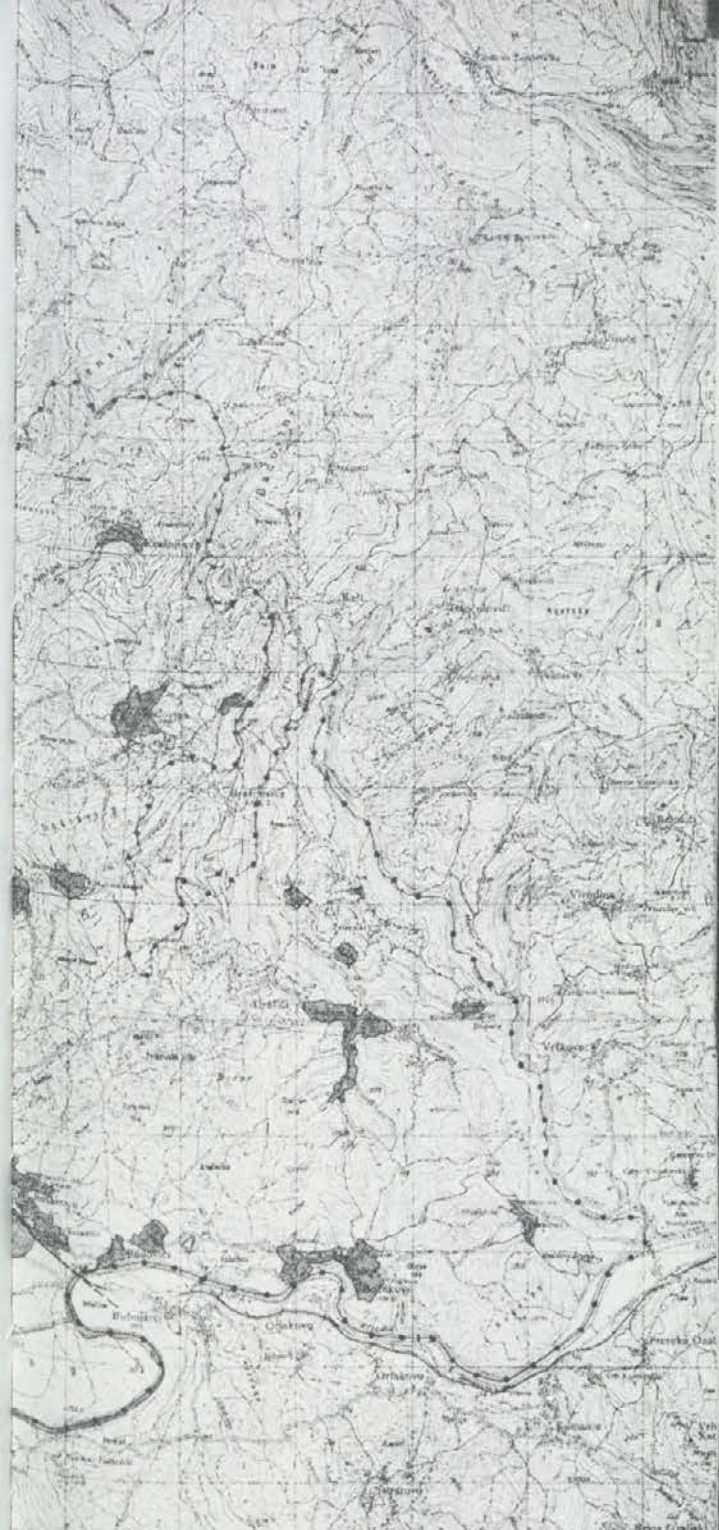

**DOLGOROČNI
 DRUŽBENI PLAN
 OBČINE
 METLIKA**

Kmetijstvo	900 1	1.cona (najboljša kmetijska zemljišča)	
	900 2	2.cona (ostala kmetijska zemljišča)	
	900 3	melioracija	
	900 4	najboljši vinogradi (1.cona)	
	900 5	ostali vinogradi (2.cona)	
Gozdarstvo	901 10	lesno proizvodni gozd (najboljša rastišča)	
	901 11	lesno proizvodni gozd (ostala rastišča)	
	901 2	varovalni gozd	
	901 3	gozd s pos. namenom	
Poselitev	902 01	stanovanja (obstoječe)	
	902 02	proizvodnja in servisi (obstoječe)	
	902 03	oskrba s storitve (obstoječe)	
	902 04	parki in rekreacija (obstoječe)	
	902 11	stanovanja (novo do 2000)	
	902 12	proizvodnja in servisi (novo do 2000)	
	902 13	oskrba in storitve (novo do 2000)	
	902 14	parki in rekreacija (novo do 2000)	
	Specifična območja	906 01	pridobivajni prostori min. agr. (obstoječe novo)
		906 02	varstvena območja površinskih kcpov
		906 21	najozji varstveni pasovi zajetj pitne vode
		906 22	ozi varstveni pasovi zajetj pitne vode
		906 31	ozi varstvena območja termalnih vrelcev
		906 41	poplavna območja
906 42		regulacije rek in potokov	
906 51		krajinski parki in rezervati naravni in kulturni spomeniki z rezervati	
906 52			
906 61		obale za kopanje	
906 62		smučišča (z žičnicami)	
906 7		degradirani vodotoki 3.in 4. skupine	
Omejitve infrastrukture		904 01	trase in koridori kom. naprav (druga raba ni možna)
		904 02	trase in koridori kom. naprav (druga raba omejena)
	904 21	funkcionalne površine letališč	
	904 22	ozi varstvena območja letališč	
	904 23	siša varstvena območja letališč	
Infrastruktura	920 10	magistralna cesta avtocesta (obstoječe novo)	
	920 11	regionalna cesta (obstoječe novo)	
	920 12	lokalna cesta (obstoječe novo)	
	920 21	železniška proga (obstoječe novo)	
	920 22	železniški terminali in postaje	
	920 31	magistralni vodovodi (obstoječe novo) *	
	920 32	črpališča, vodohrani, zajetja (obstoječe novo)	
	920 41	magistralni kanali (obstoječe novo)	
	920 42	čistilne naprave, ZBOV, RVV (obstoječe novo)	
	920 61	plinovodi z rezervatom daljnovod, RTP 400, 220, 110 KV	
	920 62	daljnovod, TP 35, 20, 10 KV	
	920 71	lokacije HE	
920 72	toplana (TE), magistralni toplovod		
Urejanje prostora		območja umiraja z UZN, KN	
		meja KS, sedež KS	
		meja občine, republiška meja	
	*	obvezno izhodilje	
		50 Merilo površin (ha)	
		10	
		Merilo dolžin (m)	
		500 1000 2000 3000	
		LEGENDA	

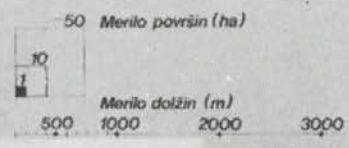

**DOLGOROČNI
DRUŽBENI PLAN
OBČINE
METLIKA**

- VATC obstoj. - razšir. plan. (zamen. s cen. več. kapac.)
- KATC obstoj. plan. zamen. s centralo večje kapac.
- meja med centralami
- UKV koridor obstoječ
- spojni vodj (medkraj. tel. povez.) - obstoječi - plan
- krajevno telef. kabelsko omrežje - obstoječe
- krajevno telef. kabelsko omrežje - planirano
- oddaljen telef. naročnik obstoječ

Kmetijstvo	900 1	1.cona (najboljša kmetijska zemljišča)	
	900 2	2.cona (ostala kmetijska zemljišča)	
	900 3	melioracije	
	900 4	najboljši vinogradi (1.cona)	
	900 5	ostali vinogradi (2.cona)	
Gozdarstvo	901 10	lesno proizvodni gozd (najboljša rastišča)	
	901 11	lesno proizvodni gozd (ostala rastišča)	
	901 2	varovalni gozd	
Poselitev	902 01	stanovanja (obstoječe)	
	902 02	proizvodnja in servisi (obstoječe)	
	902 03	oskrba in storitve (obstoječe)	
	902 04	parki in rekreacija (obstoječe)	
	902 11	stanovanja (novo do 2000)	
	902 12	proizvodnja in servisi (novo do 2000)	
	902 13	oskrba in storitve (novo do 2000)	
	902 14	parki in rekreacija (novo do 2000)	
	Specifična območja	906 01	pridobivalni prostori min. agr. (obstoječe novo)
		906 02	varstvena območja površinskih kopov
		906 21	najožji varstveni pasovi zajetij pitne vode
		906 22	ožji varstveni pasovi zajetij pitne vode
		906 31	ožja varstvena območja termalnih vrelic
		906 41	poplavna območja
906 42		regulacije rek in potokov	
906 51		krajinski parki in rezervati naravni in kulturni spomeniki z rezervati	
906 61		obale za kopanje	
906 7		smučišča (z žičnicami) degradirani vodotoki 3.in 4. skupine	
Omejitve infrastrukture	904 01	trase in koridorji kom. naprav (druga raba ni možna)	
	904 02	trase in koridorji kom. naprav (druga raba omejena)	
	904 21	funkcionalne površine letališč	
	904 22	ožja varstvena območja letališč	
	904 23	širša varstvena območja letališč	
Infrastrukture	920 10	magistralna cesta - avtocesta (obstoječe novo)	
	920 11	regionalna cesta (obstoječe novo)	
	920 12	lokalna cesta (obstoječe novo)	
	920 21	železniška proga (obstoječe novo)	
	920 22	železniški terminali in postaje	
	920 31	magistralni vodovodi (obstoječe novo)	
	920 32	črpalnišča, vodohrami (obstoječe novo)	
	920 41	magistralni kanali (obstoječe novo)	
	920 42	čistilne naprave, ZBDV, RVV (obstoječe novo)	
	920 51	plinovod z rezervatom	
	920 61	daljinovod, RTP 400 220 110 KV	
	920 62	daljinovod, TP 35 20 10 KV	
	920 71	lokacije HE	
	920 72	toplarna (TE) magistralni toplinovod	
Urejanje prostora		območja urejanja z UZN, KN	
		meja KS, sedež KS	
		meja občine, republiška meja	

MESECI: januar, februar, marec, april, maj, junij, julij, avgust, september, oktober, november, december

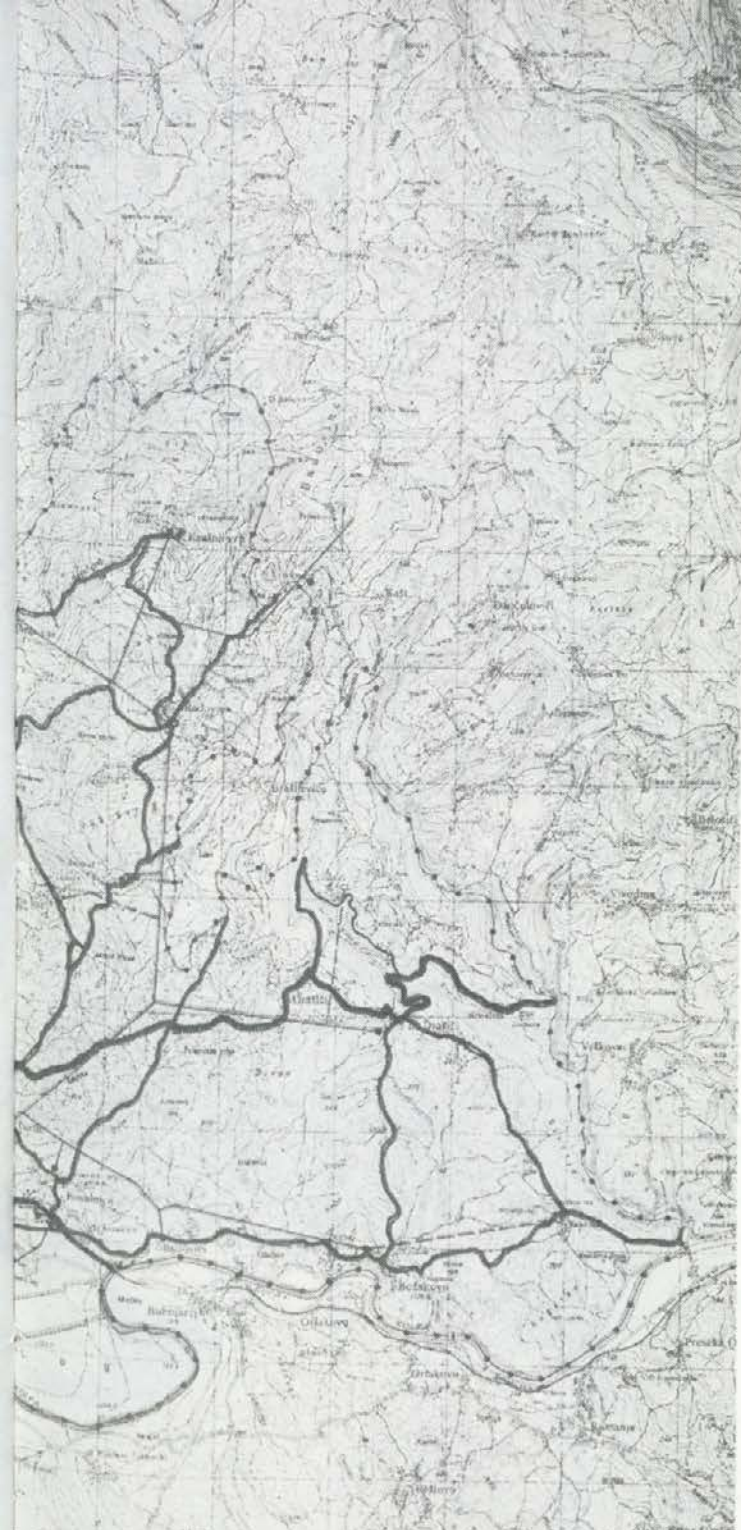
LEGENDA

**DOLGOROČNI
DRUŽBENI PLAN
OBČINE
METLIKA**

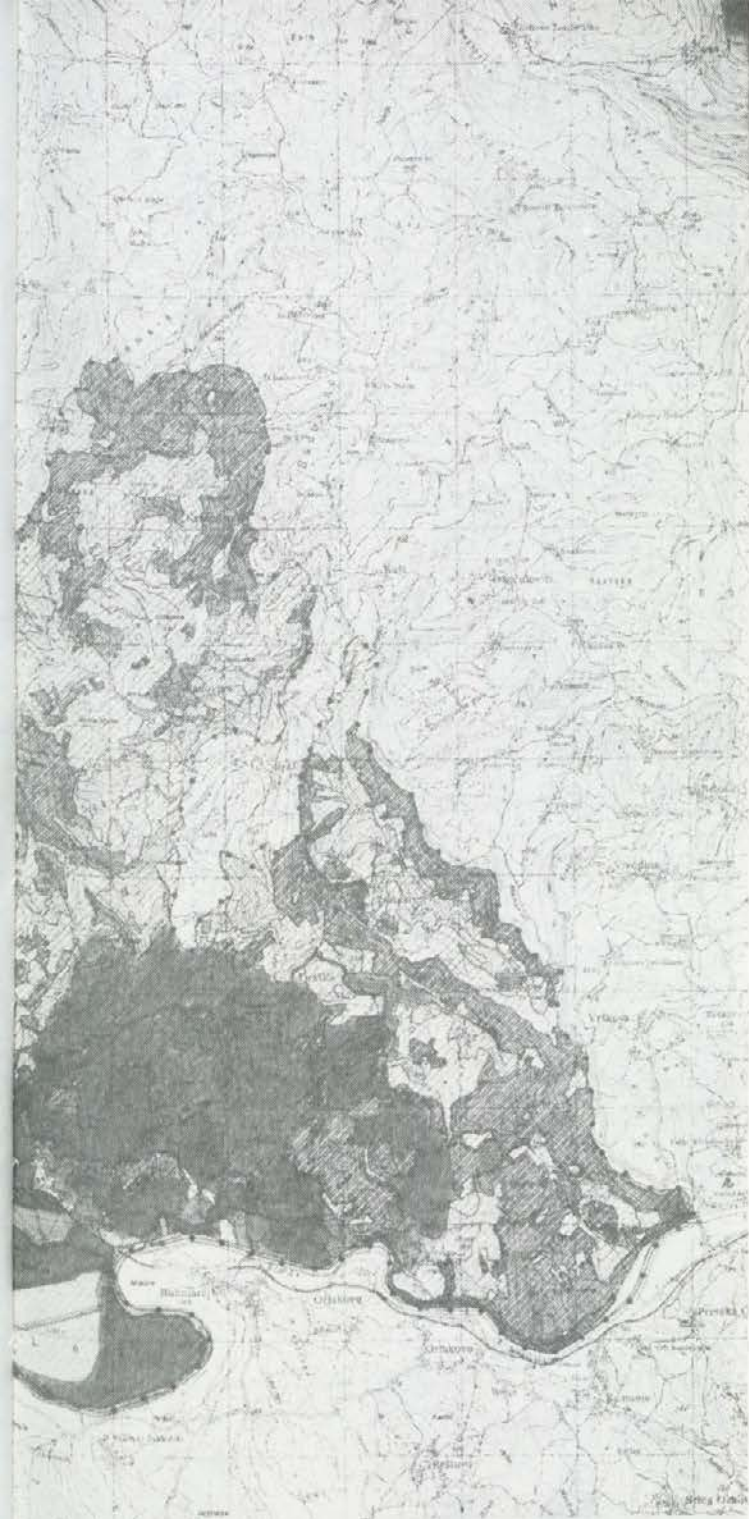
NIKOLI PLANIRAN: Skupnost za čisto Slovenijo,
SIS za šolske in študentske in javne potrebe,
SIS za čisto Metliko,
SIS za elektroopodstran

Kmetijstvo	900 1	1.cona (najboljša kmetijska zemljišča)		
	900 2	2.cona (ostala kmetijska zemljišča)		
	900 3	melioracije		
	900 4	najboljši vinogradi (1.cona)		
	900 5	ostali vinogradi (2.cona)		
Gozdarstvo	901 10	lesno proizvodni gozd (najboljša rastišča)		
	901 11	lesno proizvodni gozd (ostala rastišča)		
	901 2	varovalni gozd		
	901 3	gozd s pos. namenom		
Poselitev	902 01	stanovanja (obstoječe)		
	902 02	proizvodnja in servisi (obstoječe)		
	902 03	oskrba in storitve (obstoječe)		
	902 04	parki in rekreacija (obstoječe)		
	902 11	stanovanja (novo do 2000)		
	902 12	proizvodnja in servisi (novo do 2000)		
	902 13	oskrba in storitve (novo do 2000)		
	902 14	parki in rekreacija (novo do 2000)		
	Specifična območja	906 01	pridobivalni prostori min. agr. (obstoječe novo)	
		906 02	varstvena območja površinskih kcpov	
		906 21	najožji varstveni pasovi zajetij pitne vode	
		906 22	ožji varstveni pasovi zajetij pitne vode	
		906 31	ožja varstvena območja termalnih vrelic	
		906 41	poplavna območja	
906 42		regulacije rek in potokov		
906 51		krajinski parki in rezervati naravni in kulturni spomeniki z rezervati		
906 61		obale za kopanje		
906 62		smučišča (z žičnicami)		
906 7		degradirani vodotoki 3.in 4. skupine		
Omejitve infrastrukture		904 01	trase in koridorji kom. naprav (druga raba ni možna)	
		904 02	trase in koridorji kom. naprav (druga raba omejena)	
	904 21	funkcionalne površine letališč		
	904 22	ožja varstvena območja letališč		
	904 23	širša varstvena območja letališč		
Infrastrukture	920 10	magistralna cesta avtocesta (obstoječe novo) *		
	920 11	regionalna cesta (obstoječe novo)		
	920 12	lokalna cesta (obstoječe novo)		
	920 21	železniška proga (obstoječe novo) *		
	920 22	železniški terminali in postaje		
	920 31	magistralni vodovodi (obstoječe novo)		
	920 32	črpalnice, vodohrami (obstoječe novo)		
	920 41	magistralni kanali (obstoječe novo)		
	920 42	čistilne naprave, ZBDV, RVV (obstoječe novo)		
	920 51	plinovod z rezervatom		
	920 61	daljinovod, RTP 400 220 110 KV *		
	920 62	daljinovod TP 35 20 10 KV		
	920 71	lokacije HE		
	920 72	toplarna (TE) magistralni toplinovod		
Urejanje prostora		območja urejanja z UZN, KN		
		meja KS, sedež KS		
		meja občine, republiška meja obvezno izhodišče		
	*			
	50	Merilo površin (ha)		
	10			
	1	Merilo dolžin (m)		
	500	1000	2000	3000
LEGENDA				

**DOLGOROČNI
DRUŽBENI PLAN
OBČINE
METLIKA**

NOVILICE PLANSKIHAR: Svetiljski inženjerski biro Metlika
2011 in geodetsko biro Metlika,
Inženjerski biro Metlika,
Občinsko uradno izdajanje (plan)

Kmetijstvo	900 1	1.cona (najboljša kmetijska zemljišča) *		
	900 2	2.cona (ostala kmetijska zemljišča)		
	900 3	melioracije		
	900 4	najboljši vinogradi (1.cona)		
	900 5	ostali vinogradi (2.cona)		
Gozdarstvo	901 10	lesno proizvodni gozd (najboljša rastišča)		
	901 11	lesno proizvodni gozd (ostala rastišča)		
	901 2	varovalni gozd *		
Poselitev	901 3	gozd s pos. namenom		
	902 01	stanovanja (obstoječe)		
	902 02	proizvodnja in servisi (obstoječe)		
	902 03	oskrba in storitve (obstoječe)		
	902 04	parki in rekreacija (obstoječe)		
	902 11	stanovanja (novo do 2000)		
	902 12	proizvodnja in servisi (novo do 2000)		
	902 13	oskrba in storitve (novo do 2000)		
	902 14	parki in rekreacija (novo do 2000)		
	Specifična območja	906 01	pridobivajni prostori min. agr. (obstoječe, novo) *	
		906 02	varstvena območja površinskih kcpov	
		906 21	najožji varstveni pasovi zajetj pitne vode *	
		906 22	ožji varstveni pasovi zajetj pitne vode *	
		906 31	ožja varstvena območja termalnih vrelecev	
906 41		poplavna območja		
906 42		regulacije rek in potokov		
906 51		krajinski parki in rezervati *		
906 52		naravni in kulturni spomeniki z rezervati *		
906 61		obale za kopanje		
Omejitve infrastrukture	906 62	smučišča (z žičnicami) degradirani vodotoki 3.in 4. skupine		
	904 01	trase in koridorji kom. naprav (druga raba ni možna)		
	904 02	trase in koridorji kom. naprav (druga raba omejena)		
	904 21	funkcionalne površine letališč		
	904 22	ožja varstvena območja letališč		
	904 23	širša varstvena območja letališč		
	Infrastruktura	920 10	magistralna cesta (avtocesta) (obstoječe, novo) *	
920 11		regionalna cesta (obstoječe, novo)		
920 12		lokalna cesta (obstoječe, novo)		
920 21		železniška proga (obstoječe, novo) *		
920 22		železniški terminali in postaje		
920 31		magistralni vodovodi (obstoječe, novo) *		
920 32		črpalnišča, vodohrami (obstoječe, novo)		
920 41		magistralni kanali (obstoječe, novo)		
920 42		čistilne naprave, ZBDV, RVV (obstoječe, novo)		
920 51		plinovod z rezervatom daljnovod, RTP 40D 220 110 KV *		
920 61		daljnovod, TP 35 20 10 KV		
920 62		daljnovod, TP 35 20 10 KV		
920 71		lokacije HE		
920 72		toplarna (TE) magistralni toplinovod		
Urejanje prostora		območja urejanja z UZN, KN		
		meja KS, sedež KS		
		meja občine, republiška meja		
	*	obvezno izhodišče		
	50	Merilo površin (ha)		
	10	Merilo dolžin (m)		
	500	1000	2000	3000
LEGENDA				

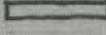

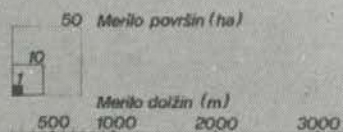

**DOLGOROČNI
DRUŽBENI PLAN
OBČINE
METLIKA**

Kmetijstvo	900 1	1.cona (najboljše kmetijska zemljišča)
	900 2	2.cona (ostala kmetijska zemljišča)
	900 3	melioracije
	900 4	najboljši vinogradi (1.cona)
	900 5	ostali vinogradi (2.cona)
Gozdarstvo	901 10	lesno proizvodni gozd (najboljša rastišča)
	901 11	lesno proizvodni gozd (ostala rastišča)
	901 2	varovalni gozd
	901 3	gozd s pos. namenom
Poselitev	902 01	stanovanja (obstoječe)
	902 02	proizvodnja in servisi (obstoječe)
	902 03	oskrba in storitve (obstoječe)
	902 04	parki in rekreacija (obstoječe)
	902 11	stanovanja (novo do 2000)
	902 12	proizvodnja in servisi (novo do 2000)
	902 13	oskrba in storitve (novo do 2000)
	902 14	parki in rekreacija (novo do 2000)
Specifična območja	906 01	pridobivljivi prostori min. agr. (obstoječe novo)
	906 02	varstvena območja površinskih kopov
	906 21	najožji varstveni pasovi zajeti pitne vode
	906 22	ožji varstveni pasovi zajeti pitne vode
	906 31	ožja varstvena območja termalnih vrelcev
	906 41	poplavna območja
	906 42	regulacije rek in potokov
	906 51	krajevski parki in rezervati naravni in kulturni spomeniki z rezervati
	906 61	obale za kopanje
	906 62	smucišča (z žičnicami)
	906 7	degradirani vodotoki 3.in-4. skupine
Omejitve infrastrukture	904 01	trase in koridorji kom. naprav (druga raba ni možna)
	904 02	trase in koridorji kom. naprav (druga raba omejena)
	904 21	funkcionalne površine letališč
	904 22	ožja varstvena območja letališč
	904 23	širša varstvena območja letališč
Infrastrukture	920 10	magistralna cesta avtocesta (obstoječe novo)
	920 11	regionalna cesta (obstoječe novo)
	920 12	lokalna cesta (obstoječe novo)
	920 21	železniška proga (obstoječe novo)
	920 22	železniški terminali in postaje
	920 31	magistralni vodovodi (obstoječe novo)
	920 32	črpališča, vodohrani (obstoječe novo)
	920 41	magistralni kanali (obstoječe novo)
	920 42	čistilne naprave, ZBDV, RVV (obstoječe novo)
	920 51	plinovodi z rezervatom
	920 61	daljinovod, RTP 400/220/110 KV
	920 62	daljinovod, TP 35/20/10 KV
920 71	lokacije HE	
920 72	toplarna (TE) magistralni toplovod	
Urejanje prostora		območja urejanja z UZN, KN
		meja KS, sedež KS
		meja občine, republiška meja

LEGENDA

V odročnejših krajevnih skupnostih bomo še posebej spodbujali razvoj gospodarskih dejavnosti, hitrejši razvoj kmetijstva, domače obrti in kmečkega turizma ob vinski cesti.

V skladu z materialnimi možnostmi bomo izboljšali oskrbljenost z družbenimi dejavnostmi, preskrbo in servisne dejavnosti, kar bomo zagotovili z vsestransko večnamensko uporabo obstoječih družbenih objektov, ter praviloma ne gradili novih.

Postopoma bomo zagotovili sistemsko financiranje dejavnosti krajevnih skupnosti.

Utrjevali bomo nadaljnje sodelovanje med ozdi in KS po principu neposredne svobodne menjave dela.

V srednjeročnih družbenih planih bomo na podlagi strokovnih kriterijev preverjali stopnjo razvitosti posameznih krajevnih skupnosti ter vsakokrat določili manj razvite krajevne skupnosti. Za pospeševanje njihovega razvoja bodo sivi gospodarskih in družbenih dejavnosti in ozdi v svojih srednjeročnih družbenih planih predvidevali sredstva za realizacijo.

VIII. RAZVOJ SPLOŠNE LJUDSKE OBRAMBE IN DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

Varnost, obrambna pripravljenost in njena podružbljenost bodo tudi v bodoče sestavni element družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v združenem delu, krajevnih skupnostih, interesnih skupnostih in drugih DPO in skupnostih.

Na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo zagotovili nadaljnji razvoj in krepitev podružbljanja tega področja. Krepili bomo vlogo in iniciativo občanov v obrambno-samozaščitno funkcijo kot neločljiv sestavni del samoupravljanja v celotnem družbenem razvoju.

Teritorialno obrambo bomo razvijali z upoštevanjem značilnosti njene vloge v celotnem obrambno-zaščitnem sistemu in potreb sodobne doktrine in prakse oboroženega boja. Organiziranost in nadaljnji razvoj narodne zaščite bosta opredeljena krepitvi obrambne moči, še posebej pa tistim nalogam, ki jih ima ob naravnih in drugih nesrečah, izrednih razmerah in ob neposredni vojni nevarnosti in v vojni. Civilno zaščito bomo uskladjali s potrebami temeljnih življenjskih okolij, zagotavljali kontinuiteto pri materializaciji priprav, vključno z zaklonišči, ter izboljšali funkcionalno in organizacijsko povezanost vseh njenih sestavin.

Družbeno samozaščito bomo uresničevali kot del skupne idejnopolične, samoupravne in družbene aktivnosti. S stalnim spremljanjem varnostnih razmer v vseh samoupravnih okoljih bomo zagotavljali varovanje samoupravnega socialističnega sistema, pridobitev revolucije, samoupravnih pravic, družbenega premoženja ter osebne varnosti.

Zagotavljali bomo celovit, usklajen in racionalen sistem obrambnega in samozaščitnega usposabljanja.

Najprej bomo dograjevali in dopolnjevali sistem blagovnih in materialnih rezerv.

IX. OSNOVE ZA MEDOBČINSKO SODELOVANJE

Občina Metlika bo tudi v bodoče soodvisno povezana v širših regionalnih okvirih, tako v dolenski regiji, in še posebej v Beli krajini, kot tudi z občinami v sosednji Hrvaški.

Skupne razvojne usmeritve in naloge, ki izhajajo iz predlogov skladnejšega razvoja v dolenski regiji, so smiselno vključene v vsa poglavja dolgoročnega plana. V tem poglavju izpostavljamo najpomembnejše naloge, ki jih bomo v regiji uresničevali na osnovi ugotovljenih skupnih razvojnih problemov z ostalimi sosednjimi občinami.

Temeljne naloge na področju medobčinskega sodelovanja so predvsem:

— Zagotoviti moramo enakomernjši razvoj v regiji z usmerjanjem investicij v manj razvita območja regije, s čimer bomo izenačevali delovne in bivalne razmere.

— Nastajanje skupnih projektov, usklajevanje investicijskih pobud in usmerjanje sredstev mora biti trajna naloga in pogoj za skladnejši regionalni razvoj, ki bo poleg kriterijev prestrukturiranja nudil pozitivne integracijske

učinke predvsem na naslednjih področjih: lesno-predelovalni, gradbeni in tekstilni kompleks.

— Po notnih kriterijih in na podlagi rezultatov strokovnega dela bomo opredelili pogoje za razmestitev določenih regijskih institucij, energetskih vodov, območij za razvoj turizma ipd. Za skladen razvoj bomo sproti proučevali skupna stališča do razvoja gospodarske, komunalne in družbene infrastrukture, ki oskrbuje več občin.

— Pri razvoju sistema poselitve in omrežja centrov si bomo prizadevali za usklajen razvoj trgovinske mreže, regionalno pomembnih servisov in drugih dejavnosti, da si centri ne bodo konkurirali, temveč predvsem smotno delili funkcije.

— Vzporedno s pospešenim usposabljanjem kmetijskih zemljišč je na celotnem območju treba povečati vzrejo živine, proizvodnjo in stopnjo predelave kmetijskih pridelkov, predvsem mleka in mesa, ob hkratni povezavi vseh proizvajalcev. Prizadevati si je treba za take dolgoročne zasnove oblike organiziranosti, npr. skupna samoupravna interesna skupnost za pospeševanje razvoja kmetijstva in preskrbo potrošnih središč s prehrabnimi proizvodi za območje občine, regije, ki bodo sposobne oblikovati enotno, med občinami usklajeno kmetijsko zemljiško politiko, usklajene proizvodne programe, zagotoviti stabilno preskrbo z živili. Problem samooskrbe občine s kmetijskimi proizvodi je treba reševati v okviru regije na podlagi dogovorjene kmetijske politike pridobivanja novih kmetijskih zemljišč, skupnega pospeševanja kmetijstva in skupnih razvojnih usmeritev na področju agroživilstva (predvsem predelovalnih kapacitet).

— Na področju razvoja turizma si bomo na medobčinskem nivoju prizadevali za skladen in uspešen razvoj izletniškega, kmečkega in drugih oblik turizma. Skupno bo treba oblikovati kreditne pogoje za pospešen razvoj najpomembnejših turističnih območij v občini; predvsem območja ob Kolpi in vinski cesti povežemo v skupno turistično ponudbo dolenske regije.

— Na regionalni ravni oziroma v povezavi z občino Črnomelj bo treba po notnih merilih opredeliti območje varstva reke Kolpe in določiti varstvene režime.

— Za hitrejši razvoj manj razvitega območja ob Kolpi bomo z občino Črnomelj v srednjeročnih planih uskladjali razvojne načrte za to območje.

— Regionalnega in republiškega pomena je zagotovitev aktivnega varstva pomembnejših spomenikov naravne in kulturne dediščine, predvsem na spominskem območju Žumberak — Gorjanci.

— Pri oblikovanju šolske mreže usmerjenega izobraževanja se bo treba usklajevati z občinami v regiji.

— Pri zagotavljanju, izvajanju enotne politike zaposlovanja, planiranja kadrov bomo zagotovili skupno organiziranost strokovne službe v regiji.

— Pri koncipiranju prometnih povezav bo treba izgrajevati in posodabljalati celovito funkcionalno povezano prometno omrežje vseh vrst in uskladiti sistem na regijski ravni.

— Na regionalni ravni bo treba uskladiti sistem organizacije integralnega transporta.

— Prek občinskih meja sega tudi priprava enotne politike financiranja visoko in nizkonapetostnega omrežja, transformatorskih postaj in ojačitev povezav med občinskimi središči v regiji.

— Prednostno in skupno si bo treba prizadevati za izvajanje vodnogospodarskih ukrepov za trajno varovanje pomembnejših virov pitne vode.

— Razvoj bolnišnične dejavnosti bomo razvijali skladno z regijskimi potrebami.

— Kulturne dejavnosti so prav tako predmet skupnih regijskih razvojnih usmeritev (muzejsko-galerijska, knjižničarska, založniška dejavnost itd.).

— Poslovne banke in zavarovalnica bodo pri namenskem usmerjanju svojih sredstev podpirale tiste razvojne programe svojih članic z vsega območja občine, ki bodo predhodno strokovno ocenjeni kot izraziti pospeševalci dinamične rasti gospodarstva, pri čemer bodo še posebej podpirale razvojne projekte s področja izvozno usmerjenih proizvodnih dejavnosti, kmetijstva, turizma in drobnega gospodarstva.

Organiziranost strokovnih in upravnih služb na medobčinski ravni je povezana z uresničitvijo načrtanega sistema planiranja. Pri tem se srečujemo s problemom neustrezne organiziranosti in razvitosti strokovnih služb. Planerske probleme je možno razreševati, če oblikujemo ustrezno strokovno službo za območje regije, ki bo z ustrezno organizacijo in z ustrezno tehnično infrastrukturo zagotavljala kvalitetne strokovne osnove za sprejemanje planskih odločitev v združenem delu in družbenopolitičnih skupnostih, kar bi po naših ocenah prispevalo k hitrejšemu uveljavljanju prednostno opredeljenih ukrepov za presežanje obstoječih poselitvenih tokov.

**DRUŽBENI PLAN
OBČINE METLIKA
ZA OBDOBJE 1986—1990**

Na podlagi 136. člena zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Ur. list SRS, št. 1/80), in 33/86) ter 245. člena statuta občine Metlika, je skupščina občine Metlika na skupni seji vseh zborov, dne 24. 12. 1986, sprejela

SKLEP

o sprejetju družbenega plana občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 1990

1.

Sprejme se družbeni plan občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 1990, ki v skladu s 141. členom Zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije vsebuje srednjeročne usmeritve, ki zajemajo zlasti:

I. CILJI IN USMERITVE DRUŽBENOEKONOMSKEGA RAZVOJA

II. MATERIALNI OKVIRI GOSPODARSKEGA IN DRUŽBENEGA RAZVOJA

- 2.1. Globalni okvirji gospodarskega razvoja
- 2.2. Pridobivanje družbenega proizvoda
- 2.3. Delitev družbenega proizvoda
- 2.4. Ekonomski odnosi s tujino
- 2.5. Zaposlovanje in kadrovska politika
- 2.6. Demografska gibanja

III. RAZVOJ GOSPODARSTVA IN RAZVOJ INFRASTRUKTURE

- 3.1. Industrija
- 3.2. Kmetijstvo
- 3.3. Gozdarstvo, lov in ribolov
- 3.4. Trgovina
- 3.5. Gostinstvo in turizem
- 3.6. Drobno gospodarstvo
- 3.7. Promet
- 3.8. Energetika
- 3.9. Komunalno gospodarstvo
  - individualna komunalna raba
  - vodooskrba
  - čiščenje odpadnih voda
  - pokopališka dejavnost
  - oskrba s toplotno energijo
  - kolektivna komunalna raba

- 3.10. Stavbno-zemljiško gospodarstvo
- 3.11. Cestno gospodarstvo
- 3.12. PTT promet
- 3.13. Vodno gospodarstvo

IV. RAZVOJ DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

- 4.1. Socialni razvoj
- 4.2. Družbena vzgoja in varstvo predšolskih otrok
- 4.3. Osnovno izobraževanje
- 4.4. Raziskovalna dejavnost
- 4.5. Kultura
- 4.6. Telesna kultura
- 4.7. Zdravstvo
- 4.8. Socialno skrbstvo

V. RAZVOJ DRUGIH PODROČIJ

- 5.1. Požarno varstvo
- 5.2. Krajevne skupnosti
- 5.3. Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita

VI. PROSTORSKE SESTAVINE DRUŽBENEGA PLANA

- 6.1. Cilji v zvezi z urejanjem prostora in varstva okolja
- 6.2. Prostorski razvoj KS
- 6.3. Urbanistična zasnova mestnega naselja Metlika
- 6.4. Prostorska organizacija dejavnosti in namenska raba prostora, kjer so predvidene naloge v zvezi z urejanjem prostora.

2.

Kartografski del srednjeročnega družbenega plana je na vpogled in v hranjenju pri Oddelku za družbenoekonomski razvoj občine Metlika in pri Zavodu za družbeno planiranje Novo mesto.

3.

Skupščina občine Metlika pooblašča Izvršni svet občine, da opravi dokončno redakcijo besedila in poskrbi za objavo srednjeročnega družbenega plana občine Metlika za obdobje 1986—1990 v posebni vezani izdaji.

4.

Ta sklep začne veljati z dnem sprejema in se objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 30-2/84

Datum: 24. 12. 1986

Predsednik
Skupščine občine Metlika
Stanislav Bajuk, dipl. ing., I. r.

Na podlagi 63. in 136. člena zakona o sistemu družbenega planiranja in družbenega plana SR Slovenije, odloka o pripravi in sprejemu družbenega plana občine Metlika za obdobje 1986—1990, Smernic za pripravo družbenega plana občine Metlika za obdobje 1986—1990, Dogovora o temeljih družbenega plana občine Metlika za obdobje 1986—1990, osnov dolgoročnih usmeritev, ki izhajajo iz dolgoročnega plana občine Metlika za obdobje 1986—1990, ter na podlagi 245. člena statuta občine Metlika, so zbori skupščine občine Metlika, dne 24. 12. 1986 sprejeli

DRUŽBENI PLAN OBČINE METLIKA ZA OBDOBJE 1986—1990

UVOD

V skladu z zakonom o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije, se plan družbenopolitične skupnosti sprejme samo na podlagi predhodno sklenjenih samoupravnih sporazumov in dogovora o temeljih plana. Družbeni plan občine Metlika za obdobje 1986—1990 je izdelan na osnovi poprej sklenjenih samoupravnih sporazumov o temeljih planov samoupravnih organizacij in skupnosti, kakor tudi na osnovi družbenega dogovora o temeljih družbenega plana občine Metlika za obdobje 1986—1990. Družbeni plan temelji prav tako na izdelani analizi možnosti razvoja občine Metlika, smernic za pravo družbenega plana na osnovi sprejetih temeljev planov organizacij združenega dela materialne in nematerialne proizvodnje.

I. OCENA DOSEDANJEGA RAZVOJA

Za obdobje 1981—1985 je značilno, da je bil družbeni plan občine Metlika sprejet v pogojih prilagajanja gospodarstva in celotnega družbenoekonomskega razvoja ciljem gospodarske stabilizacije. Načrtovane so bile naslednje razvojne usmeritve:

- prestrukturiranje gospodarstva,
  - pospešeni razvoj kmetijstva,
  - povečanje produktivnosti dela,
  - povečanje akumulacijske sposobnosti gospodarstva,
  - optimalno zaposlovanje in izboljšava kvalifikacijske strukture zaposlenih,
  - realna rast osebnih dohodkov,
  - nadaljnja graditev samoupravnih družbenoekonomskih odnosov,
  - pospešena krepitev splošne ljudske obrambe in družbene samozasčite.
- Da bi uresničili prvotno (preoptimistično) načrtovani razvoj, so bili predvideni naslednji okviri razvoja:

- družbeni proizvod: 5,5%
- rast zaposlovanja: 2,4%
- produktivnost dela: 3,1%

Ugotovili smo, da tako smelega družbenoekonomskega razvoja ne bomo mogli uresničiti, zato smo v oktobru 1982. leta sprejeli spremembe in dopolnitve družbenega plana, s katerimi smo materialne okvire razvoja prilagodili spremenjenim pogojem družbenoekonomskega razvoja.

Tako smo za srednjeročno obdobje 1981—1985 na novo opredelili naslednje okvirne cilje razvoja (v %):

- Rast družbenega proizvoda 2,6
- industrijska proizvodnja 2,6
- kmetijska proizvodnja 3,0
- Stopnja rasti zaposlovanja v združenem delu 1,5
- Produktivnost dela 1,1
- Izvoz blaga in storitev 8,8
- Uvoz 0,0
- Stopnja pokritja 85,0
- Rast skupne porabe 2,2
- Rast splošne porabe 2,2
- Rast realnih osebnih dohodkov 0,5

Družbeni proizvod (tekoče cene)

Leto	Vrednost (nominalna)	IND. 1980=100	Ver. IND	Realna rast v %
1980	1.034.746	100	100	
1981	1.343.326	130	130	- 5,2
1982	1.856.461	179	138	+ 8,0
1983	2.600.000	251	140	- 0,8
1984 (ocena)	3.900.000	374	150	- 6,3
1985 (ocena)	7.410.000	716	190	+ 2,7
Povprečna letna rast 1981—1985:	53,5%			- 0,3

Implicitni deflator družbenega proizvoda za leto:

1981	136,9
1982	128,0
1983	141,2
1984	160,0
1985	180,0

Ugotavljamo, da je v srednjeročnem obdobju 1981—1985 družbeni proizvod rasel po povprečni letni stopnji 53,5% (po tekočih cenah). Realna rast D. P., upoštevajoč navedene deflatorje in ocenjeno vrednost D. P. za obdobje 1981—1985, je v upadanju oziroma stagnaciji (na nivoju leta 1980).

Stopnja rasti zaposlovanja v združenem delu. Predvidevali smo, da bo rast zaposlovanja v srednjeročnem obdobju 1,5%, vendar je ne uresničujemo.

Leto	Število zaposlenih po del. urah	Ver. ind.	konec meseca	Ver.1980 = 100 ind	IND
1980	2.590	100	2.726	100	100
1981	2.674	103	2.801	103	103
1982	2.539	95	2.666	95	
1983	2.519	99	2.636	99	
1984	2.543	101	2.659	101	
1985 I-IX	2.448	96	2.537	95	

Ugotovimo lahko, da se je število zaposlenih zmanjšalo v primerjavi z letom 1980 in tako imamo v prvem polletju 1985. leta 4,8% manj zaposlenih delavcev na podlagi delovnih ur in za 5,8% manj delavcev, zaposlenih po stanju konec meseca. Vzroki so v organizacijskih spremembah v delovnih organizacijah kakor tudi optimalna zaposlenost, ki delovnim organizacijam ne dopušta odpiranja novih delovnih mest.

IZVOZ, UVOZ IN STOPNJA POKRITJA

Nominalne dosežene vrednosti izvoza in uvoza ne podajamo, ker zaradi vsakoletnih in medletnih sprememb tečaja dinarja podatki ne bi bili primerljivi. Podajamo primerjavo izvozno-uvoznih gibanj v odstotkih.

V letu 1981 je doseženi konvertibilni izvoz za 10% manjši kot leta 1980, uvoz je večji 10% in stopnja pokritja znaša 53,7% oziroma je manjša za 15% glede na leto 1980.

V letu 1982 je konvertibilni izvoz večji za 25%, konvertibilni uvoz za 6% večji ter stopnja pokritja uvoza z izvozom 63,4%. Povečala se je za 18%.

V letu 1983 je konvertibilni izvoz za 1% večji kot leta 1982, uvoz se je povečal za 4% in stopnja pokritja je 95,9%.

V 1984. letu je konvertibilni izvoz večji za 8%, konvertibilni uvoz za 16% večji ter stopnja pokritja uvoza z izvozom 105,4%.

V letu 1985 ocenjujemo, da bodo izvozno-uvozna gibanja na nivoju leta 1984.

SKUPNA IN SPLOŠNA PORABA

Načrtovali smo, da bo rast skupne in splošne porabe zaostajala za 10% od rasti dohodka.

Leto	Indeks rasti dohodka	Indeks rasti skup. porabe	Indeks rasti spl. porabe
1980	142	116	198
1981	143	157	156
1982	118	124	146
1983	139	130	144
1984	161	154	93
1985	190	197	175

Skupna poraba je samo leta 1984 zaostajala za rastjo dohodka, splošna poraba pa leta 1984 in 1985. V preostalih letih skupna in splošna poraba nista bili usklajeni glede na predvideno zaostajanje 10% za rastjo dohodka.

OSEBNI DOHODKI ZAPOSLENIH V GOSPODARSTVU

Gibanje osebnih dohodkov zaposlenih v gospodarstvu v srednjeročnem obdobju 1981—1985 je razvidno iz naslednjega pregleda:

Leto	Povprečno izplačani OD		%		povečanja OD SRS
	Metlika	IND	SRS	IND	
1980	6.961		8.580		91,1
1981	9.479	100	11.236	100	84,4
1982	11.557	122	14.161	126	81,6
1983	15.423	133	18.171	128	84,9
1984	23.424	152	27.575	152	85,0
1985 (I—IX)	39.278	168	46.549	169	84,4

Osebnih dohodkov zaposlenih v srednjeročnem obdobju 1981—1985 v primerjavi s povprečnimi osebnimi dohodki v SR Sloveniji ne beležijo sprememb. Njih delež leta 1981 in leta 1985 (januar—september) je enak: zaposleni delavec v Metliki zasluži 84,4% povprečnega osebnega dohodka SR Slovenije.

INVESTICIJE

V srednjeročnem obdobju 1981—1985 so investicijska vlaganja v osnovna in trajna obratna sredstva dosegla vrednost 1.906.266 tisoč din, kar predstavlja 10,5% doseženega družbenega proizvoda občine Metlika v obdobju 1981—1985.

Večje investicijske naložbe, realizirane v srednjeročnem obdobju 1981—1985:

1. BELOKRANJSKA TRIKOTAŽNA INDUSTRIJA BETI:

- a) TOZD Kodranka in volna:
  - posodobitev strojne opreme in izgradnja novega skladišča
- b) TOZD Metraža:
  - nova strojna oprema za pletilnico in barvarno, adaptacija in razširitev proizvodnih prostorov in skladiščnih prostorov
- c) TOZD Konfekcija Metlika:
  - nakup novih šivalnih strojev,
  - nakup procesnega računalnika za krojenje,
  - adaptacija in razširitev proizvodnih prostorov
- d) DSSS:
  - nabava novega računalnika.

Delovna organizacija »BETI ima temeljne organizacije združenega dela tudi v drugih občinah SR Slovenije in SR Hrvatske. Tako so večja investicijska vlaganja DO BETI bila namenjena naslednjim tozdom:

- TOZD Konfekcija Črnomelj: adaptacija in razširitev proizvodnih prostorov ter nabava novih šivalnih strojev,
  - TOZD Konfekcija Dobova: razširitev proizvodnih prostorov in dogradnja skladišča,
  - TOZD Konfekcija Žakanje: razširitev konfekcije
2. NOVOLES, TOZD Tovarna kopalniške opreme:
    - nova proizvodno-skladiščna hala
  3. IMV, OBRAT SUHOR, izgradnja nove proizvodne dvorane za kovinsko industrijo
  4. NOVOTEKS, TOZD Predilnica, nova proizvodna hala, posodobitev strojne opreme
  5. Konfekcija KOMET, novi proizvodno-skladiščni prostori, nova strojna oprema
  6. MERCATOR — TOZD Trgovina, novo skladišče
  7. MERCATOR KMETIJSKA ZADRUGA — TOZD Vinska klet, posodobitev opreme in povečanje kapacitet

Važnejše investicije s področja negospodarstva in infrastrukture so naslednje:

- dom počitka, izgradnja prizidka »E« objekt, adaptacija komende,
- izgradnja prizidka pri Zdravstvenem domu v Metliki,
- izgradnja osnovne šole v Podzemlju,

- adaptacija Doma kulture Edvarda Kardelja v Metliki in dvorane v Gradacu,
- izgradnja cca 60 km občinskih cest in vaških poti,
- izgradnja oz. modernizacija vodovodnega omrežja v krajevnih skupnostih: Podzemelj, Božakovo, Rosalnice in Metlika,
- izgradnja 10 trafopostaj in obnovitev električnega omrežja,
- razširitev PTT omrežja v KS Metlika, Gradac in Podzemelj,
- izgradnja čistilne naprave,
- izgradnja kanalizacijskega omrežja v Metliki: kolektor C in S.

Za prestrukturiranje gospodarstva se v zadnjem letu srednjeročnega obdobja 1981—1985 pristopa k novim kapitalno intenzivnim investicijskim programom:

- program elektromotorjev, katerega nosilec bo Industrijsko montažno podjetje IMP, delovna organizacija IKO TOZD Trata
- program kovinske obdelave, metalizacije delov za gradbeno mehanizacijo in kmetijskih strojev, katerega nosilec bo Slovenija ceste tehnika SCT iz Ljubljane.

V srednjeročnem planu 1981—1985 zastavljenih nalog, ki naj bi jih uresničili do leta 1985, ne bomo uresničili:

1. IMV obrat Suhor, konstituiranje obrata v TOZD in razrešitev programa lesnega dela obrata kakor tudi razvoj kovinskega dela
2. Izoblikovanje investicijskega programa tovarne zdravil Krka iz Novega mesta in SGP Novo mesto
3. Pristop Mercatorja k izgradnji poslovno-trgovske hiše na lokaciji poslovno stanovanjske cone Ob križišču
4. Golfturnist Ljubljana TOZD Gostinstvo, Bela krajina: izgradnja avtokampa in pričetek pripravljalnih del za izgradnjo hotela srednje kategorije s 60 ležišči, izdelati koncept razvoja gostinstva in turizma v občini Metlika
5. Mercator KZ Metlika, pričetek izgradnje skladišča v Podzemlju, silnica in delovni prostori za potrebe trsnicarstva, hlev za govejo živino
6. Pričetek izgradnje avtobusne postaje
7. Izgradnja nove tovarne, ki jo je načrtovala DO Beti
8. Povečana reja piščancev in večja proizvodnja mleka
9. Izgradnja novih proizvodnih prostorov za Pionir TOZD Zaključna dela
10. Uresničiti zastavljene cilje na področju povečanja telefonskega omrežja (v vsako KS telefon)
11. Izgradnja športnega letališča v Otoku
12. Izgradnja rekreacijskega centra v Radovičih
13. Izgradnja kampa za letovanje gasilske mladine
14. Povečanje servisnih in storitvenih dejavnosti
15. Izgradnja nove trafo postaje RTP 110/20 KV,
16. Reka Krupa — sanacija
17. Izgradnja 333 stanovanjskih enot (133 v družbeni gradnji in 200 enot v zasedbni gradnji).

TABELA: IZPLAČILA ZA INVESTICIJE V OSNOVNA IN TRAJNA OBRATNA SREDSTVA

v 000 din

Področje dejavnost namen vlaganja	1981	1982	1983	1984	Ocena 1985
1. Skupaj investicije v osnovna in trajna obratna sredstva	135.715	179.417	251.334	489.800	850.000
2. Skupaj investicije v osnov. sr.	131.255	173.877	251.334	481.779	850.000
a) gospodarske investicije	75.752	109.933	164.146	297.752	658.000
— industrija in rudarstvo	30.297	58.493	51.297	152.138	499.000
— kmetijstvo in ribištvo	16.070	24.146	39.573	67.784	70.000
— gozdarstvo	—	—	—	—	—
— vodno gospodarstvo	—	—	—	—	—
— gradbeništvo	3.427	7.797	2.999	15.340	40.000
— promet in zveze	10.873	4.990	19.848	28.255	20.000
— trgovina	5.928	2.555	34.730	8.179	13.000
— gostinstvo in turizem	1.124	166	193	6.098	15.000
— obrt	—	—	1.248	3.080	5.000
— komunalne dejavnosti, brez stanovanjske dejavnosti	8.033	11.329	2.998	16.287	15.000
— finančne, tehnične in poslovne storitve	—	457	11.260	582	1.000
b) negospodarske investicije	55.503	63.944	87.188	192.048	192.000
— izobraževanje, znanost kultura in informacije	513	610	1.365	9.103	8.000
— zdravstveno in socialno varstvo	19.986	1.061	1.428	5.652	34.000
— DPS, SIS in družbenopolitične organizacije	707	1.496	1.018	18.280	60.000
— stanovanjska dejavnost	34.297	60.777	83.377	150.992	90.000
3. Investicije v trajna obratna sredstva	4.460	5.540	—	8.021	—
Vrednost investicij v družbenem proizvodu v %	10,1	9,7	9,7	12,6	11,5

II. OSNOVNA IZHODIŠČA IN CILJI DRUŽBENEGA RAZVOJA OBČINE METLIKA V SREDNJEROČNEM OBDOBJU 1986—1990

Izhajajoč iz ocene dosedanjega razvoja in upoštevajoč izhodišča in cilje dolgoročnega družbenega plana občine Metlika kakor tudi možnosti, pogoje gospodarjenja in razvojne usmeritve SR Slovenije v tem srednjeročnem obdobju, so temeljni cilji družbenega plana občine Metlika za obdobje 1986—1990 naslednji:

2.1. Razvoj in poglobljanje samoupravnih odnosov

Krepili in spodbujali bomo razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, posebej pa še nadaljnemu razvijanju koncepcije dohodka. Dohodek je osnovna kategorija in temeljni motiv za delo in gospodarjenje, uresničevanje pravic in obveznosti iz minulega dela, odnosov planiranja, pridobivanja in razporejanja dohodka, čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke.

2.2. Intenzivnejša usmeritev v izvoz

Predvsem na konvertibilno tržišče bo treba v srednjeročnem obdobju 1986—1990 izvažati še več kot v obdobju 1981—1985. Izvoz blaga in storitev bo moral najmanj 2-krat hitreje rasti kot družbeni proizvod. S tem bo zagotovljen selektivnejši vpliv zunanjih trgov na pogoje gospodarjenja, kar bo spodbudilo uveljavljanje kvalitativnih dejavnikov razvoja.

2.3. Hitrejša in stabilnejša gospodarska rast

Pospešiti bo treba gospodarsko rast in doseči premik k intenzivnemu, stabilnemu in dinamičnemu razvoju na osnovi kvalitativnih dejavnikov. V ta namen bo treba posodobiti strojno opremo, izboljšati tehnološke procese, popolneje koristiti obstoječe zmogljivosti in delovni čas ter aktivirati investicije v toku. Hitrejša rast družbenega proizvoda bo tako odvisna predvsem od hitrejše rasti produktivnosti dela in samo v manjši meri od večanja rasti zaposlovanja. To bo omogočilo zausvajev trenda upadanja življenjskega standarda ter njegovo ponovno realno rast.

2.4. Pospešeno tehnološko posodabljanje in prestrukturiranje gospodarstva kot osnova razvojne preobrazbe

Dolgoročneje ustvarjanje višjega dohodka na zaposlenega in na vložena sredstva bo možno samo z gradnjo novih kapacitet pri prestrukturiranju gospodarstva (nove kapitalnointenzivne industrijske panoge netekstilne dejavnosti) kakor tudi z zamenjavo že izrabljenih proizvodnih kapacitet in uvajanjem računalništva v proizvodnjo.

2.5. Boljši pogoji življenja in dela kot spodbuda za večjo produktivnost dela

Skladno z ustvarjenim dohodkom in višjo stopnjo produktivnosti dela se bo višal življenjski standard. Njegovo povečanje mora hkrati pomeniti spodbudo za boljše delo, večjo ustvarjalnost in večjo odgovornost pri delu.

2.6. Smotrna raba prostora, varovanja dobrin splošnega pomena in varstvo okolja

Razvoj v prostoru bomo usmerjali tako, da bo raba zemljišč usklajena s potrebami razvoja dejavnosti, ki so odvisne od naravnih pogojev. V skladu z usmeritvami dolgoročnega plana bomo za vsa zemljišča določili namensko rabo. V tem okviru bo imelo prednost izboljšanje in varovanje kvalitetnih zemljišč za kmetijsko proizvodnjo in varovanje naravnih izvirov ter naravne in kulturne dediščine. Ohranjali bomo zdravo okolje in varovali ekološko ravnotežje, sanirali območja onesnaženosti ter preprečevali nastajanje novih.

2.7. Nadaljnja krepitev sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite

Z uresničevanjem ekonomskih, političnih in drugih temeljnih ciljev in nalog družbenega razvoja bomo zagotavljali in še naprej nenehno povečevali obrambno in samozaščitno moč družbe.

III. TEMELJNI GLOBALNI OKVIRI RAZVOJA

3.1. Predvidevamo, da bomo v srednjeročnem obdobju 1986—1990 dosegli naslednje globalne materialne okvire razvoja:

	Povprečne letne st. rasti 1986—1990	
	Občina	SRS
Družbeni proizvod	2,5	2,5
— industrija	2,4	2,4
— kmetijstvo	2,5	
Dohodek gospodarstva	2,5	
Izvoz	5,0	7,0
— konvertibila	4,0	7,0
Čisti dohodek	2,5	
Bruto osebni dohodki	2,5	
Akumulacija	2,5	
Sredstva za reprodukcijo	3,0	
Delež investicij v D.P.	10,5	
Zaposlenost	1,5	1,0
St. pokritja uvoza z izvozom	100,0	
Skupna poraba	2,5	
Splošna poraba	2,5	

3.2. OBLIKOVANJE CELOTNEGA PRIHODKA, PORABLJENIH SREDSTEV IN BRUTO DOHODKA GOSPODARSTVA

	Ocena 1985	Ocena 1990	Strukt. v %		Povp. letna stop. rasti% 1981- 1985
			1985	1990	
			— cene 1985 — v 000 din		
A. Oblikovanje celot. prihodka					
1. Prih. od prod. na dom. trgu	7.429.000	8.687.910	39,1	38,5	-1,3
2. Prih. od prod. na tuj. trgu	2.223.000	3.001.278	11,7	13,3	10,3
3. Prih. od prod. blaga	5.491.000	6.431.310	28,9	28,5	0,5
4. Ostali prihod.	3.857.000	4.445.502	20,3	19,7	4,1
5. Celotni prihod.	19.000.000	22.566.000	100	100	1,3
B. Porabljena sred.					
6. Porab. surovine in mat.	5.453.000	6.476.442	28,7	28,7	2,7
7. Porabl. energija	551.000	654.414	2,9	2,9	16,6
8. Transp. storit.	285.000	338.490	1,5	1,5	1,5
9. Nab. vred. trg. bl.	5.852.000	6.950.328	30,8	30,8	-0,5
10. Ostali mat. str.	1.824.000	2.143.770	9,6	9,5	-1,1
11. Mat. stroš. za DS	76.000	90.264	0,4	0,4	—
12. Plač. za bančne in SDK storit.	19.000	22.566	0,1	0,1	—
13. Plačila za obres.	836.000	1.015.470	4,4	4,5	—
14. Skupaj porabljena sredstva	14.896.000	17.691.744	78,4	78,4	—
15. Doseženi bruto dohodek	4.104.000	4.874.256	21,6	21,6	1,8

3.3. RAZPOREJANJE DOHODKA IN ČISTEGA DOHODKA GOSPODARSTVA

	— cene 1985 — v 000 din					
	Ocene	Ocene	Strukt. v %		Povp. stop. rasti v %	
	1985	1990	1985	1990	1981—1985	1986—1990
Bruto dohodek	4.104.000	4.874.256	—	—	1,8	3,5
Amortizacija skup.	590.976	750.635	—	—	—	5,0
Doseženi dohodek	3.513.024	4.123.621	—	—	1,5	3,2
Razporejeni dohod.	3.544.641	4.164.857	100	100	1,5	3,2
Obveznosti iz doh. skupaj	1.031.490	1.191.149	29,1	28,6	10,0	2,8
v tem: — prisp. za skupno porabo skupaj	329.651	408.155	9,3	9,8	1,4	4,3
— davki iz dohodka	28.357	28.357	0,8	0,7	-5,6	0,0
— stanov. prisp. (sol.)	24.812	24.989	0,7	0,6	-3,8	2,0
— delovna skupnost brez M.S.	248.125	291.540	7,0	7,0	-2,9	3,2
— plačilo obresti za osnov. sred.	141.785	174.924	4,0	4,2	—	4,0
— ohran. člov. okolja	35.446	41.648	1,0	1,0	6,3	3,2
— SLO in DS	7.089	8.330	0,2	0,2	2,7	3,2
— zavarovalne premije	53.169	62.472	1,5	1,5	-0,4	3,5
— članarina	7.089	8.330	0,2	0,2	-1,7	2,5
— druga plačila	155.967	142.404	4,3	3,3	-0,4	-2,3
Razporejeni č. doh.	2.513.151	2.973.708	70,9	71,4	-3,2	3,3
Bruto OD	1.616.356	1.899.175	45,6	45,6	-4,0	3,2
Skup. poraba TOZD	1.109.883	129.110	3,1	3,1	-8,2	3,2
Sred. TOZD za stanovanjsko izgr.	102.794	102.794	2,9	2,4	-8,9	0,0
Sred. za razširitev mat. osnove dela	684.115	845.466	19,3	20,3	2,0	4,2

3.4. ZAPOSLOVANJE IN KADROVSKA POLITIKA

Nadaljnji razvoj, ki bo zahteval preusmeritev v tehnološko bolj intenzivno proizvodnjo v industriji in na drugih gospodarskih in negospodarskih področjih, bo zahteval tudi ugodnejšo kvalifikacijsko strukturo zaposlenih.

Za primerjavo med kvalifikacijsko strukturo zaposlenih v gospodarstvu (TOZD materialne proizvodnje) občine Metlika in SR Slovenije leta 1985 dajemo naslednji pregled:

IZOBRAZBA	Število zaposlenih v %	
	Metlika	Slovenija
Visoka	1,6	5,3
Višja	3,1	4,4
Srednja	14,7	18,2
VKV, KV	30,7	34,6
PKV, NKV	49,9	37,5

Ugotavljamo, da bomo predvsem morali dati večji poudarek pri zaposlovanju novih kadrov srednje-, višjemu- in visokošolskemu kadru in omogočiti obstoječim kadrom, da si manjkajočo izobrazbo pridobijo z dodatnim izobraževanjem.

V srednjeročnem obdobju 1986—1990 bo stopnja zaposlovanja naraščala po povprečni letni stopnji 1,2%, tako da bi na novo zaposlili okrog 380 delavcev.

Vsi nosilci kadrovske politike v občini bodo dosledno uresničevali z družbenim dogovorom dogovorjeno kadrovsko politiko v občini, ki izhaja iz družbenoekonomskega in političnega položaja delovnega človeka. V zaostrenih pogojih gospodarskega razvoja bomo uvedli aktivno politiko produktivnega zaposlovanja, ki bo prispevala k racionalnejšemu zaposlovanju.

3.5. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO

Prizadevanja v tem srednjeročnem obdobju bodo zlasti v naslednjem:

- usposabljanje in usmerjanje proizvodnje za izvoz bo trajna in dolgoročna razvojna usmeritev, da bi dosegli večjo in stabilnejšo vključitev gospodarstva v mednarodno delitev dela,
- delež izvoza v družbenem proizvodu gospodarstva bo v srednjeročnem obdobju 1986—1990 znašal predvidoma 20% (v srednjeročnem obdobju 1981—1985: 15,0%),
- pospeševanje sodobnih oblik poslovanja s tujimi poslovnimi partnerji na osnovi dolgoročne proizvodne kooperacije, ki bo temeljila na skupnih programih in skupnih vlaganjih in drugih oblikah dolgoročnega sodelovanja,
- prizadevanja k uravnovešenosti plačilne bilance s tujino, s tem da bomo svoje proizvodne programe usmerili v:
- proizvodnjo izvoznih konkurenčnih proizvodov,
- s proizvodnjo na podlagi domačih surovin in repromateriala bo mogoče racionalno nadomeščati oziroma zmanjševati uvoz surovin in repromateriala.

IV. UREJANJE PROSTORA IN VARSTVA OKOLJA

Zagotavljali bomo skladen razvoj in zaščito ter smotno uporabo površin, varstvo okolja in kulturne dediščine na osnovi urbanističnih prostorskih dokumentov, prostorskih ureditvenih pogojev in prostorskih izvedbenih načrtov.

Urbanistična prostorska dokumentacija bo izdelana za celotno območje občine. Izvedbeno urbanistično dokumentacijo bomo zagotovili za območja, kjer je že opredeljena namembnost rabe skozi osnovno prostorsko dokumentacijo. V ta območja bomo usmerjali stanovanjsko gradnjo, gospodarsko in turistično dejavnost.

Z ustrezno dokumentacijo bomo urejali in varovali območja naravnih in kulturnih dediščin ter spomenikov in obeležij NOB, ki zahtevajo poseben varstveni pristop.

S prostorskimi ureditvenimi pogoji bomo urejali tisti prostor v občini, kjer ni potrebe po urejanju s prostorskimi izvedbenimi načrti.

Različne varstvene stopnje naravne in kulturne dediščine bodo usmerjale razvoj in varovale pred negativnimi vplivi, tiste spomenike narave in kulture, ki imajo poseben pomen za našo pokrajino in družbo v celoti.

Za področje krajevne skupnosti Metlika, upošteva varstvene opredelitve namembnosti zemljiščih površin, bo izdelan urbanistični načrt mesta Metlike.

Razen za KS Metlika bodo pristopili k izdelavi izvedbenih načrtov za potrebe še vseh ostalih KS. Prostorsko urejanje bomo izvajali v skladu z določili veljavne zakonodaje in upoštevač družbene interese.

Izvedbeno urbanistično dokumentacijo — zazidalne načrte bomo izdelali za naslednja območja oziroma naselja:

— Metlika (dopolnitve in spremembe)

Izvedbeno urbanistično dokumentacijo bomo izdelovali postopoma glede na finančne možnosti in upoštevač komunalno urejanje zemljišč.

Naloge na področju varstva naravnih in kulturnih spomenikov bomo usmerili na aktivno varovanje naravnih in kulturnih spomenikov. V ta namen bo treba opredeliti varovalna področja po stopnjah varstva:

- najstrožja varstvena stopnja (I.)
- stopnja krajinskega varstva (II.)
- stopnja urbanističnega varstva (III.)

V ta namen IS SOB Metlika in kulturna skupnost občine Metlika v sodelovanju z Zavodom za družbeno planiranje Novo mesto, organizacijske enote za varstvo naravnih in kulturnih dediščin pripravila predlog predpisov za zavarovanje pokrajinskih območij in objektov, ki predstavljajo naravno in kulturno dediščino na območju naše občine.

V. ZEMLJIŠKA POLITIKA

Kmetijska zemljišča, ki so po svojih danostih primerna za uporabo sodobne tehnologije v kmetijski proizvodnji in so temeljna materialna baza za pridobivanje hrane, bomo zavarovali pred drugimi porabniki zemljišč.

Stanovanjsko gradnjo bomo dolgoročno usmerjali, kjer je to le mogoče, na slabša kmetijska in gozdna zemljišča.

Infrastrukturne in nove industrijske objekte ter obrtno cono bomo praviloma locirali na zemljiščih, ki so manj primerna za kmetijsko proizvodnjo.

Določili bomo zemljišča za zavarovanje izvirov pitne vode. Da bi očuvali najboljše kmetijske površine za kmetijsko proizvodnjo in dosegli večjo stopnjo naslednje kmetijske zemljišča: celotno območje, ki meji na Kolpo, Krasinec, Gradac in Podzemelj do Primostka, območje Križevske vasi in Mestnega loga, zemljišča od Rosalnic do Božakovega ter dolino ob Sušici do Trnovca, vsa zemljišča, primerna za vinogradniško in sadjarsko proizvodnjo, ki so vrisana v agrokarti.

Kmetijska zemljišča, ki so po kategorizaciji kmetijskih zemljišč uvrščena v I. in II. območje, bodo z družbenim planom občine trajno namenjena za kmetijsko proizvodnjo. V srednjeročnem obdobju 1986—1990 bodo izvedena naslednja dela za izboljšavo kmetijskih zemljišč:

- agromelioracija zemljišč na površini cca 1.100 ha,
- komasacija zemljišč na obkolpskem območju v izmeri cca 700 ha,
- hidromelioracija zemljišč v Mestnem logu (II. in III. faza).

Začeli bomo namakati zemljišča, da bi povečali donosnost kmetijskih površin na zemljiščih ob Kolpi: Mestni log, Otoško polje, Podzemelj in Krasinec, v skupni površini cca 700 ha.

Vsa navedena dela so usklajena z republiškiimi programi območne vodne skupnosti, zveze kmetijsko-zemljiških skupnosti SR Slovenije in kmetijsko-zemljiško skupnostjo občine Metlika kot nosilec kmetijsko-zemljiške politike v občini Metlika in KZ Metlika kot družbenim nosilec kmetijske proizvodnje in investitorjem navedenih del.

VI. RAZVOJ GOSPODARSTVA

Usmeritve v višjo tehnološko proizvodnjo in pospešeno vključevanje v mednarodno delitev dela bo zahtevalo povečanje vlaganj v nekaterih gospodarskih panogah in posameznih dejavnostih. Konkretna naloga v naslednjem srednjeročnem obdobju bodo:

- večja vlaganja v kmetijsko proizvodnjo, da bi omogočili boljše preskrbo s hrano,
- postopen prehod sekundarnega sektorja v tehnološko zahtevnejšo in izvozno intenzivnejšo proizvodnjo,
- pospešen razvoj terciarnega sektorja, zlasti trgovine,
- na področju gostinstva in turizma bomo zagotavljali celovitejšo ponudbo ter v večjem obsegu izkoriščali že obstoječe gostinske in turistične zmogljivosti,
- v okviru malega gospodarstva bomo pospeševali predvsem storitveno obrt s poudarkom na razvoju deficitarnih obrti.

6.1. Kmetijska proizvodnja

Nosilec kmetijske proizvodnje je Kmetijska zadruga Metlika, TZO Kooperacija.

Težišče kmetijske proizvodnje bo na prirerji mleka, govejega mesa in prašičjega mesa ter na proizvodnji grozdja in vina. Povečali bomo pridelavo perutnine in proizvodnjo tobaka.

Intenzifikacija proizvodnje bo možna, če bodo dani ekonomski pogoji, pravilno postavljena osnovna razmerja med cenami kmetijskih repromaterialov in cenami kmetijskih pridelkov.

Večja prirerja mleka, govejega in prašičjega mesa pa mora temeljiti na doma prirerjeni krmi.

Sklad za pospeševanje kmetijstva in intervencije v proizvodnji hrane (prirerja mleka, mesa in krušnih žit) bo sofinanciral kmetijsko proizvodnjo tudi v obdobju 1986—1990.

Kooperacijska proizvodnja bo temeljila na dohodkovnih odnosih ter na obojestranskem riziku: na riziku kmetijske organizacije in riziku kmeta kooperanta.

Pri urejanju novih dejavnosti kmetijske proizvodnje (tobak, ovčereja, sadjarstvo) bo treba poleg kreditnih sredstev zagotoviti še sredstva sklada za pospeševanje kmetijstva in intervencije v proizvodnji hrane.

6.2. Industrija

6.2.1. Tekstilna industrija je najmočnejše zastopana v gospodarstvu občine in v njenem sklopu delujejo naslednje OZD:

Tekstilna industrija BETI kot nosilec dejavnosti tekstilne industrije in celotnega gospodarstva občine Metlika. V njeni sestavi poslujejo naslednji tozdi (na nivoju občine Metlika)

- a) Beti — TOZD Kodranka in volna
- b) Beti — TOZD Metraža
- c) Beti — TOZD Konfekcija
- d) Beti — DSSS

Konfekcija Komet Metlika

Novoteks Novo mesto, TOZD Predilnica Metlika

Tekstilna industrija v obdobju 1986—1990 načrtuje pospešena vlaganja v razvoj visoke tehnologije ob istočasnem opuščanju starih. S tem se bo fizični obseg proizvodnje povečal do 4% ob maksimalnem povečanju števila zaposlenih do 1%. Proizvajali bodo artikole višjega cenovnega razreda, izboljšali konkurenčnost poslovanja in omogočena bo povečana stopnja rasti prodaje gotovih izdelkov in storitev na konvertibilno tržišče.

Tekstilna industrija ne načrtuje novih vlaganj v proizvodne hale. Obstajajo možnosti sovlaganja — združevanja dela in sredstev v projekte netekstilne dejavnosti na področju občine Metlika, če bi projekt v novi program dohodkovno bil ugodnejši od vlaganja v tekstilno dejavnost.

6.2.3. Druga predelava plastičnih mas

Nosilec dejavnosti je Novoles Straža, TOZD Tovarna kopalniške opreme. Obstoječi proizvodni program izdelave kopalniških elementov (kopalne kadi, umivalniki, tuš kabine, ogledalne omarice in tako dalje,) bo dopolnjen z novimi programi, ki so trenutno še v fazi idejnih osnutkov in raziskav.

Predvideva se modernizacija tehnologije. Razrešiti je treba prostorsko problematiko, možnosti nadaljnje širitve, sicer bo nadaljnji razvoj zastal na obstoječi lokaciji. To vsekakor ne ustreza težnjam po prestrukturiranju gospodarstva in večjemu deležu družbenega proizvoda industrije izven tekstilne dejavnosti.

2.3. Proizvodnja vina

V industrijsko panogo dejavnosti proizvodnje vina je uvrščena KZ, TOZD Vinska klet.

V srednjeročnem obdobju 1986—1990 predvideva Vinska klet razširitev kapacitet: polnilnice in skladišnih zmogljivosti.

2.4. Področja industrijske dejavnosti, ki se prenašajo v razrešitev v obdobje 1986—1990, je IMV, obrat Suhor.

2.5. Novo področje industrijske dejavnosti v smeri prestrukturiranja gospodarstva:

1. Slovenija ceste tehnika, TOZD Mehanični obrati Ljubljana, delovna enota Metlika in SCT, TOZD Strojni inženiring Ljubljana, delovna enota Metlika.
2. Industrijsko montažno podjetje IMP Ljubljana, s programom elektromotorjev.

6.3. Gradbeništvo

Nosilec s področja gradbeništva je SGP PIONIR, TOZD Zaključna dela Metlika, ki vključuje dejavnosti: slikopleskarsko-fasadarska dela, krovsko-kleparska dela in kamnoseštvo. Kot novi program se predvideva izdelava betonske galanterije.

6.4. Promet in zveze, drobno gospodarstvo

Obrtna zadruga Metlika je nosilec dejavnosti: avtoprevoznitvo, storitvena obrt in gradbena dejavnost — nizke gradnje. V obdobju 1986—1990 je treba zagraditi v obrtni coni delavnice za proizvodno obrt.

Telefonsko omrežje občine je še vedno zelo nerazvito in močno zaostaja za ostalimi občinami v regiji in za povprečjem v SR Sloveniji.

Območna SIS PTT prometa Novo mesto bo skupaj z izvajalci in komunalno skupnostjo Metlika izdelala program napeljave telefonskih linij po KS občine Metlika.

Potrebe avtobusnega krajevnega in medkrajevnega prometa zadovoljujeta DO Integral SAP Ljubljana, TOZD Medkrajevni promet Ljubljana in GORJANCI-Straža. V tem srednjeročnem obdobju si bodo prizadevali za modernizacijo voznega parka, širitev mreže avtobusnih linij ter večjo varnost prometa. Skupaj z odgovornimi nosilci v občini bodo začeli z gradnjo avtobusne postaje.

6.5. Trgovina

Nosilec trgovinske dejavnosti je Mercator KIT, KZ Metlika, TOZD Trgovina na drobno. V novo srednjeročno obdobje se prenaša izgradnja nove veleblagovnice — trgovske hiše. Dosedanji trgovski lokali ne zadoščajo za solidno preskrbo prebivalstva s proizvodi trajnejše vrednosti kakor tudi ne z izborom za vsakdanjo rabo.

V obdobju 1986—1990 bomo dopolnjevali občinske blagovne rezerve po zastavljenem programu.

6.6. Gostinstvo in turizem

Nosilec dejavnosti je Golfurist, TOZD Gostinstvo Bela krajina Črnomelj, P. E. Metlika, s čigar dejavnostjo v občini Metlika nismo zadovoljni. Vsa načrtovanja o povečanju in izboljšanju gostinsko-turističnih uslug v obdobju 1981—1985 se niso uresničila.

Nerealizirane naloge povečanja hotelskih kapacitet, izgradnja avtokampa, novi nosilec družbenega sektorja gostinstva) se prenese v srednjeročno obdobje 1986—1990.

6.7. Drobno gospodarstvo

Organizacije združenega dela bodo v srednjeročnem obdobju v svojih planih opredelile proizvodne programe, ki jih bodo, da bi prestrukturirali proizvodnjo, ponudili interesentom s področja drobnega gospodarstva za kooperacijsko sodelovanje. V svojih samoupravnih sporazumih o temeljih planov bodo OZD posebej opredelile pogoje za takšno sodelovanje.

V obrtni coni bo treba omogočiti hitrejšo gradnjo poslovnih prostorov za osebne storitve, storitve gospodinjstvom in proizvodne obrti.

VII. INFRASTRUKTURA

7.1. Energetika

V skladu s porastom porabe električne energije bo treba ob koncu srednjeročnega obdobja zgraditi v Metliki RTP (110/20 KW), s pripadajočim 110 kW daljnovodom Osojnik—Metlika. Pri opredeljevanju namenske porabe prostora bomo rezervirali koridor za izgradnjo RTP 110 KW daljnovoda in magistralnih 20 KW daljnovodov.

7.2. Komunalna dejavnost

Samoupravna komunalna interesna skupnost je nosilec dejavnosti, DO Komunalno gospodarstvo pa je izvajalec del. Dejavnost komunalne skupnosti bo usmerjena v:

- Zagotovitev kvalitetne pitne vode
Sanirali bodo vodne vire: Obrh, Jamniki in Rajakoviči.
Začela bo s študijo o možnosti zajetja pitne vode na izviru reke Kolpe.
- Varstvo okolja:
Nadaljevanje del na čistilni napravi, urejanje in sanacija kanalizacijskega omrežja ter premestitev sedanje sanitarne deponije na novo lokacijo.
- Komunalno opremljanje stavbnih zemljišč.

7.3. Stanovanjska dejavnost

Nosilec dejavnosti je Samoupravna stanovanjska skupnost. V obdobju 1986—1990 načrtujejo, da bodo zgradili 80 družbenih stanovanj v Kidričevem naselju v skupni površini 2.862 m². Za individualno gradnjo v KS Metlika bodo na razpolago zazidalni kompleksi:

- Breg revolucije II, v izmeri cca 5,4 ha za predvidoma 27 stanovanjskih enot,
- Dacarji, v izmeri cca 1,3 ha in s 13 lokacijami za individualno zasebno gradnjo,

- Zazidalni načrt med Cesto XV. brigade in Črnomaljsko cesto predvideva 17 lokacij za individualno gradnjo na površini okrog 1,8 ha.

VIII. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Družbene dejavnosti bodo usklajevale svoje programe in definirale prioritete naloge in jih izvajale dosledno v skladu z dohodkovnimi možnostmi združenega dela ter z vzajemno odgovornostjo skupaj z uporabniki njihovih storitev, usklajevale odnose v celotni družbeni reprodukciji, zlasti odnose pri pridobivanju, razporejanju in porabi združeno ustvarjenega dohodka, s čimer bo odpravljen avtomatizem pri zagotavljanju sredstev.

Bodoče naloge iz aktivnosti bodo oblikovane tako, da bo rast sredstev za izvajanje nalog na področju družbenih dejavnosti v obdobju 1986—1990 realno 3% letno.

Samoupravne interesne skupnosti bodo skupaj z izvajalci preverile normative, cene, racionalizacijo poslovanja in s tem prispevale k stabilizacijskim prizadevanjem.

Samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti bodo v obdobju 1986—1990 združevala sredstva za izvedbo sprejetih programov in za investicije v občini 2.663.743 tisoč din.

Sredstva SIS družbenih dejavnosti za obdobje 1986—1990 po cenah leta 1985

v 000 din

SIS	1986	1987	1988	1989	1990
Otroško varstvo	52.195	53.761	55.374	57.035	58.746
Izobraževanje	118.053	121.595	125.243	129.000	132.870
Kultura	6.168	6.353	6.543	6.740	6.942
Telesna kultura	9.964	10.263	10.571	10.888	11.215
Socialno skrbstvo	29.419	30.301	31.210	32.147	33.111
Zdravstvo	278.100	286.443	295.036	303.887	313.004
Zaposlovanje	6.406	6.598	6.796	7.000	7.210
Raziskovanje	1.423	1.466	1.510	1.555	1.602
SKUPAJ:	501.728	516.780	532.283	548.252	564.700

Sedanja investicijska stopnja znaša 1,5% in ima naslednjo strukturo:

- Skupnost otroškega varstva 0,30%
- Telesno-kulturna skupnost 0,20%
- Zdravstvena skupnost 1,00%

Investicijska stopnja velja še za leto 1986, potem pa se bo treba samoupravno dogovoriti o prerazporeditvi dela stopnje za redno dejavnost, ostalo pa za tekoče investiranje.

8.1. Skupnost otroškega varstva

Upoštevanje potrebe otrok in predvidene možnosti gospodarskega in socialnega razvoja naše občine v letih 1986—1990, so cilji, usmeritve in naloge otroškega varstva:

- nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov in krepitev vloge delavcev pri uresničevanju svobodne menjave dela,
- izenačevanje pogojev za kakovostno in učinkovito družbeno vzgojo, varstvo vseh predšolskih otrok,
- dogovorjeno raven socialne varnosti otrokom,
- varstvo materinstva, nega in varstvo otrok ob rojstvu in po njem.

Cilje, usmeritve in naloge bo otroško varstvo uresničevalo z naslednjimi programi:

- zagotovljeni program in program solidarnosti,
- program vzgojno-varstvene dejavnosti in druge naloge,
- program skupnih nalog v SR Sloveniji.

8.2. Občinska izobraževalna skupnost

Potrebam po vzgoji in izobraževanju v obdobju 1986—1990 bo zadoščeno z naslednjimi programi:

- program osnovnega izobraževanja,
- program solidarnosti,
- program skupnih nalog osnovnega izobraževanja in vzajemnega kreditiranja,
- program investicij,
- program drugih nalog skupnosti,
- program usmerjenega izobraževanja.

8.3. Občinska kulturna skupnost

- Prednostna dejavnost:
  - knjižničarstvo,
  - varstvo kulturne in naravne dediščine.

- Druge naloge:

- gledališka dejavnost,
- glasbena dejavnost,
- folklorna dejavnost,
- filmska dejavnost,
- likovna dejavnost.

8.4. Občinska telesno-kulturna skupnost

Cilji v obdobju 1986—1990:

- krepitev kvalitetnega tekmovalnega športa,
- krepitev telesno-kulturne dejavnosti v krajevnih skupnostih,
- krepitev amaterskega in rekreacijskega športa,
- investicija v telovadnico pri osnovni šoli Metlika,
- skrb za popestritev telesnokulturnih aktivnosti na že obstoječih objektih telesnokulturne skupnosti.

8.5. Občinska skupnost socialnega skrbstva

Cilj v obdobju 1986—1990:

- krepitev in povečanje obsega preventivnih oblik socialnega dela v vseh organizacijah socialno skrbstvene dejavnosti,
- razvoj organiziranosti socialnega dela v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih,
- vključevanje socialnega skrbstva v proces celovitega obravnavanja socialne varnosti občanov in zagotavljanje njihove dogovorjene ravni socialne varnosti,
- razvijanje skrbi za zagotovitev socialne varnosti starejših občanov v krajevnih skupnostih (sodelovanje pri organiziranju nege na domu, razvijanje prostovoljnih oblik dela),
- preprečevanje in zmanjševanje vzrokov za nastajanje socialnih problemov, družbeno negativnih pojavov (alkoholizem, narkomanija in druge zasvojenosti),
- nadaljnji razvoj socializacije Romov.

8.6. Občinska skupnost zdravstvenega varstva

Cilji v obdobju 1986—1990:

- boljše zdravstveno stanje prebivalstva z zmanjševanjem obolenosti oz. njihovih posledic pri najresnejših in najpogostejših obolenjih,
- ohranjanje ravni oz. učinkovitejše zdravstveno varstvo prebivalstva z izboljševanjem dostopnosti predvsem preventivnih in zdravstveno vzgojnih ukrepov,
- večja strokovna povezanost zdravstvenih delovnih organizacij v občini in regiji zaradi doslednejše delitve dela med njimi,
- povečana motiviranost in odgovornost občanov, da bolj skrbijo za svoje zdravje, in za njihov aktivnejši odnos od zdravja.

Prednostne naloge:

- ukrepi in aktivnosti za večjo samozaščito in zaščitno dejavnost občanov, predvsem na področju kroničnih obolenj in poškodb,
- širitev zdravstveno-vzgojne dejavnosti,
- večanje obsega preventivnih in dispanzerskih metod dela pri preprečevanju, odkrivanju, zdravljenju in rehabilitaciji.

8.7. Skupnost za zaposlovanje

Cilji skupnosti za zaposlovanje v naslednjem srednjeročnem obdobju:

- dosledno uresničevanje politike produktivnega zaposlovanja,
- zmanjševanje brezposelnosti ter širitev zaposlitvenih zmožnosti,
- poklicno usmerjanje mladine in že zaposlenih delavcev v izobraževalne programe, kar bo zagotavljalo načrtovano prestrukturiranje kadrovskega potenciala, skladno s srednjeročno in dolgoročno opredeljenimi cilji družbenega razvoja,
- izboljšanje izobrazbene strukture zaposlenih, zlasti z ustreznim razreševanjem zaposlovanja pripravnikov in s prilagajanjem izobrazbene strukture zaposlenih razvojnim in novim tehnološkim zahtevam.

8.8. Raziskovalna dejavnost

Občinska raziskovalna skupnost opredeljuje kot prioritete naslednje naloge v srednjeročnem obdobju 1986—1990:

- pospeševanje raziskovalne in inovacijske dejavnosti.

IX. POSPEŠEVANJE SKLADNEJŠEGA RAZVOJA OBČINE

Za zadovoljevanje splošnih in skupnih potreb delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih bomo dograjevali sistem financiranja, ki bo temeljil na samoupravnem združevanju dela in sredstev med delovnimi ljudmi in občani ter temeljnimi organizacijami in skupnostmi. Kot pomemben vir sredstev za pospeševanje skladnejšega razvoja vseh KS bodo združena tudi sredstva iz samopriskpeva delovnih ljudi in občanov kot tudi drugi prispevki v delu in denarju občanov.

Z zbranimi sredstvi bodo krajevne skupnosti reševale probleme ureditve in modernizacije cest in vaških poti, večjih popravil in novogradenj vodovoda, kanalizacijskega omrežja, urejanja pokopališč, razširitve telefonskega omrežja, urejanja pokopališč, razširitve telefonskega omrežja, ureditve avtobusnih postajališč, javne razsvetljave in razne druge.

X. LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Izhajajoč iz priporočil in sklepov skupščine SR Slovenije za uresničevanje zasnove splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, bo občina in republika v obdobju 1986—1990 zagotavljala materialne, kadrovske in druge potrebe, za nadaljnjo dogradnjo in posodabljanje teritorialne obrambe, z ustanavljanjem novih štabov, enot in poveljstev, za izvajanje vzgoje in urjenja enot in štabov teritorialne obrambe po prilagojenih učnih načrtih.

V nadaljevanju procesa podružbljanja splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite bo poudarek na nadaljnjem organiziranju narodne zaščite v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela ter uposabljanju vseh slojev prebivalstva za naloge v funkciji narodne zaščite.

Občina bo zagotavljala materialne, kadrovske in druge pogoje v skladu s svojimi obrambnimi načrti:

- za porast števila pripadnikov, v enote in štabe civilne zaščite vključenega prebivalstva, od 11% na 16%, za zagotovitev 80% opremljenosti enot in štabov civilne zaščite in za izvajanje vseh drugih ukrepov civilne zaščite,
- za izpopolnjevanje sistema vojnih zvez in službe opazovanja, obveščanja in alarmiranja za svoje organe in organizacije in za opremljanje in usposabljanje za to potrebnih kadrov,
- za vzgojo in izobraževanje delovnih ljudi in občanov, izvenšolske mladine za obrambo in zaščito ter za pridobivanje mladih za vojaške šole in obrambne poklice,
- za opremljanje in oborožitev ter usposabljanje svojih organov in organizacij za delovanje v izrednih in vojnih razmerah,
- za izdelavo programov oblikovanja rezerv materialnih sredstev za primer naravnih in drugih hudih nesreč ter za zagotavljanje občinskih blagovnih rezerv,
- za načrtno in organizirano graditev zaklonišč za zaklanjanje prebivalstva in materialnih dobrin v vojni v skladu s predpisi ter stališči in usmeritvami za graditev zaklonišč v SR Sloveniji.

Občina bo za realizacijo nalog splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite zagotavljala sredstva v svojem proračunu ter iz sredstev združenega dela, zbranih na podlagi posebnih samoupravnih sporazumov za financiranje skupnih nalog splošne ljudske obrambe, tako da bodo skupna sredstva dosegla vrednost 0,5% narodnega dohodka.

VSEBINA

Sklep o sprejetju dolgoročnega plana občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 2000	48
DOLGOROČNI PLAN OBČINE METLIKA ZA OBDOBJE 1986 — 2000	49
I. Uvod	49
II. Razvojna vprašanja na prehodu v naslednje dolgoročno obdobje	49
III. Cilji dolgoročnega razvoja občine	48
IV. Globalni okviri dolgoročnega razvoja	51
V. Usmeritve dolgoročnega razvoja na temeljnih razvojnih področjih	52
VI. Obvezna izhodišča za pripravo srednjeročnih planskih aktov ...	62
VII. Osnovni okviri razvoja krajevnih skupnosti z vidika skladnega razvoja	62
VIII. Razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite	63
IX. Osnove za medobčinsko sodelovanje	63
DRUŽBENI PLAN OBČINE METLIKA ZA OBDOBJE 1986 — 1990	65
Sklep o sprejetju družbenega plana občine Metlika za obdobje od leta 1986 do leta 1990	66
Uvod	67
I. Ocena dosedanjega razvoja	67
II. Osnova izhodišča in cilji družbenega razvoja občine Metlika v srednjeročnem obdobju 1986 — 1990	69
III. Temeljni globalni okviri razvoja	69
IV. Urejanje prostora in varstvo okolja	70
V. Zemljiška politika	70
VI. Razvoj gospodarstva	71
VII. Infrastruktura	71
VIII. Družbene dejavnosti	72
IX. Pospeševanje skladnejšega razvoja	73
X. Ljudska obramba in družbena samozaščita	73

BELEŽKE:

BELEŽKE:

BELEŽKE:

SKUPŠČINSKI DOLENJSKI LIST

za občine
ČRNOMELJ,
METLIKA, NOVO
MESTO, RIBNICA
IN TREBNJE

Uradno glasilo skupščin občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Ribnica in Trebnje.

Izdaja DIC, tozđ Dolenjski list, Novo mesto.

Glavni urednik Drago Rustja, odgovorni urednik Marjan Legan. Izhaja po potrebi. Za družbenopolitične skupnosti in organizacije, delovne organizacije, društva in druge pravne osebe je naročnina za SDL všteta v naročnino za Dolenjski list, za preostale je letna naročnina 1.500 din, izvod v prosti prodaji stane 50 din.

Tekoči račun pri podružnici SDK Novo mesto 52100-603-30624. Naslov: Dolenjski list, 68001 Novo mesto, Germova 3, p. p. 130, telefon (068) 23-606 in 24-200. Na podlagi mnenja republiškega komiteja za informiranje IS SRS (št. 421-1/72 od 15. 11. 1984) se za Skupščinski Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

Časopisni stavek, prelom in filmi: DIC, tozđ Grafika, Novo mesto. Tisk: Tiskarna Novo mesto.